
SPIONAJ PRIN REȚEAUA MORTII

DE

HEINRICH BINDER

· TRADUCERE AUTORIZATĂ

DE

GH. CRISTESCU

DESTĂINUIRI SENZAȚIONALE ASUPRA SPIONAJULUI ÎN
RĂSBOIUL MONDIAL PE FRONTUL DE VEST.

DIN DOCUMENTELE AGENȚILOR
SECREȚI E. C. și M. A.

TIP. SONNENFELD S. A. ORADEA.

www.dacoromanica.ro

CUVÂNT ÎNAINTE.

Datele conținute în acest volum provin dela *agenți secreți*, cari au lucrat pe frontul de Vest, în cursul războiului mondial.

Aceste date, cari până acum n'au fost încă nicăiri cunoscute, *sunt poate un capitol din cele mai interesante din războiul mondial*.

Intrucât ele provin în parte, din foste isvoare dușmane, trebuiau să fie verificate.

Întâmplările s'au desfășurat cea mai mare parte în zona Armatei IV-a.

Foștii luptători, cari au acționat în infernul din *Flandra* își vor aminti multe detalii. Ei vor recunoaște în aceste însemnări multe lucruri, cari le-au fost străine până acum.

Autorul a căutat ca să urmărească isvoarele inamice până la fund și să procure numai material asupra faptelor petrecute în mod real.

Au fost cercetări lungi, până a putut afla tot adevărul. Toată literatura străină despre spionajul în războiul mondial a fost consultată, pentruca întâmplările notate mergeau câte odată până la ceva de necrezut și dupa semnătura lor păreau că urmăresc o tendință.

După o muncă de doi ani de zile totul a fost văzut și cercetat.

*Astăzi se arată războiul cel mare într'o altă
lumină.*

Astăzi toate statele, care au participat la tragedia grozavă a omenirii au recunoscut că se poate învăța multe dela inamic.

Și așa aceste rânduri să ne conducă la valul cel de fier și foc, care a fost făurit în Vest, cu armata noastră admirată și care n'a fost străpunsă prin superioritatea forțelor dușmane ci cu ani de zile, înainte de armistițiu a fost subminată *printr'un mijloc de războiu, cel mai periculos și perfid: „Spionajul”*.

Autorul.

O R D I N

Spionul Devos a trecut granița la Stekene-Hellestraat în noaptea de 27 Iulie și trebuie să se afle acum în apropierea graniței.

Locuitorii din comunele de frontieră, nu-l vor adăposti pe Devos și-l vor denunța la primul post al trupelor de apărare.

Cine-l va ajuta direct sau indirect, sau cine va ști de el și nu-l va denunța imediat, va fi pedepsit cu moartea.

Autoritatea comunală, care va călca acest ordin, chiar din motive patriotice, o voi pedepsi cu o amendă de 100.000 mărci.

Locuitorii acelei comune vor primi pedeapsa de o lună de arest de casă și localitate, dela ora 5 seara până la 8 dimineata.

Lokeren, 28 Iulie 1916.

Comandatura de etape Nr. 28.

Comandant

Colonel Knesebek

Am arătat aci una din miile de ordonanțe, cari, au fost afișate în timpul războiului. Cum s'a putut această minune?

Cum a trecut Devos prin „*Reteaua Mortii*”, care interzicea toată granița dintre Belgia și Olanda, încă din primăvara anului 1915?

Nouăzeci și nouă de kilometri de rețea deasă, încărcată cu un curent de 50.000 volți, bara toată întinderea dintre *Doel* până la *Sluis*, din provincia olandeză Zeeland.

Noaptea se aruncau rachete luminoase. La fiecare sută de metri patrulau grănicerii germani, încontinuu supraveghere și cu degetul pe trăgaci.

Ah! Rețeaua Morții!

Sute de spioni îndrăzneți, dezertori păcătoși și fugari, și-au găsit moartea arzând. Cum se prindea o victimă de rețea, rămânea agățată, cu mâinile crispate de convulsii, carbonizată, provocând alarma, ce vestea tot frontul, și zi și noapte grănicerii germani ridicau morții și dublau paza.

Cum a fost deci posibilă această minune, când nu sute ci mii au trecut rețeaua și granița?

Astăzi o știm!

Spionii englezi, belgieni și francezi ne-au arătat aceasta prin diferite scrieri. Mulți dintre ei primind înalte distincțiuni militare au trebuit să fie precauți. Publicarea lucrării „*Spionage Königin von Antwerpen*”, după cum și spioana franceză *Alice Dubois* a uimit lumea inamicilor Germaniei din războiul mondial.

Gabriele Petit, maistră în spionaj, care a fost împușcată la 1 Aprilie 1917, în urma sentinței date de Consiliul de război la *Bruxelles*, a fost proclamată eroină națională.

La 29 Maiu 1919 rămășițele pământești ale eroinei *Petit*, care în vârstă de 24 ani s'a sacrificat pentru patrie au fost onorate prin funerarii naționale în biserica *Schaarbeck* la *Bruxelles*.

Numeroase regimente belgiene au fost reprezentate prin delegații. Treisute douăzeci de coroane de flori, din Franța și Anglia, acoperiau mormântul de pe un deal mareț.

În spatele sicriului mergeau reprezentanții familiilor regale engleze și belgiene și miniștrii aliați.

Urmau apoi 3000 de belgieni, cari în timp de războiu au fost arestați de germani și ținut ca ostatici, fiind considerați prizonieri politici.

Primministrul belgian *Delacroix* termină cuvântarea lui patetică cu exclamația:

„Femeilor belgiene! Din ceasul acesta Gabriele Petit este eroina voastră națională!”

După aceste cuvinte regina Belgiei se apropie de sicriu și prinse pe giulgiu „crucea ordinului cavalerilor *Leopold I.*”

Ce a făcut Gabriele Petit?

Ea și-a servit țara timp de doi ani cu înțelepciune și dragoste și a fost spioana cea mai de temut.

Se strecura câteodată prin rețeaua morții, se îmbrăca chiar în uniformă de sub locotenent german și așa travestită stătea luni întregi. O găsi ai adeseori la etape printre ofițeri. Mereu se îndeletnicea cu serviciul de curier făcând ruta *Bruxelles—Londra*.

Cititorii acestor rânduri vor afla mai târziu despre viclenia acestei femei, care a lucrat și și-a servit țara din dragoste pentru patrie.

Deabiă acum, după ce sau scurs mai mult de 10 ani, s'a aflat că râurile și izvoarele au înghițit o arhivă întreagă de acte ale spionajului dușman.

Cine a luat parte la ofensivele și atacurile date, a fost de multe ori mirat, cum se putea ca inamicul să știe toate mișcările germane, când aceștia păstrau secretul cu cea mai mare grijă.

Potopul literaturii de războiu, atribuisse acest lucru dezertorilor și fugarilor.

Bineînțeles se întâmplase de multe ori ca diferiți indivizi să cleветiască și aceasta pentru că în timpul prizonieratului lor să-și asigure un traiu mai bun.

Astăzi știm că în același cazan vrăjitoresc, dela granița belgo-olandeză, prin subtilitatea unei rețele s'a prins spioana disprețuitoare de moarte.

Și mai știm, că cu toată apărarea germană con-

tra spionajului, cutezanța tineretului belgian a adus servicii țării sale, trecând peste puternica și inteligenta organizație germană și sacrificiul pe cari îl făceau santinelele de pază.

Ziua ordinului din 28 Iulie 1916, pe care l'am redat mai sus, este o lecție pentru executanții noștri, cari vor afla cu uimire aceasta.

Noi, într'adevăr n'avem nici un îndemn să încununăm spionii belgieni și acelor ce au fost judecați de Curtea Marțială să le aducem lauri la mormânt, dar din ordinul din 28 Iulie se știe că *Devos* a trecut granița.

Însă în acest ordin de zi, nu este specificat faptul că acest fanatic belgian s'a strecurat prin rețeaua morții de 34 ori aducând armatei inamice, planuri, rapoarte și informații.

Devos a fost o veriga dintr'un lanț de 2000 de oameni organizați puternic.

Deacurmezișul Belgiei și de la fiecare sector de front erau organizate la granița Olandei linii de spionaj.

Prima la Nord, ducea dealungul frontului spre țărm și se termina la cuibul de spionaj olandez *Sluis*, în al cărui hotel și restaurant sau adăpostit, pe toata durata războiului mondial, spioni din diferite colțuri ale pământului.

A doua linie de spionaj pornia din *Wytschaetebogen*, trecea peste *Cortemark*, *Thourout*, *Brügge*, *Maldegem*, mergea la *Strohbrügge* peste graniță și se termina la *Aardenburg*, de unde ducea deasemenea în *Sluis*.

A treia linie venia deacurmezișul Yserului, prin Flandra și se termina în *Buchhoute*, unde se găseau ultimii spioni curieri și cari ani de-a rândul au adus rapoarte în găleți cu lapte, cu pereți dubli.

Linia a patra, care reprezenta linia de pe țărm era organizată de englezi.

Originea ei era sectorul de luptă englez, trecea pe lângă *Langelede* și *Qudenburgsche Sluis* peste graniță.

Această linie ducea chiar la adăpostul de porumbei ștafetă, care era situat într-o padure la *Klein-Sinai*, un sat la Nord de *Moorbecke*.

Porumbeii aduceau în mod regulat, știrile cele mai importante în Anglia.

Cum se transportau porumbeii înapoi cititorii vor afla mai târziu.

Serviciul de spionaj avea scopul de a anunța zilnic „*deplasarea trupelor*”.

Spionii trebuiau să aducă din depărtare informațiuni despre dispozițiile ce luau trupele, despre știrile din Germania și în fine tot ce putea fi interesant pentru inamic.

O secție a acestei organizații avea misiunea de a conduce peste graniță din Belgia oamenii rămași, în teritoriul ocupat buni pentru armata.

Erau peste 30000 tineri belgieni în acea situație și cari locuiau o parte pe teritoriul belgian și altă parte pe cel olandez.

Contraspionajul german se instalează în această zonă pentru a împiedeca dezordinea.

În ziua de 9 Octombrie 1915 Curtea Martială din *Bruxelles* a condamnat la moarte pe:

1. *Edith Cavell*, conducatoarea spitalului din *Bruxelles*.

2. *Philippe Baucq*, arhitect *Bruxelles*.

3. *Louis Severin*, farmacist *Bruxelles*.

4. *Louise Tuliez*, Lille și

5. *Contesa Jeana de Belleville*, *Montignies*.

Prin această acțiune energetică și necesară sau prins conducătorii centralei de spionaj și s'a desființat izvorul depozitului de recruți pentru armata belgiană.

* * *

În locul fiecărui spion împușcat, au apărut alți doi imediat, dar spiritul conducător a fost distrus fără milă, cu energie.

Germanii n'au putut însă să împiedece câtuși de puțin, transportul rapoartelor zilnice de informații.

Ceiace s'a făcut în această direcție de spionajul inamic este întradevăr admirabil.

Belgienii au aruncat mai întâiu știrile și scrisorile lor peste graniță cu praștia și cu arcul.

Deabia în Martie 1915 comandaturile germane au confiscat arcurile lor.

În nopțile înghețate de iarnă, belgienii înotau prin multele canale ale țării lor și treceau neobservați prin fața santinelor germane.

Câte unul se prăbușia lovit de glonț găsindu-și mormântul în vreo groapă.

Întrebuințau câteodată bușteni, albi de rufe, sau plute, pentruca profitând de curentul apelor la vale să poată duce știri și informatori.

Încete acestea n'au rămas necunoscute armatei IV-a germane.

Inspekția etapelor și biroul organizării comandaturilor fură dotate cu agenți secreți, cari supravegheau granița Belgo-Olandeză.

Pentru o mai bună apărare contra spionajului, s'au înființat Comandamente de sector, cari aveau la dispoziție batalioanele de milițieni și trupele retrase de pe front.

În acest mod s'au putut prinde spioni și conform legii au fost executați.

Din zorii zilei și până la căderea nopții, curentul de spioni continua să treacă, menținând marea enigmă.

Dacă erau împiedicați, ei își croiau alt drum, dar rețeaua de contra spionaj îi descoperea în mare parte.

În primăvara anului 1915 s'a găsit modul cel mai eficace pentru interzicerea trecerii graniței.

S'a închis întreaga graniță Belgo-Olandeză printr'o rețea puternică, electrizată.

Totuși și această rețea a morții, n'a putut închide izvorul viu de spioni.

S'a mers mai departe.

În rețea s'au pus sârme de legătură, ca trecerea acestei rețele să fie imposibilă.

Și aceasta a fost înzadar.

S'a înființat atunci o zonă neutră la 100 metri dela rețeaua morții și s'a mai tras o nouă rețea pe toată întinderea.

Pe tot întinsul frontului s'a transmis o amenințare draconică:

„Oricine fără autorizație, ar intra în această zonă de 100 metri, va fi împușcat fără somație”

Cum au ajuns belgienii să circule dealungul rețelei travestiți, spre a se strecura peste granița, întrebuițând violenții și riscând moartea vom povesti ulterior.

Și atunci vom releva faptele lui *Edith Cavell*, care după război a fost distinsă cu onoruri regale la Londra.

Vom povesti deslușit despre nemaiauzitele isprăvi săvârșite de *Gabriele Petit*, pe urma căruia s'a pus timp de doi ani, o armată întreaga de agenți secreți germani. Vom dovedi cum guvernul din *Le Havre* a transportat lunar 50 milioane franci aur peste granița, pentru ajutorarea belgienilor greviști; - cum în cauciucurile roților dinainte a automobilului, consulatului german din *Terneuzen*, șoferul *De Witte* a dus luni întregi, știri secrete peste graniță.

Vom aminti de *Franz Binck*, de spionul din *Langemarck*, precum și de spionul căilor ferate, de *baronul de Heptime*, care a lucrat mâna în mâna cu *Ferdinand Lenoir*, directorul căilor ferate din *Bruxelles*.

Vom povesti despre misteriosul om, care la 5 Aprilie 1917 primi însărcinarea de a face serviciu de spionaj în interior, din partea germanilor, care purta insigna „L 34” și a carui scop era să facă contrabandă de porumbei englezi în Belgia.

Vom vorbi despre cocotele din *Gent*, despre „*Titi cea roșie*” și de *cavaleria ușoară belgiană fe-*

menină, care a răspândit printre oșiteri în Mai 1916, în orașul Gent la *Hotelul de la Poste* epidemia de tifos și care a jefuit pe colonelul de stat major *von Ostertag* și pe căpitanul de cavalerie *von Humbert*.

Cititorii își vor putea da seama că Germania a făcut tot ce a fost cu putință pentru a împiedeca toate acestea.

Brava armată a IV-a, care a fost împinsă în acest infern și care a fost prea puțin pregătită pentru acțiunea de contra spionaj, a depus o muncă supraomenească.

Dar din materialul imens vom trage concluzia instructivă, că peste toată inteligența și vitejia stă mai presus iubirea de patrie și jertfa voluntară pentru o idee!

Un popor cât de neînsemnat și ignorant ar fi, dacă este brav, nu-l poate împiedica nici-o putere, din lume să-și facă datoria, cu toate avantajele pe cari i le-ar oferi.

**PIERRE
DEVOS**

~~~~~

Amintim cititorului mai întâiu de noaptea furtunoasă din 27 Iulie 1916 și de ordinul dat de comandatura de etape.

Pierre Devos.

Agentul secret german *Merkelbach*, din armata IV-a i-a dat porecla de „*Jefuitorul morților*”. Cuvântul acesta se potrivea de minune pentru îndrăsniala aventurilor sale, pe cari le savârșia când se organiza contra lui o adevărată vânătoare militară.

Câte odata îl ochiau, deseori era nimerit, dar întotdeauna le scapa. Avea o conformație herculană, o barba roșie stufoasă și era cunoscut tuturor locuitorilor dela graniță. Mai mult era de temut decât de simpatizat.

Pe timp friguros înopta deobicei după câte o vatră, în aripa unei clădiri sau alături de casă.

„*Jefuitorul roșu al morților*” nu doria să pună pe țărani în pericol, fiindcă dacă îl prindeau, nu ar fi însemnat numai sfârșitul lui, dar și moartea găzduitorului.

Eră mulțumit dacă i se dadă o bucată de pâine sau o supă caldă, ca să nu fie nevoit să-și întrebuințeze merindele lui, pe cari le mânca în cazuri mai grele, când trebuia zile întregi, să stea ascuns prin tufișuri dese așteptând ocazia ca să treacă granița.

Devos purta ca toți acei ce aveau deaface cu rețeaua morții, haine de cauciuc din stofă verde gumată. Șapca și mănușile erau tot din gumă; cizmele de apă, cauciucate îi veneau până la brâu și-i permiteau să se ascundă ca un șarpe, în lacuri și mlaștini.

Se pusese premiu pe capul acestui spion.

În noaptea de 27 Iulie 1916, *Devos* era să fie prins și aceasta s'a întâmplat astfel.

El se odihnise câteva zile la *Vlissingen* și apoi a fost trimis în Belgia, cu câteva ordine importante.

Noapțile senine de Iulie nu erau prielnice pentru misiune și trebui să aștepte, mai multe nopți și apoi să încerce trecerea graniței.

Dar nici așteptarea pe teritoriul olandez în apropiere de rețeaua morții, nu era o plăcere.

Autoritățile olandeze de graniță urmăreau deosemena foarte vigilent pe spioni și contrabandiști și cine era prins nu era pedepsit prea aspru, dar era transportat peste râul *Schelde* și nu se mai putea întoarce în provincia olandeză *Zeeland*.

Găzduirea la un țăran olandez nu era un lucru atât de greu. Spionii ajutau cu plăcere agricultorilor, ei povesteau diferite noutăți și așa puteau fi ospătați câteva zile.

Firește trebuiau să bage de seama să nu intre în legătură cu un țăran, care era în bune relații cu germanii.

Devos avea la graniță o mulțime de prieteni, cărora le făcea plăcere să-l vadă; dar nici unul din aceștia nu cunoștea adevăratul scop al misiunii sale și toți credeau că pur și simplu expediază scrisori ca și ceilalți.

La olandezi este foarte dezvoltat *sentimentalul* — și când *Devos* le povestea, că iar a luat peste o sută de scrisori de ale soldaților pentru a le duce în teritoriu ocupat, erau entuziasmați.

Îl găzduiau cu atât mai mult și nu-l denunțau

vameşului şi santinelei de frontieră când aceştia veneau în curtea ţăranului pentru controlul spionilor şi contrabandiştilor.

Un bătrân ţăran olandez, *Baas Bouwens* era prietenul lui cel mai sincer.

Acesta îi dăduse o pereche de pantaloni negri, o centură ce se închidea în faţă cu două rozete argintate, o şapcă şi o pereche de pantofi de lemn solid şi aşa în acest port tradiţional din Zeeland. *Devos* nu bătea la ochi.

Parcă era un făcut, că de data aceasta nopţile erau mai senine ca oricând şi era silit să rămâie la *Baas Bouwens*, încă trei zile. Bătrânului îi convenia întrucât vremea ameninţa a furtună şi fânul trebuia încărcat.

În seara zilei a treia, ultima căruţă cu fân fu pusă în hambar.

După cîină *Devos* urcă în mansarda lui. Cu toate că această muncă de transport al fânului îl obosea până la extenuare, el nu se culcă şi aştepta trecerea furtunei, privind cerul pe care norii începuşeră să se retragă, în depărtare peste Waesland.

Înăbuşitele bubuituri de tunete erau semnalele activităţii lui.

Deodată auzi nişte paşi pe scări, care se îndreptau spre camera lui şi înainte de a putea face vreo mişcare, *Baas Bouwens* deschise uşa.

El îşi închipuia că va găsi pe *Devos* în pat, dar fu plăcut surprins când l'a văzut încă echipat, stînd la gemuleţul mansardei foarte agitat şi cătînd spre cer, care din ce în ce devenia mai întunecat spre Flandra.

„Hoor eens, beste Piet” se adresă *Baas Bouwens* lui *Devos*, „sute de mame belgiene îndurerate aşteaptă un semn de viaţă dela fiul lor, tot atâtea logodnice şi neveste tinere se torturează în nopţi nedormite gîndindu-se la soarta acelor care le sunt dragi.

„Şi câţi copii nu întreabă zilnic: Ce tot n'a

scris tata? În noaptea aceasta ai putea să încerci. Nevasta mea numai vorbește altceva decât de bucuria pe care o vor avea familiile soldaților, când vor primi scrisorile lor. Dacă dorești te pot însoți eu până la granița. În zece minute suntem chiar la sârma.”

„La strecurare poate o sa-ți fiu de folos. Și apoi voi putea aștepta atâta timp, pâna vei putea trece dincolo de o suta de metri de zona interzisă, ca să te știu în siguranță.”

„Bineînțeles voi pleca chiar în noaptea aceasta *Baas Bouwens* și dacă luna ar fi fost întunecată de nori, numai mai fi gasit demult pe aci. Vom trebui să așteptăm trecerea furtunei. La tovarășia dumată va trebui să renunț, deoarece dela două sute de metri de rețea trebuie să ne târâm cu foarte multă precauție. Germanii sunt mai prevăzători decât îi crezi, ei sunt și zi și noapte în picioare”.

Baas pare că-l înțelege intențiile, totuși starui să-l ducă cel puțin prin grădina de zarzavat pâna la capatul grădinei de pomi fructiferi, care se afla pe c câmpie întinsă.

Cerul se întuneca între timp; nu se mai putea zări la 50 pași niciun om. Cei doi porniră imediat la drum.

Cainii nu latrau. Cerul se înețea din ce în ce. Au traversat grădinile fără a scoate vreun cuvânt, — până la porțiță.

Baas Bouwens strânse mâna spionului și murmură încet în noapte:

„Noroc!”

Acum *Devos* era singur.

Ca să ajungă șanțul, care ducea perpendicular pe granița, șanț plantat pe margine cu salcâmi, trebuia să se strecoare pe lângă o livadă circa optzeci pași.

Ajuns în șanț așteaptă cu inima palpitând câteva minute, să se asigure dacă nu este cumva în apropiere vre-o patrulă de grăniceri olandezi. Acest

timp îl întrebuința pentru ași pregăti pistolul și ca să-și îmbrace mânușile de guma.

Deși furtuna se mai potolise, totuși cadea o ploaie deasă. Și se făcuse așa de intruneric că *Devos* nu putea să vadă măcar pâna la copacul apropiat.

După socoteala lui se gasia cam la cincizeci metri de rețeaua morții.

Ca o pisică sălbatecă înainta pe brânci. Se ridica, săria, se arunca jos și dibuia cu mâinile în intruneric.

Deodată fulgerară fâșiile luminoase a mai multor proiectoare, căutând terenul în toate direcțiile.

Devos ajunsese la ultimul salcâm de pe șanț. Un drum larg numai de 4 metri îl mai despărția de rețeaua morții.

Cum așteaptă fiara jertfa paralizată așa se apropia lumina de el.

Acum lumina locul pe care *Devos* trebuia să-l treacă.

Spionul se aruncă întins la pământ și rămase în această poziție, nemișcat și ținându-și respirația până trecu fascicolul proectorului.

Acum se târa spre rețeaua morții.

Spre spaima lui văzu o schimbare, care îi îngreua drumul. Cu opt zile înainte când s'a strecurat ultima oară, rețeaua era mult mai ușor de trecut.

Rețeaua între doi stâlpi era întărită prin legături de sârmă verticale.

Sârme de apărare flancau rețeaua electrică pe ambele părți, cam la un metru depărtare.

Ca un tigru puternic ședea acum *Devos* în iarba mare din șanțul uscat.

Ochii lui urmăreau raza de lumină a proectorului, care jucându-se peste fâșiile netede ale graniței neglijă să lumineze teritoriul olandez.

Era curios că *Devos* nu descoperise nici o santinelă de graniță, ale căror siluete altă dată se ve-

deau cu claritate plimbându-se în depărtare, ca niște stafii în lumina proiectoarelor.

Acum după nesfârșite secunde proiectorul arunca raze în altă direcție.

Înainte spionului era întuneric și o tăcere adâncă. El își trase șapca de cauciuc peste urechi, apucă foarfeca izolatoare și sări cu răsuflarea încordată asupra rețelei.

El tăie vertical amândouă legăturile de sârmă, îndoind capetele cu repeziciune în sus și în jos și se strecură fugind cu pași mari, în partea cealaltă.

Deodată sună semnalul de alarmă strident.

Toate santinelele de pază erau alarmate.

Chemările erau sgomotoase; din toate părțile strigau sălbatec în noapte:

„Atențiune! Stai! Spion!”

„Contrabandist!”

Atunci veni ca o soartă neînduplecată, raza de lumină a proiectorului, în căutarea locului deteriorat, pentru controlarea sârmei.

Devos în timpul acesta făcu aproape patruzeci de sărituri și fugi mai departe. Acum era la 10 metri de rețeaua de sârmă ghimpată care împrejmua zona neutră de 100 metri. — Deodată fascicolul proiectorului îl prinse și începură primele împușcături.

Devos între viață și moarte vedea acum umbrele santinelelor germane de graniță, cari apăreau ca eșite din pământ, în obscuritate.

Din trei sărituri mari ajunse la sârmă. Cum de pătrunsese acolo numai știa. — Prețioasele sale haine de cauciuc erau rupte, foarfeca sa, de tăiat sârmă, se pierduse. Simți cum picura jos sângele cald din mâna dreaptă. În spatele lui pocniau împușcăturile, lumina proiectorului îi da târcoale; el avea numai un gând: să fugă în apropierea pădurei de brazi, care ar fi fost singura salvare.

Din fericire gloanțele loviau în arborii înalți și *Devos* rămânea neatins, scăpând și de data aceasta ca prin urechile acului.

În toate aceste evenimente auzise cum soldații germani strigau numele său și se simțise mândru de isprăvile sale.

În ascunzișul de brazi nu putea să rămână multă vreme, deoarece știa că patrulele germane circulau toată noaptea. Toate satele din împrejurimi au fost alarmate ca să poată fi prins în cursă în zorii zilei.

El îugi de aci cât putu mai repede, evitând intrarea principală, în satul *Stekens*, unde își găsi ascunzătoarea. Casa în care trebuia să se deghizeze aparținea unui bătrân contrabandist, care îi datora recunoștință.

În timpul războiului pe când rețeaua morții era inexistentă îl ajutase adesea pe bătrân la contrabande.

Devos nu vroia să-l pună în primejdie, dar de data aceasta trebuia să facă o excepție. — De multe ori s'a deghizat în grajd fără ca contrabandistul să știe de prezența lui.

Dar fiindcă mâna lui sângera era necesar sa-i vie de data aceasta în ajutor.

După ce *Devos* se deghiză în milițian bătu încet în fereastra camerei de dormit, care se gasia alături de bucătărie.

În loc ca fereastra să se deschidă, racni o voce răgușită de soldat necăjit:

„Trăsni-v'ar, lăsați-mă sa dorm!...”

Devos se furișă ca o vulpe, în grajd și după câteva minute apărură prietenul său contrabandistul *Ian*.

Ian surprins de prezența lui *Devos* se retrase fricos înapoi.

Camera sa fusese obligat s'o cedeze unui milițian și acum dormia cu nevasta lui în hambar.

Devos se gândi unde sa ramâe. — Mai bine i-ar fi convenit în fânul din grajd, dar germanii nu erau așa de proști ca să nu-l descopere. Se gândi la o ascunzătoare în cotețul gainilor.

Când se crapa de ziua, milițianul se scula și pleca la serviciul lui.

Devos auzise dela *Ian* ca germanul se va întoarce tocmai către seară. Pe când *Ian* stătea la pândă în fața casei, *Devos* se strecură în camera milițianului și își tunse barba stufoasă.

Catre ora șase satul se însufleți. *Ian* anunțase venirea patrulilor. — Atunci *Devos* recurse la un mijloc disperat ca să-și salveze din nou capul.

În pantaloni de campanie și chipiu german stătea în fața unui ciubăr lângă grajd și spăla cămăși soldatești, când doi jandarmi conduși de doi agenți secreți strigau din departe lui *Ian*, dacă n este liberă locuința.

Ian răspunse arătând pe milițian, că-și spala de câteva ore hainele.

Devos stătea tremurând, cu mâinile în butoiul de spălat și fluera înfricoșat cântecul:

„Pasarile în pădure...”

Puteau să jure jandarmii, că nu există nici un *Devos* în casa *Ian*.

Și așa a scăpat și de data aceasta de pericolul de care era amenințat.

În timpul când padurea și toate fânețele din pădure erau înconjurată și cercetată, iar lacurile erau observate din aeroplane, el putea să schimbe cu currierii lui rapoarte și acte de spionaj.

Aceasta se dovedește prin acte; *Pierre Devos în ziua de 2 August era iar în Viissingen.*

Dar mai înainte a vorbit punându-și viața în pericol cu frumoasa *Sylma von Langelede.*

**SYLMA
VON
LANGELEDE**

~~~~~

Mai mulți foști soldați, cari au trăit în infernul spionajului, își vor reaminti de fata frumoasă, care în cantina soldaților din Langelede avea pentru fiecare o vorbă bună și pentru câte unul și o sărutare.

Adevăratul nume al acestei fete era *Sylma von Quickelberghe*. Era o tânără de 19 ani, cu silueta sveltă, de talie mijlocie, avea părul negru buclat și în haina ei simplă de mouselin, părea soldaților, care se înapoiau de pe front, un adevărat înger.

La petrecerile vesele în cantina soldaților nu lipsea *Sylma* și când întârzia vreodată, se știa că copila drăgălașă este reținută la granița olandeză unde se ducea zilnic pentru a aduce iubiților ei germani, alimente și țigarete.

Da! aceasta se știa de toți și *Sylma* se bucura de multă considerație!

Dacă apărea seara și împărția soldaților țigarete olandeze, fiecare era bine dispus. Sprintenă și vioae urca apoi trei scări și se ducea în micul separeu, care deși avea numai 12 metri pătrați cuprindea totuși 16 ofițeri, 2 fete ale cârciumarului și frumoasa *Sylma*. — Când despacheta delicatesele și le oferea o lădiță cu veritabilele țigarete- „*Huiskaar sigaren*” olandeze, nici un om nu putea gândi că aceste costisitoare rarități veniau din depozitul de spionaj englez din *Shuis*.

Nu! nimenea n’ar fi crezut aceasta și totdeauna *Sylma* veselă împreună cu cele două fete ale cârciumarului formau „*casa cu trei fete*” inofensive din *Langelede*.

Și cu această *Sylma* trebuia să vorbiască *Devos*, mort sau viu — cum spunea el.

Pentruca *Sylma* avea știri importante despre portul submarinelor din *Zeebrügge*, avea planuri minunate, hărți pe cari erau însemnate obiectivele, pentru care inima marinei engleze ar fi putut fi satisfăcută.

Știe dracul, de unde avea îndrazneata fata, toate aceste lucruri.

Dar în noaptea călduroasă din 28 Iulie 1916, ea preda lui *Pierre Devos* documente prețioase și aceasta era ultima ispravă a lui *Sylma*.

* * *

Intr'o zi ea nu se mai întoarce. Subofiterul care îi deschisese noaptea poarta dela graniță fusese arestat și transportat de acolo. Poliția secretă germană de războiu a urmărit pe *Sylma* în *Olanda* și a constatat că avea legături cu agenții englezi. Acum agenții secreți germani o așteptau la graniță ca pe o friptură gustoasă.

Ei au primit între timp și alte informații dela polițiștii dela graniță belgiană; cum s'au trădat ei reciproc în infernul spionajului cititorii o vor afla în cursul povestirii.

Dar *Sylma* a primit știrea că drumurile ei sunt înconjurate și camăruța ei a fost răscolită în toate colțurile și ca un glonte o așteaptă. Știa că după legea războiului își merita moartea.

Și așa a rămas *Sylma von Quickelberghe* în *Olanda*.

În locul *Sylmei* a intrat alt spion în breșă, care a ajuns în curând omul de încredere al poliției secrete.

**L »34« ?
(Edgar Steiart)**

Da, iubitul și bunul *Edgar Steiart*!

Acesta a fost un om, care nu putea să tulbure nici o apă și care era germanofil până în oase, un burghez cumsecade, un dușman al tuturor spionilor, un om drăguț!

Edgar Steiart, care a fost anterior în legătură continuă cu *Pierre Devos* și *Sylma* se ocupase înainte de războiu cu exportul de cai în *Anglia* și în *America*.

În cursul războiului când ultimul cal a fost re-chiziționat, s'a transformat, ca și mulți belgieni, în contrabandist.

Un comic genial! Vesnic cu zâmbetul pe buze, darnic, totdeauna cu un cuvânt vesel, cu a cărui ocazie intenționat pronunța limba germană mai rău. numai ca să ajungă la efecte comice — vai ce om drăguț și vesel!

La graniță începuse să furnizeze. Magazia lui de mărfuri de acasă putea să facă cinste unui angrosist. El avea voie să facă și cumpărături! Transporturile sale erau păzite întotdeauna de un soldat sau jandarm german, care-l însoția. *Edgar Steiart* avea gesturi atât de sincere și fidele, că a putut înșela cei mai experimentați ofițeri secreți.

* * *

Până în 1916 *Steiert* aducea mărfurile dela poarta graniței *Roode Sluis*. Ofițerul de graniță de aci a atras atenția poliției secrete, că *Steiert* este un om de deosebită încredere. Poliția îl observa acum prin serviciile ei din Sectorul I și II și pentru a se convinge complet despre credința lui, s'a pus în locuința sa un agent în haine de milițian.

Și acum nu putea da nimic greș, dacă agentul avea impresia că *Steiert* este germanofil!

Aceasta a fost el în fond. Fără îndoială a făcut trupelor germane mai multe servicii. — Dar faptul că a fost un spion din cei mai periculoși pe care Belgia i-a pus în picioare, s'a dovedit ulterior.

În cursul lunilor de observație, *Steiert* călătoria zilnic la graniță, odată la *Roode Sluis*, altădată la *Oudenburgschen Sluis*; apoi n'a mai mers la *Roode Sluis*, ci la *Langelede*, care era de trei ori mai departe, pentru că acolo presupunea că va putea cumpara lucruri mai ieftine dela olandezi.

În realitate însărcinarea lui de spionaj la *Roode Sluis*, a fost prea grea, deoarece de ambele părți ale graniței se găseau numai două case și acest lucru făcut timp îndelungat în acest loc, era prea periculos.

Edgar Steiert putea să treacă întotdeauna poarta graniței pentru a se duce pe teritoriul olandez, unde bineînțeles trebuia să se opriască tocmai la rețeaua de graniță.

Intrucât el a fost un client uns cu toate unsorile, se dovedește prin faptul că aducea, sub ochii milițienilor, porumbei englezi, în etapa din *Flandra*, prin contrabandă!

Da, *Edgar!* a fost un om și jumătate!

La 30 Martie 1917 *Steiert* dădu declarație, că va face serviciu pentru Germania, ca om de încredere și acest angajament s'a dus la cunoștință în aceeași zi Centralei din *Gent*.

La 5 Aprilie, *Steiert* primea denumirea serviciului intern „L. 34”.

Cu *L.* era menționată localitatea *Lokeren*, 34 era vârsta acestui om.

La 14 Aprilie *Steiert* trebui să descopere o contrabandă de porumbei, căci acești porumbei pe care el îi adusese se făcuseră prea vizibili.

Deci a făcut singur constatarea contrabandei de porumbei.

Afară de aceasta era obligat să mai facă cercețări contra unor concetățeni pentru trecerea graniței și contrabandă de scrisori și urma să răspunda la niște întrebări grele privitoare la concetățenii săi *Edgar Lippens, de Moore* și la spionul *Van Garsse*.

Da, a avut foarte mult de lucru!

Se ducea zi cu zi ca și mai înainte la graniță pentru a cumpăra alimente, în realitate pentru a schimba rapoarte secrete.

Afară de hârtiile lui de identitate i s'a mai dat și un permis pentru călătorii de noapte și îi dădeau și un însoțitor militar!

Desigur că englezii s'au bucurat, că un așa om a intrat în breșe în locul proastei *Sylma*.

Indrăzneț și obraznic, acesta a fost *Steiert*, asta trebuie s'o reținem. Și numai prin obraznicie a putut el să treacă peste toate posturile de pază.

Planurile desenate le punea în coșurile ce le avea pentru transportul alimentelor. Hârtii importante făcute sul le ținea în buzunare, cu capătul afară, pentru că era sigur de germani și germanii de dânsul și afară de aceasta mai în totdeauna îl însoțea un jandarm.

* * *

Specialitatea lui *Steiert* era culegerea informațiilor asupra deplasării trupelor și a pierderilor de pe front.

Cum o făcea? Foarte simplu!

Meseria spionului este foarte rentabila dacă lucrează cu formule simple și corespunzătoare scopului.

Comandatura îi lăsase caii, cu toate acestea trebuia să le stea la dispoziție, la orice chemare.

Dacă trupele de pe front, erau anunțate că sosesc, Comandatura care trebuia să se ocupe cu cartierele de odihnă de lângă graniță, însărcina pe *Steiert*, să aducă personalul de cartiruire de la stația *Lokeren*, pentru că linia ferată *Lokeren — Moerbeke* era interzisă pentru circulația persoanelor.

Înainte de a sosi *Steiert* la *Moerbeke*, nu numai că știa ce pierderi avea regimentul, dar cunoștea și ce trupe de rezervă intrau în sectorul de luptă.

La *Moerbeke* înhăma imediat gloaba cealaltă și pornia cu informațiile sale la graniță. Bătrâna gârbovită, care în totdeauna holotind spunea posturilor germane cuvinte obscene și care când umplea coșurile lui *Steiert* îi vorbea șoptind, era Maiorul K. S. *Givens* din statul major englez.

Maiorul, care avea o siluetă elegantă, și un mare talent de artist, a primit timp de două luni de zile informații dela *Edgard Seiert* și iată cine era bătrâna învelită pe cap cu o cârpă roșie și care cu vocea preschimbată făcea glume.

Chiar în noaptea aceea posturile de informații inamice aveau toate datele, pe cari vroiau să le știe.

Steiert vizita încărcat cu merinde a doua zi pe cei încartiruiți, pe care-i plasase în diferite locuri după scopul pe care îl urmăria.

Cu ocazia aceasta s'a introdus în trupele nou sosite, unde în curând a fost tratat cu furnizorul lor și simpatia regimentului.

În fine Edgar era un șmecher!

Dela *Givens* sau mai bine zis dela bătrâna aceea gârbovită a primit *Steiert* porumbei ștafetă englezi, pe care îi trecea când avea ocaziune favorabilă.

Era un pericol de moarte!

Intrucât blestemele bestii gungureau!

Dumnezeule! Acolo o santinelă străină. Câteodată inima îi bătea să-i plesniască, sângele îi ardea în vine, iar tâmpilele îi zvâcniau!

Doar nu-i un lucru de nimic să-ți pui capul tău în joc, zi de zi! Asta cnervează și doboară și până pe cel mai rezistent om, într'o bună zi.

Și asemenea nervi ca a *Gabrielei Petit* n'avea; spioana, care luni de zile hoinărise în uniformă de sublocotenent german la etape și pe care la 1 Aprilie 1916 germanii au împușcat-o fiind trădată de belgieni.

Edgar Steiart n'avea oare dușmani?

În fiecare minut putea să i se întâmple la fel!

Dar porumbeii curieri! Asta era iar o specialitate a lui.

Porumbeii, care mai ales în Belgia mai înainte de războiu erau crescuți de toți locuitorii, în August 1914 când s'a declarat marele eveniment au fost recrutați.

Pedepsele cele mai aspre s'au aplicat mai târziu acelorla la care s'au găsit porumbei, hotărându-se chiar condamnare la moarte de către Curtea Marțială.

Care comandant ar vrea ca trupa lui să fie trădată? Atunci mai bine unul să piară de cât să aibă sute de vicți pe sufletul lui.

Dar *Steiart* știa să o facă. Cu cei 80 de porumbei pe care-i adusese treptat, putea foarte bine să lucreze.

Porumbeii erau duși de *Steiart* la o fâneată din brădetul de lângă *Klein Sinui* un sat nu departe de *Moerbeke*.

Într'una din zile se împușcase un porumbel peste rețeaua morții. Cu mare mirare se constata că se spiona cu porumbei! Dar belgienii, mari șmecleri realizau și această afacere.

Politia secretă primise ordin să găsiască ascunzătoarea porumbeilor. Agenții dela sectorul de graniță *Selzaete* telefonară lui *Edgar Steiart*, că vor veni după amiază și să prepare căruța, ca să le fie în ajutor la căutarea porumbeilor.

Steiert le răspunse că la ora șase trebuie să se ducă la *Lokeren*, pentru a lua un ofițer.

Acest pretext îl întrebuița pentru ca să câștige timp.

Plecă imediat la *Klein Sinai*, ascunse porumbeii ceva mai adânc, în ascunzătoarea, care era într-o groapă uscată și îi acoperi cu pae și crenguțe de brad.

Apoi se întoarse înapoi la *Lokeren*, unde la sosirea trenului luă un ofițer, care pleca la *Moerbeke*. La cantina soldaților de acolo întâlni pe agentul M.

Steiert schimbă calul și imediat plecă mai departe la *Klein Sinai*.

În singurateca casă a pădurarului sebeau în bucătărie mai mulți soldați și cinau. O adâncă liniște părea că domnește.

Din depărtare dela Sud răsuna concertul înăbușit al morții popoarelor.

Casa, grajdul și împrejurimile casei au fost deasemenea percheziționate. Era în zadar. Pădurarul a fost bănuț la *Gent* pe nedrept.

Au plecat în pădure. Se crăpa de ziuă. Agentul rămase nemișcat. Puse mâna la ureche.

„Intemeiat! aici gunguresc porumbeii.”

„Fleacuri spuse *Steiert*” aceștia sunt porumbeii sălbatici.

Porumbeii domestici gunguresc cu totul altfel. Aici sunt mulți porumbeii sălbatici. Chiar și găștele sălbatice se retrag din *Waisland* pe aceste locuri.

Plecară iară înapoi. Razia a fost fără nici un rezultat. Porumbeii rămaseră în *Klein Sinai*.

Și sălbaticul dans continua...

Edgar Steiert lucra!

* * *

Centrala poliției secrete din *Gent*, dăduse între timp dispozițiuni conducătorilor sectorului I și II de graniță, ca să considere pe *Steiert* ca agentul lor.

Și întruna din zile veni fapta lui cea mare!

La 19 August 1917 fusese între *Bevereni* și *Verrbroeck*, asasinat un rezervist.

Asașinat în apropierea rețelei morții!

Cinci zile mai târziu erau bănuți pentru fapta aceasta *Iosef Smet* și *Iosef Debritson* din *Bevereni* *Byl*, arestați și duși la *Lokeren*.

Al treilea părând autorul principal, *Alfons Dalving* din *Antwerpen* dispăruse.

Cercetările urmăreau mai întâiu să găsiască pe principalul făpturilor *Alfons Dalving*, pentruca să se poată condamna pe ceilalți complici la o pedeapsă mai ușoară.

În labirintul Antwerpensului!

În acest infern de trădare și contraziceri, în acest mare labirint de case antice, cu ascunzători feroase și ganguri subterane, cu 6500 de cafenele și restaurante, care în al doilea an de războiu ajunseseră 7720, în această adunare de partizani, de spărgători internaționali, cu 10.000 de femei numărate cu moravuri ușoare, în adâncimea unui părți din port se ascundea *Dalving*.

La 57 de locuitori în *Antwerpen* se găsea o cărciumă, pe când în marele port german *Hamburg* un restaurant la 222 de locuitori.

Dar copoiul *Edgar Steiart* știa de urma lui.

Și din ziua aceasta dispăruse liniștea asasinului.

În ultima zi *Dalving* mai robotea în îngrădirea unui acoperiș mucegăit, într'o cocioabă de lemn dărăpănată în apropiere de *Scheltetores*, în centura cetății, din care mai rămăsese ganguri și subterane.

De două zile nu mai mâncase nimic, fiindcă belgienilor le era frică de moarte.

Ei știau că și pentru ei era sfârșitul, dacă el ar fi fost găsit acolo.

Și deci nu mai aveau curajul să-i mai aducă deale mâncărei și nici el nu mai avea îndrăzneala să se strecoare pentru alimente.

El ştia şi simţia ca oacheşul belgian, care-i înconjurase casa dis de dimineaţă intenţionat privea straşina casei, fluera şi se depărta. Dalving presimţia că acest individ îi vrea sfârşitul.

Acesta era moartea, care stătea acolo.

Dalving examinează revolverul. Glonţul ar nimeri oare pe duşmanul lui în strada?

Numai avea nici o valoare, căci o lovitură asurzitoare răsună şi uşa sari în sus. Înăuntru năvăliră patru soldaţi, puştile loviră, încă câteva lovituri. câţiva paşi desperaţi, *Dalving* zăcea încătuşat pe pământ şi în acelaş moment intră *Edgar Steiart* în mansarda.

„Asta e, Doamne ajută! L'am prins”.

Aceasta s'a întâmplat la 6 Octombrie. Poliţia din *Antwerpen* cerceta de săptămâni întregi. *Steiart* descoperise asasinul în două zile.

Asasinul fusese interogat în prezenta lui *Steiart*. El mărturisi fapta sa. *Dalving* arunca ca dintr'o gură cu flacări cele mai triviale înjurături contra lui *Steiart*, care râzând stătea alături şi semnificativ se juca cu revolverul său...

Dalving fusese la 7 Octombrie scos din închisoarea şi trimis sub escortă la Lokeren. La 8 Octombrie urma să fie judecat în această localitate. Puţin după pornirea luntrei spre *Flamsch-Hoofdt*, el sări în *Schelde* şi o rupse la fugă.

Dar nu putu să ajungă departe căci mâinele lui erau încătuşate.

Câteva împuşcături cari l'au atins i-au dat o moarte mai grabnică în valurile Scheldei.

Deabia după 12 zile mai târziu cadavrul lui fu pescuit şi înmormântat la *Antwerpen Kiel*.

Această captură a arătat dibăcia de maestru detectiv a lui *Edgar* şi a întărit considerabil consideraţia de care se bucura.

Multe ar fi încă de istorisit despre el. Dar el n'a fost o personalitate în spionaj.

Cititorii vor recunoaște că *Edgar Steiart* pâna la prinderea compatriotului său *Dalving* nu era altceva de cât un cârpaci, care n'avea nici un sistem de a lucra. Deoarece el juca oarecum pe două tablouri și-a îndeplinit misiunea și mai bine și mai rau, până la terminarea războiului.

La armistițiu, când ultimele trupe germane părăsiau *Moerbeke*, au vrut să-l ia și pe *Edgar Steiart* în Germania, pentru a-l pune acolo în siguranță.

Însă nu mai era de găsit.

După o zi dela plecarea lor, eși la iveală. Locuitorii au vrut să-l omoare.

Compatrioții lui aveau ideea că îi tradase. Primarul trebui să-l apere de furia mulțimei inconștiente strigând populației enervate, că *Edgar Steiart* ar fi un om de ispravă.

El a lucrat doar pentru Anglia și a dus de nas, pe toți încrezuții germani.

În sfârșit au fost mulțumiți. *Edgar* a fost numit funcționar în garda graniței. El cunoștea foarte bine chestiunile dela graniță.

Și azi încă mai lucreaza acolo.

Poate îi vor cădea în mâini aceste rânduri și va da unui bun prieten să i le traducă.

Da! Atunci el va surâde.

Jumătate prostește și jumătate ironic. cum a răs el întotdeauna.

Cum a răs când a trebuit să se desparta de *Sylma*, când mână în mână cu consulul german în *Terneuzen* a făcut spionaj!

Ce? Spionaj într'un consulat german!

Ei și!

A fost ceva fenomenal. Secretarul consulatului *Reniers*, fiul comandantului unui vapor din *Terneuzen* a fost spion belgian.

Șoferul *de Wite* a fost destinat de Comandamentul parcului de automobile al armatei IV-a din Gent ca șofer al Consulului german și timp de trei ani, în uniformă militară a fost spion belgian.

Era de origină olandez și purta haine de soldat german și după un vechiu proverb olandez era „*Un om cu ochii în patru*”.

Aici este ceva de văzut!

Și *Edgar Steiart* îl cunoștea bine, întrucât făceau parte împreună cu alții ca membri în așa zisa Societate „*Familiengrus*” (Mot de soldat), care nu făcea spionaj, ci contrabandă de oameni, prin rețeaua morții.

Organizația funcționa perfect. Ici colo se primea unul din cei 900 membri ai societății, din care făcea parte și *Edith Cavell*.

Edgar Steiart era așa zis ofițer de legătură între „*Familiengrus*” și armata spionilor informatori.

Se poate dovedi că peste 50000 belgieni, apți pentru serviciul militar au trecut granița prin contrabandă.

Cum au făcut-o? Cu toată paza?

Dumnezeule, nevoia te face ingenios și nici o putere nu este destul de tare să-ți înfrângă fanatismul sau să-l suprime.

Organizația s'a realizat după cazul din *Antwerpen*.

Regele Belgiei a făcut un apel la tineretul belgian prin care cerea ca prin toate mijloacele, să caute să se atașeze armatei.

Accasta a avut ca urmare fluxul peste granița.

Și când rețeaua morții a fost întinsă, curentul, din ce în ce s'a potolit considerabil.

La intrările drumurilor în graniță s'au căutat case de încredere, mai ales cârciumi, unde tineretul să se poată opri și ascunde. La graniță erau spioni îndrăzneți, pădurari, braconieri, care contra unor sume de bani și câte odată din dragoste pentru patrie, aduceau grupe de tineri peste graniță.

În „*Familiengrus*” se asociau numai idealistii, cari considerau ca o datorie a lor să ajute Patria, dar care trebuiau să țină seama, că în caz de erau prinși, ar fi fost împușcați conform legii.

Localitățile principale unde se reuniau tinerii belgieni erau următoarele: *Antwerpen, Bruxelles, Lüttich, Löwen și Scherpenheuvel.*

La locurile de adunare ei rămâneau numai câteva ore. Erau exact informați cum să se poarte și ce drum au să întreprindă.

Ei mărșăluiau de multe ori numai câte unul spre țintă.

Organizația se întindea dela locurile de adunare, la localitățile de graniță *Hoogstraaten Santvliet, Stabroeck, Eschen, Lonhout, Lommel și Raevens.*

Aci erau peste tot angajați, conducători de graniță, cari aveau misiunea de a pregăti totul pentru trecere.

Fiecare conducător avea sistemul lui personal. Și ce rafinat înai procedau. Câtă greutate puneau pe detalii, cari păreau lucruri neînsemnate, se vedește prin exemplul de simț tactic din satele de graniță *Westkapelle, Maldegem, Bouchaute, Wachtebecke* până la *Hochstraete.*

Acolo s'a observat că seara pe la orele 7, era cea mai bună ocazie de trecere a graniței și a rețelei morții.

Garda graniței avea obiectul să schimbe posturile, cu cinci minute înainte de ora 7, printr'o fluerătură, pentrucă se distribuia masa.

Pela orele șapte santinelele se duceau iar la locurile lor. In aceste cinci minute fugarii treceau peste graniță.

Aceasta nu s'ar fi putut întâmpla, dacă trecerea ar fi fost observată.

In acest scop se alegea terenul acoperit, nevizibil.

Printre țărani bătrâni circulau șvonuri că pe acolo umblă Necuratul.

Locul între *Koewacht și Krusstraete*, care timp de doi ani a servit fugarilor, era o mlaștină feroasă cu trestii înalte. Și când trestia se îndoia, o adevărată vijelie se întindea peste *Waesland.*

Oare cine ar fi îndrăsnit să stea de paza, în friguroasa noapte de iarnă în mlaștină, unde te înfundai până la gât?

Și vijelia în mlaștina urla.

Câte un soldat credincios de al nostru, care stătea acolo și-a și găsit moartea.

Și când se întâmpla ca cei ce fugeau, în teama lor de moarte să se apropie de nebunie, dacă vedeau deodată în fața lor o santinelă, atunci era numai un singur mijloc de scăpare, moartea ei.

Nu prea des se recurgea la acest mijloc, pentru că așa ceva avea ca urmare întotdeauna un control mai sever la graniță.

Acesta era câmpul unde *Pierre Devos* și *Edgar Steiart* arau.

Un câmp din care răsăria sămânță rea.

Terenul pe care lucra *Gabriele Petit*, misteriosul și micul sublocotenent german!

**GABRIELE
PETIT**

~~~~~

Cine a fost această fată?

Numele ei a fost de atâtea ori amintit.

Merită să ne ocupăm mai mult cu ea, căci povestea ei a fost unică în lume și niciodată n'a fost descrisă în Germania.

Gabriele Petit a fost născută la 20 Februarie 1893 în *Tournai*.

După moartea timpurie a mamei sale, ea a fost internată într'o mănăstire și pe urmă dusă la o mătușe a ei la *Bruxelles*, care se numea *Hélène Ségard*.

Era socotită ca o fetiță de o frumusețe extraordinară.

Activitatea ei începu ca anglofona la cele mai mari case de mode din *Bruxelles*.

În mănăstire învățase limba germană și în ocupația ei de vânzătoare, fie prin întâmplare sau cu intenție făcuse progrese uimitoare în această limbă.

Când războiul izbucni *Gabriele* avea 21 de ani și era logodită. — *Gabriele* se alătură Societății „*Familiengrus*”, unde găsi îndrumările prin *Edith Cavell*. Când aceasta împreună cu cei 35 de membri ai organizației fu descoperită și judecată, ea trecea la spionaj.

Fiindcă călătoria în haine bărbătești purta părul scurt.

Mai târziu spioana când a fost interogată cu puțin timp înainte de împușcare, n'a dat nici un răspuns și până astăzi nu este încă constatat dacă este identică cu misteriosul sublocotenent, care a fost văzut și semnalat și la *Aisne* și la *Arras*.

Toate semnele vorbesc pentru aceasta, că *Gabriele* a fost acea care circula în lung și latul frontului, și nu cum se presupune că ar fi fost *Alice Dubois*, maistra spioană, cu care lucrase mână în mână în chestiuni de spionaj de front.

O armată de detectivi au fost puși pe urma ei.

În fine au reușit să o prindă.

Ca un roman sălbatec i se scursese viața.

Nici cei mai fanteziști autori n'ar putea reda în îndrăznețele lor descrieri scenele palpitate ca cele pe care le-a trăit *Gabriele Petit*.

În *Lille* ea înoptase uneori într'un mare hotel în apropierea gării, unde n'aveau voie să locuiască decât ofițerii. Noaptea hotelul era controlat de agenți secreți, însoțiți de câte un ofițer.

Camera în care ea se găsea ca prin minune o trecuseră cu vederea. Și aceasta se întâmplă astfel:

Controlul se găsea în camera de alături. Ea auzi cum ofițerul din camera vecină a fost întrebat de hârtiile sale de identitate. Sări din pat și aruncă mantaua militară pe ea, fiindcă în cămașa de noapte ar fi fost recunoscută.

Secundele i se păreau o veșnicie.

Pași veneau și treceau prin fața camerei sale.

Cu precauțiune deschise după un timp ușa. O întâmplare a făcut ca și de data aceasta spioana să scape cu viață. Servitorul îi luase ghetetele ei la curățat înaintea celorlalte cisme și ghetete, care se mai găseau încă în fața ușilor.

Când se întorcea din *Anglia* unde se ducea de multe ori, se odihnia câteva săptămâni la *Bruxelles* unde vindea jurnale prin localuri.

Căuta localurile unde veniau numai ofițeri germani. În felul acesta își putea urmări scopul și inten-

ționa cât mai mult să se perfecționeze în limba germană și să-și poată însuși din manierele ofițerilor.

Sute de ofițeri germani se vor gândi la frumoasa vânzătoare, care vorbea așa de frumos nemțeste și care afirma până la sfârșit că este *Berlineză*.

După ce a trecut un an în care autoritățile germane găseau adeseori numele ei în rapoartele de informații, ea a avut grija să-și schimbe acest nume cu hârtii de legitimație pe numele *Hélène Legrand*.

În pașaportul ei militar german scria Sublocotenentul de rezervă *Walter Henning*.

Mai târziu când a fost prinsă și interogată, n'a vrut să dea nici-o lămurire cum a ajuns să obțină acest pașaport.

La *Bruxelles*, în *Schouwburgstraat* (Rue du théâtre) 68 Sublocotenentul *Henning* avea două camere.

Una pentru sublocotenent, cealaltă pentru iubită.

Aceea a fost chiar ea singură.

Camera sublocotenentului avea aspect militar. Pe masă se găseau hărți, pe birou, fotografiile comandanților germani și fotografia frumoasei logodnice *Gabrielle Petit*. Fotografia reprezenta persoana ei tolănită pe o canapea, împodobită cu o frumoasă blană de tigru. Alături de această fotografie era o alta a locotenentului *Henning*.

Cele două fotografii a aceluiasi corp în îmbrăcăminte diferită au fost mai târziu clarificate la percheziția făcută precum și la desbaterile judiciare.

La început când studia rolul unui sublocotenent în fața oglinzii din camera sa și copia mersul și în special salutul simțea oarecare greutate. Uzând de o mare tenacitate și energie o scoase la capăt și eși pentru prima oră în uniformă pe stradă.

Plecă din *Gent* la *Lille* și înapoi.

La întoarcere șezuse cu un căpitan în același compartiment. Avea capul bandajat cu o adevărată artă și bătrânul camarad vroi să-i fie la *Bruxelles* de ajutor. Căpitanul nu pleca de lângă ea și atunci crezu că e descoperită.

În hotelul *Anspach*, unde o conduse căpitanul a reușit să dispară pe o ușă laterală, fugând în locuința ei și lăsând mantaua în hotel.

Sosise enervată acasă. Confidenta ei la care locuia sârise să-i fie de ajutor la desbrăcat. Îi povesti neplăcutul eveniment și între timp uniformă lui *Walter Henning* fusese schimbată.

Desbrăcată fugi în camera de alături, uitându-se încăodată afară din prag.

Dădu ordin proprietăresii sale, ca uniformă să fie închisă în dulapul de haine și ușile amândouă să fie încuiate. — Bandajele trebuiau să fie arse.

Gabriele își făcu repede toaleta; întâi își puse peruca, căci la o surprindere, părul ei cu frizura regulamentară cu cărare, ar fi putut s'o trădeze.

Prietena ei veni din bucătăria care dădea în stradă, galbenă ca ceara.

„Pe stradă trec doi civili și ne observă intrarea casei!

Trebuia să plece. Dar nu în uniformă. Probabil acei doi erau trimiși din partea căpitanului.

Zecede minute mai târziu o păpușă modernă și elegantă *Bruxelleză* părăsia casa.

Gabriele trecea cu pas ușor prin fața celor doi civili și-și reținea cu atenție fețele lor.

Merse ocolind la cealaltă locuință. A sa, la mătusa ei, în *Chausse D'Anvers* 61 unde sub numele de *Hélène Legrand* era cunoscută de toți vecinii.

Doamna *Ségard* nu cunoștea secretul nepoatei sale și nici nu putea înțelege de ce *Gabriele* pentru vânzarea revistelor întrebuinta o rochiță de mouse-line cârpită.

Către ora șase seara intră fetița care vorbea nemțește și vindea ziare, în hotelul *Anspach*. Un salverzuî avea pe umerii înguști. În mâna stângă ducea câteva exemplare din „*Belgischen Curier*” precum și câteva reviste ilustrate.

Gabriele mergea dela o masă la alta pentru a-și oferi ziarele.

Eși pe ușa hotelului și trecu pe lângă mantaua pe care o lăsase cu două ore mai înainte și care era agățată tot pe locul acela.

La intrare în hotel, pe scări stăteau doi oameni care observau restaurantul.

Erau după cum se vede adeseori, agenți secreți.

Gabriele plecă să viziteze alte localuri unde știa că se găseau ofițeri germani.

În unul din localuri se afla căpitanul la un pahar de bere.

Ea îi întinse un ziar. El cumpără unul, nepăsător fără să o priviască.

O oră mai târziu *Gabriele* vizită cu restul de ziare din nou hotelul *Anspach*. Mantaua nu se mai găsea acolo.

În momentul acela intră căpitanul cu cei doi agenți secreți, unul din ei ținea mantaua în mână. Apoi întrebă portarul dacă n'a venit nici un ofițer să-și reclame haina.

Pentru spioană era evident că trebuia să părăsiască uniforma de ofițer și rolul de sublocotenent german, pentru moment.

Pentru prima dată trebuia să ducă și pe logodnicul ei peste graniță.

Bouchoute era singurul ei loc de trecere.

Aici se găseau case multe, care în majoritate erau pe terenul olandez. Granița trecea câte odată printr-o bucătărie sau pivniță.

La o depărtare de un sfert de oră se găsea satul *Philippine*, al cărui primar *De Quelenaere* era belgian. La el puteau toți sătenii să bată și erau bine găzduiți.

Gabriele Petit cu logodnicul ajunseră fără nici un incident. Înainte de a intra în sat s'au despărțit și au pornit separat spre gazda, care era fixată încă din *Bruxelles*.

Aci stătea o femeie cu un soldat.

Ea făcu semn nouilor veniți să treacă în bucătărie, și-i făcu atenți că trecerea în *Olanda*, s'a în-

greuiat de câteva zile, mai rău decât se crede. Ușile și ferestrele, care dădeau spre Olanda au fost bătute cu cue. Chiar și în etajul I și al II-lea intrările și eșirile au fost barate.

Când se consfătuiau în bucătăria caldă, veniră diferiți străini unul după altul, care erau găzduiți tot acolo.

Între ei se găsea și un domn bine îmbrăcat cu o barbă neagră, tipică a ofițerului francez.

Nimeni nu spunea o vorbă, erau neîncrezători unul în altul.

Soldatul și fata părăsiseră camera din față.

Acum gazda stinse lumina și ei așteptau conducătorul, care în fiecare seară apărea la slujba lui periculoasă.

Către miezul nopții sosi.

Aruncă o privire asupra societății. Apoi spuse:

„Întâi banii. Douăzeci mărci de persoană. Sau franci”.

Francezilor, cari nu înțelegeau flamanda, le repetă cuvintele în limba țării lor.

O femeie bătrână se plângea că n'are bani.

„Atunci tu trebuie să rămâi aci. Nu'mi pot risca viața pe degeaba”.

Ofițerul francez plăti pentru femeie.

Cârciumarul, simțise amărăciunea acestor oameni, cari trebuiseră să plătiască, și scuză pe conducător.

De fapt era un contrabandist și nu un reprezentant din „*Familiengrus*” și îi trebuiau bani ca să poată suporta cheltuelile.

Opt oameni au vrut să treacă.

Acum conducătorul le dădu instrucțiuni:

Nimeni să nu vorbiască un cuvânt. El va merge înainte. Și ceilalți vor urma la distanțe mai mari. Vor avea aproximativ doi kilometri de mers înafară de sat. Bineînțeles ei nu vor putea să meargă pe

lângă graniță, ci se vor strecura ceva mai departe de frontieră. Atunci el se va opri și ceilalți să strângă rândurile.

Înaintarea începu.

Mergeau repede. Satul rămase înapoi. Bătrâna care venise din *Moesron*, deabia putea să-i urmeze. Ea începu din nou să se vaite.

Conducătorul se răsti la ea:

„Te lăsăm aci să zaci. De mai spui o vorbă! Vă las pe toți în haltă și o să vedeți voi pe urmă!”

Ofițerul și Gabriele Petit sprijiniră cu obosială femeea, până acolo unde călăuza se opri.

Acum dădu ultimele sale instrucțiuni:

„Încă o sută de metri și suntem la graniță”.

Dincolo, unde e lumina, este casa primarului din *Philippine*. Sunt douăsprezece minute până acolo. Voi veți rămâne aci. Eu mă duc înainte la graniță. Să nu mă scăpați din ochi. Santinela din stânga este la o depărtare de optzeci metri, cea din dreapta la una sută treizeci metri. Exact în direcția luminii vedeți un pomîșor. În stânga un tufiș. În tufiș pe dreapta aveți posibilitatea să vă strecurați pe sub sârmă. Eu mă duc înainte. Când luna va intra în nor să fugiți cât puteți spre tufiș. Eu voi ține sârma”.

Din nou vroia femeea să se tânguiască, că nu poate fugi.

Fugarii îi promiseră să-i ajute.

Și au și făcut-o.

Călăuza dispăru. Ceilalți se găseau în mare tensiune nervoasă. Priviră pe cer, la norii ce se retrăgeau peste pământul Flandrei. Norii grăbiți, acum întunecau luna.

Fugeau înainte. Femeea bătrână se urni și ea. Frica de moarte îi dădea putere. Ei ajunseră pe conducător, recunoscând sârma înaltă și încovoiață, se aruncară la pământ, se târâră pe sub ea. Erau dincolo, ajunseră. Și când au fost pe terenul olandez

mai fugiau încă și nu le venia să creadă că au ajuns la țintă.

Aceasta era prima trecere peste graniță a *Gabrielei Petit*.

De *Quelenaere* îi primi bucuros pe toți. Ei puteau dormi în hambar și în fân. Învelitori erau desule la îndemână.

În dimineata următoare călătoria urma spre *Terneuzen* și de aci cu vaporul mai departe la *Vlissingen*.

Toate au decurs fără dificultăți și tulburări.

Vaporul „*Prinzess Juliana*” părăsi portul din *Vlissingen*.

Era o vreme rece și aspră de iarnă.

La *Knocke* apăru încă odată malul belgian în aburul argintiu.

Gabriele și cu logodnicul ei se găseau pe covertă.

Domnul cu barba cea neagră se îndreptă spre ei.

El se recomandă *Lamon* și totuși avură imediat impresia că acesta nu era numele lui cel adevărat.

Cei doi îi explicară scopul călătoriei lor.

Tânărul doria să intre în serviciul armatei. *Gabriele Petit* vroia să vadă dacă putea să lucreze în serviciul de spionaj englez.

Domnul dădu logodnicului *Gabrielei* o recomandație pentru „*Traynal*”, casa de recrutare din *Folkestone*.

El lăsa să se întrezărească că aceste rânduri vor fi de mare folos posesorului. Mai înainte de toate va economisi multe formalități.

Vaporul intră în *Folkestone* unde era o viață intensă. Era doar războiu și totul era în mișcare și neliniște.

Gabriele și logodnicul ei se despărțiră. Ei își dădură întâlnire pe țărm pentru a doua zi, la o oră fixă dorind să se mai vadă odată.

Tânărul se duse la casa de recrutare și fu imediat îmbrăcat. În ziua următoare dorind să pără-

sească casa pentru ora dată, nu primi nici o permisi-e. „*I se explică că se face aceasta pentru păstra-rea secretului*”.

Gabriele Petit aștepta pe țärm.

Logodnicul nu venia. Fata deveni neliniștită. Aștepta de un sfert de oră.

Un domn, care părea un ofițer în civil, se îndreptă spre ea.

Îi comunică scurt că logodnicul neputând veni, să-l urmeze fără discuții. — Fără vorbă și discret.

Drumul ducea prin străzi înguste și colțuri mur-dare ale cartierelor din port.

Intrară într’o clădire mare umedă.

Aci *Gabriele* fu introdusă într’o cameră unde îndată a fost primită de domnul *Lamon*.

Toate erau în ordine. Aci trebuia să ia în pri-mire instrucțiunile ei și să fie interogată. În ziua următoare va putea să-și vadă logodnicul, care apoi două zile mai târziu va fi imbarcat pentru Callais.

Toate se executară după prescripțiile date.

Logodnicii petrecură împreună încă o zi și în dimineața următoare *Gabriele Petit* fu angajată în serviciul de spionaj englez.

Toată ziua a trecut numai în interogatorii și in-strucțiuni. Biroul de informații englez întrebuița des tinere femei frumoase.

„Ele în totdeauna au o parte slabă; într’un loc sau în altul sânt vulnerabile” aceasta a declarat-o conducătorul secției VII-a.

El a dovedit-o în cazul următor:

De curând se angajase o femeie tânără. Poziția ei socială și faptul că cunoștea limbi streine, frumu-sețea și educația ei, erau par’că create pentru întreprinderi mari.

Și era destinată pentru o însărcinare grea:

Hotelul „*Englischer Hof*” din *Coopenhaga* era în timpul războiului așa zisul lagăr principal al ger-manilor.

În această casă se întâlneau ofițerii germani, diplomații, atașatii și curierii.

Conducerea spionajului englez află într-o zi că un căpitan din statul major german, care a fost însărcinat cu o importantă misiune a descins la *Copenhagen* și va trage la hotelul „*Englischer Hof*”.

Centrala decise după o matură chibzuință ca tânăra femeie să fie trimisă la *Coopenhaga*, unde va trebui să facă cunoștința ofițerului, să afle intențiunile voiajului lui, vizitele ce le va face și scopurile ce le avea în aceasta călătorie.

Ca încoronare a acțiunii ei, de-i va fi posibil să caute să-i sustragă hârtiile și documentele lui.

Ea a fost înzestrată bine cu mijloace bănești. Totul merse după dorință. Tânăra cunoscuse pe ofițer, care prin manierele lui drăguțe, precum și prin cunoștințele fără cusur ale limbei engleze, încurcă inima și creierul debutantei în spionaj; se amorează de el și scopul călătoriei a eșuat. Nu o îndemna inima să-i fure documentele, deși la secția VII-a se spera lucrul acesta.

Gabriele Petit fu angajată oficial după alte două ore de instrucțiuni. Însărcinarea ei consta în primul rând să se întoarcă în *Belgia* pentru că acolo să strângă tot materialul necesar asupra artileriei, amplasamentelor tunurilor, eventualelor pregătiri pentru ofensiva de la Yser, deplasărilor de trupe și mișcărilor pe căile ferate.

În dimineața următoare spioana se afla pe bordul vaporului „*Oranie Nassau*” de pe linia *Zeeland-Vlissingen*.

Vaporul alunecă încet în port și un ofițer de marină englez îl cârmuiea printre câmpurile de mine.

Ajunsesese cu bine în *Vlissingen*.

Ea știa că mai cu seamă aici trebuia să fie cu multă precauțiune.

Orașul a fost în timpul războiului punctul de adunare al tuturor spionilor.

Gabriele nu rămase în hotelul de lângă gară „*Zeeland*” ci plecă cu tramvaiul în interiorul oraşului, ca să înopteze într’un mic hotel.

În dimineaţa următoare o barcă o trecu peste *Schelde* la *Breskens* şi de aci un tren industrial o duse la *Philippine*, la graniţă.

Spioana se dete jos din iniţiativa ei, cu o staţie mai înainte, ca drumul ce-l mai avea de făcut să-l parcurgă pe jos.

Ajunse la casa primarului *De Quelenaeere*. Aci află că între timp trecerea la graniţă fusese îngreuiată. Totdeauna erau în pericol de moarte. Treizeci şi opt de înşi au fost prinşi între timp, iar patru împuşcaţi în timpul fugei.

Primarul ia arătat că în noaptea această va fi dusă peste graniţă de o călăuză.

Puţine ore trecură şi după miezul nopţii apăru bruneta *Sylma de Langelede*!

Ea exercita şi aci din nou meseria ei, vindea tigări pe bani puţini. Ea cunoştea fiecare punte, fiecare tufiş şi fiecare mlaştină, precum şi fiecare drum.

Trecerea nu era aşa de periculoasă după cum spusese primarul. Cele două fete se strecurară în tufiş printr’un gard de grădină şi ajunseră la reţea.

Aci era o gaură săpată, acoperită cu o scândură lată plină de gunoi şi lut. — *Sylma* dete scândura la o parte şi apăru deschizătura, care era destul de adâncă ca să se poată târi. — Ea dete spioanei câteva sfaturi, ce drumuri să mai bată, ca să poată ajunge la un ţăran numit *Morssel*, care locuia cam la opt minute departe de trecere.

Aşa sosi *Gabriele Petit* din nou în teritoriul ocupat. Toate merseară bine. Ea rămase peste noapte la *Morssel*, ajunse seara în *Gent* şi a doua zi de dimineaţă fu în *Bruxelles* făcând o parte din drum pe jos, o parte cu trenul, deghizată într’un costum murdar ţărănesc.

Primul drum îl făcu la *institutul medical Berkenael*, pentru a se prezenta la *Miss Edith Cavell*.

Ea îi înmână o scrisoare din *Folkestone* și se achită verbal de ordinul primit după care *Edith Cavell* trebuia să fie cu mai multă precauțiune ca până acum! Chiar și membrii organizației „*Familien-grus*” erau datori să păstreze cea mai strictă tăcere. S’a vorbit prea mult și germanii erau aproape de descoperirea organizației.

În scrisoare se comunică că *Gabriele Petit* înțepea să fie sub ordinea lui *Miss Edith Cavell*.

(Aceste fapte sunt importante pentru judecarea cazului *Edith Cavell*, care va fi discutat mai târziu. Fiindcă *Gabriele Petit* a arătat în însemnările ei o mare satisfacție „că ea o simplă fată a putut lucra împreună cu o femeie talentată”.)

În ziua următoare spioana se găsea pe drumul spre *Charleroi*. În apropierea statului *Binche* locuia prietena sa *Berthe*, care doria deasemenea să se înhame în această slujbă. Afară de aceasta știa că în regiunea aceea sunt sute de soldați, cari ar vrea să meargă la *Bruxelles* și de aci să treacă granița.

Gabriele Petit ajunsese la locul unde se afla prietena ei fără nici o dificultate. Ea ia dat informații și-i ceru apoi știrile săptămânale relativ la mișcările de trupe.

Gabriele punea o mare însemnătate pentru a afla tăria și numărul unităților și mai înainte de toate numirea trupelor.

Berthe îi spusese că serviciul nu este așa de ușor, fiindcă transporturile de trupe germane trec noaptea. Germanii obișnuiau să treacă ziua cu trenuri goale cu câțiva milițieni și tunuri vechi, ca să inducă pe Belgieni în eroare.

Gabriele mai avea însărcinarea să transmită ordinul ca spionul belgian *Ledoi*, care trădase pe compatrioții lui germanilor să fie omorât în orice caz.

Prin toate mijloacele trebuia să se ia viața acestui trădător.

Toate acestea erau pentru prietena ei o lume nouă. *Lucien* fratele *Berthei* pe care *Gabriele Petit*

îl înflăcărase pentru planul ei, o conducea mai departe de *Binche*, într'o colibă de pădurar, unde erau ascunși 2 soldați francezi.

Și pe acești doi spioana îi hotărâse pentru planul ei. Ea se oferise ca recompensă pentru fapta lor, să-i treacă dela *Bruxelles* peste graniță.

Lucien și cei doi francezi au fost puși pe urma lui *Ledoi*.

După instrucțiunile și ajutorul dat de *Gabriele Petit* se aflate în curând că el popsise în ultimele zile, într'un sector al pădurii din *Nivelles*.

Influențați de prietenoasele cuvinte ale tinerei spioane, toți trei o porniră la drum.

După îndelungate ore de marș se întoarseră la coliba pădurarului. Femeia care era ocupată acum cu hrana animalelor, ie pregătise cafeaua.

Cei trei dădeau impresia unor muncitori de pădure, care după sfaturile *Gabrielei* duceau cu ei niște hârlete.

În timpul convorbirii, femeia fu mai încrezătoare și le atrase atenția că *Ledoi* s'ar afla în apropiere. Ea credea că el se dușese în direcția *Houtain Le-Monts*.

Eră ora 11. înainte de amiază, când cei trei oameni pe cari războiul îi făcuse camarazi și prieteni, plecară prin pădurea încântătoare.

Gabriele Petit descriesese așa de bine pe trădător, că nu putea trece nerecunoscut mai ales că era de o înălțime colosală.

Se aflau de o jumătate de oră în pădure când deodată auziră un foșnet. Dintr'un drum lateral apărură o arătare lungă și uscățivă...

„Bună ziua, *Ledoi*” spuse *Lucien*.

„Bună ziua. Cine ești tu?”

Un țipăt strident, — cei trei se aruncară asupra trădătorului și unul din francezi îl strânse cu putere de beregată.

„Nu așa, încă nu” strigă *Lucien*.

El legă mai întâi mâinile omului cu basmaua lui de gât, pe când ceilalți îl țineau cu putere.

Trădătorul zăcea fără ajutor pe pământ.

Lucien întrebă:

„Ești tu *Ledoi*, trădătorul?”

El voi mai întâi să nege, dar văzând pe francez că scoase un cuțit lung dela brâu îi năpădi o frică de moarte.

„Sunt nevinovat, voi mărturisi totul!”

El mărturisi, că dela comandatură primise însărcinarea să se atașeze refugiaților, cari se duceau spre *Bruxelles* și să se ofere ca, conducătorul lor.

Mintia pentru descărcarea lui, că sub amenințarea de pedeapsă cu moartea ar fi fost constrâns la aceasta. Ar fi un belgian bun, tată de familie, să fie cruțat, și să aibă milă de el. N'a condus refugiații într-o capcană, cum i s'a poruncit. Numai de trei ori a făcut aceasta și atunci n'a putut altfel. Atunci a fost observat de compatrioții lui....

I-au percheziționat buzunarele și s'a găsit: patru sute mărci aur, un revolver și o listă cu douăzeci și opt de nume. Acum se știa totul!

Trădătorul fu sculat prin ajutorul celorlalți trei și condus mai în adâncul pădurii.

Numai vaetele și rugăciunile lui *Ledoi* întrerupeau sărbătoreasca și misterioasa liniște. — Respirația îi era foarte grea. Incercă să fugă. Inzadar.

Fu prins de brațe de fier și trântit la pământ.

Lucien acoperi fața trădătorului cu șapca lui.

Un francez își puse genunchii pe picioarele lui iungi și celalt care avea cuțitul se așază cu genunchii pe pieptul lui *Ledoi*.

„Dumnezeu să-mi ierte această crimă” strigă francezul și împlântă cuțitul de două ori cu toată puterea, în pieptul lui *Ledoi*.

Un țipăt, o ultimă svâcnire și trădătorul a fost judecat.

Francezul se curăță de sângele cald și proaspăt la un izvor mic din pădure, pe când ceilalți doi începură să sape groapa.

Se știa acum pentru ce au fost bune hârletele!

Celalt își spălase mâinile de sânge și trecuse lângă ei la săpat. Repede, mormântul a fost gata. Mortul a fost pus înăuntru. Mormântul a fost acoperit cu crengi...

Ei se întoarseră la *Binche* înapoi aducând vestea lui *Gabriele Petit*, că au executat însărcinarea dată.

Ea luă cu dânsa pe cei doi francezi la *Bruxelles*.

* * *

În timpul acesta serviciul de informații german a fost atent la faptele fanaticei spioane.

Se știa că juca un rol dublu. Știau că e travestită în uniformă de ofițer german și că alături se transforma într-o damă cochetă Bruxellesză. Li se mai anunțase că a fost văzută îmbrăcată în uniformă de infirmieră.

Cu prinderea ei, pe lângă alți mulți, a fost însărcinat și un subofițer de rezervă german, care cunoștea chestiunile belgice.

De cinci ani era conducătorul sucursalei, unei fabrici germane renumite, de pian, în *Bruxelles*. Se trăgea dintr-o familie de negustori bine situată la *Aachen*.

El cunoștea caracterul populației dela graniță.

Nu făcea cu plăcere însărcinarea lui, pentru că i s'a dat ca ajutoare și o agentă belgiană, care era cunoscută sub numele de *Floru*.

Ea a fost înainte de războiu cu serviciul într-o prăvălie, care apoi a fost închisă. Ușurința și ocazia o îndemnau să se arunce în brațele trupelor de ocupație germane, astfel că era o clientă bine văzută în localurile de noapte. La sfârșit ea băuse fără măsură și-și pusese serviciile sale la dispoziția poliției, care-i dăduse diferite însărcinări.

Subofițerul, care deasemenea era ocupat în serviciul de informații, primi ordinul să plece la *Vlissingen*, cu *Flora*, pentru a descoperi și supraveghea pe *Gabriele Petit*. I se dăduse pe *Flora* fiindcă aceasta o cunoștea personal pe spioană și ar fi putut s'o recunoască în orice travesti.

Perechea călătoria cu pașapoarte pe numele *Henri Durieux* și doamna.

Subofițerului nu-i era deloc nevasta simpatică, și în sufletul lui îi era scârbă de ea. Cu atât mai mult stătea în strictă rezervă față de *Flora*, cu cât ea vroia ca legătura lor cașnică să fie reală.

Și ea căuta să-l captiveze prin cuvintele învățate dela soldații germani -- „*Păpușica mea dragă*” și „*Micuțul meu*”.

Ordinul lui era să facă o călătorie în interes de serviciu cu această femeie multilaterală în calitate de bărbat și femeie, cu care să împartă mesele și camera.

În timpul acesta *Gabriele Petit* fu făcută atentă; să păstreze cea mai mare precauțiune.

Ea fusese iară într'o călătorie de serviciu la *Vlissingen*.

Duminecă seara sosi la *Bouchhout*.

Cârciuma era plină de soldați, cari aveau cu dânsii câte o fată. Vin, bere, și chef de granită.

Era doar războiu!

Gabriele își făcu drum printre soldații, care glumiau cu ea și imediat se află în bucătărie.

Printr'o ferăstrucă prevăzută cu o perdea putea să observe viața și mișcarea din restaurant.

Cârciumarul veni și punând degetul foarte semnificativ la gură, spuse:

„Atențiune! În spate la colț șade o femeie străină, întovărășită de un domn civil. Amândoi îmi par suspecti. Femeia bea mult. Domnul a dus-o până aproape de ușe. Ea a povestit soldaților, când era amețită de băutură, că trebuie să prindă o spioa-

nă, care obicinuește să treacă aci, peste graniță. Mi se pare că a pronunțat numele *Petit*".

Baas plecă din nou afară ca să afle mai multe.

Gabriele nu putea vedea dela fereastră fata care sedea la masă.

Era prea periculos să se ducă în cârciumă. Se gândi că trebuie să fie *Flora*, dacă *Baas* auzise bine....

Subofițerul sosise de o oră cu *Flora*. El avea instrucțiuni să ia legătura cu Comandatura locală.

Înainte cârciumei unde se găseau mulți soldați, sfătuiseră pe *Flora* să între cea dintâi acolo. El voia ca între timp să se ducă la comandatură. Fiind târziu *Flora* trebuia să se intereseze de adăpostul lor. În caz când el va fi reținut la comandatură deciseră să se întâlnească a doua zi dimineata, la opt, la corpul de gardă. Unde era acesta putea să-i spue orîșice soldat.

Flora era foarte mulțumită că scăpase de acest om neprietenos și ursuz. Acum era liberă și putea să facă ce doria.

Așa se întâmplă că ea, făcea chef cîntînd și bucurîndu-se de viață.

Se făcuse ora 11.

Baas stătuse mai mult cu *Gabriele Petit*, decât cu soldații. El îi povesti că trecerea peste graniță este peste măsură de grea. Chiar eri a fost împușcată o călăuză. Este un joc nebun, care nu mai poate fi suportat.

Dar el știa un alt drum mai sigur.

„Negreșit este departe, foarte greu și depinde dacă tu ca femeie vei putea trece ultimul drum, care duce printr'o mlaștină! Tu ești singură?

„Nu. Mai sunt cu opt tineri, care vor să treacă dincolo”.

„Bine o voi face. Eu am o călăuză bună care nu ia nici un ban. El o face pentru noi, pentru țară și pentru toți. Și acum să mă duc să-i dau curvei încă un rachiou tare. Așa nu va mai fi periculoasă”.

Se făcuse unsprezece și jumătate. Majoritatea soldaților părăsiseră singuri sau întovărășiți de iubitele lor cârciuma.

Flora ședea între doi milițieni, cari se ocupau de ea.

Baas le făcu semn ca să plece. *Gabriele* putea să zăriască localul dela fereastra ei.

Cei trei părăsiră îndată cârciuma, ca ultimii mușterii.

Flora se clătina și cu apucături brutale soldații o luară la mijloc.

Flora nu mai era capabilă să meargă, ea se prinse de un rezervist și ca un sac se aruncă pe umerii lui.

Așa părăsiseră ei localul.

Cârciumarul arăfă *Gabrielei Petit* drumul către călăuză. Plecă cu el la ascunzătoare unde se găseau cei opt favoriți ai ei.

Călăuza le explică drumul și le comunică că parola de astăzi a germanilor este „*Königsberg*”. Ea trebuia să se pronunțe repede și prima silabă să fie accentuată. Asta numai dacă s’ar cere.

Toate acestea le-a spus pe șoptite.....

Drumul pe care-l urmau ei acum ducea în zîg-zag pe lângă câmpuri arate și livezi, cari erau flancate de tufișuri și răchite.

Deseori îți dădea impresia că acest drum, din pricina întinericului, ducea înapoi.

Mergeau unul după altul. Nici unul nu spunea o vorbă. Simțiau cu toții în aceasta oră apropierea morții. Li înfiora ceața umedă și rece, care se întindea în fâșii peste șes.

Ei tremurau de frig. Era rece și enervare. *Gabriele Petit* ridicase sus gulerul la haină și legase mai cu putere basmaua pe cap.

După două ore de călătorie călăuza se opri brusc și dete ultimele instrucțiuni.

„Aci trebuie să ne despărțim. Eu nu mai am voie să vă mai conduc. De aci până la sârmă sunt tocmai

una mie de metri. Exact. Adevărata graniță începe deabia la trei sute de metri dincolo de rețeaua de sârină, unde pentru un moment se lucrează. Dacă sârma nouă va fi instalată puteți să o atingeți fără nici un pericol, fiindcă nu este încă încărcată cu curent electric. În orice caz trebuie ca ultima distanță să o faceți numai fugind. În nici un caz să nu stați în loc până nu dați de granița olandeză. Și nici să nu opriți dacă se trage după voi. Mereu să fugiți! Mai bine să cadă unul decât să stați cu toții, ca să fiți prinși și împușcați. După aceea veți merge jumătate la dreapta înainte și apoi ajungeți exact în două minute la o casuță mică și sigurantică. Este încuiată și cu ferestrele întunecate.

Veți ciocăni de două ori. O femeie bătrână va deschide fereastra în dreapta ușii. Atunci veți spune cuvântul „*Franchet*”. Ea va avea grija voastră. Puteți să-i dați ceva parale, pentru că sunt oameni săraci, care duc mare lipsă. Deci drept înainte. În mijloc se găsește un șanț, cu o adâncime de un metru, care străbate livada. Curaj! La o simplă somare veți răspunde „*Königsberg*”. Rețineți bine: Accentuați pe prima silabă. *Dumnezeu să vă ajute!*

El dispăruse ca și când pământul umed l-ar fi înghițit.

Gabriele Petit merse înainte între cei doi francezi din *Binche*. Urmau ceilalți. Și-au dat mâinile ca să se ajute, fiindcă în mers te împotmoleai până la genunchi și era neînchipuit de greu să te duci prin băltoace.

Veni șanțul. Intrară curagioși. Apa rece le venia până la piept. Respirația li se opri, dar mergeau. Trebuiau să meargă. Numai drumul acesta de suferințe să nu fie făcut înapoi. Un soldat tânăr îngână: „Numai pot”.... „Înainte, înainte”.

Deodată îi prinse o spaimă de moarte.

Se auzia o voce.

Cu respirația oprită amuțiră.

Doamne ajută.

Era o santinelă, care încet fredona cântece patriotice.

Deodată se auzi o împușcătură.

Se opriră nemișcați. Nu era nimic. Se trăgea cu arma adeseori pe aci.

Apa devenia mai mică. Fugarii se loviau în mers de scânduri și suluri mari de sârmă. Ajunseseră la graniță.

„Stai! Cine-i acolo! Parola!”

„*Königsberg!*” strigă un belgian în noapte. Unul care după părerea călăuzei pronunța și cuvântul cel mai bine.

Și acum o rupseră la fugă. O fugă pentru viață. Era mai mult un chin în acest teren înspăimântător de mlăștinos. Sudoarea le curgea pe frunte. Mergeau cu picioarele grele, pe care le târau încărcate cu lut din mocirlă și puteau duce cu mare caznă un picior înaintea celuilalt.

A fost o glumă amară, ca târâirea de moarte să fie numită fugă!

Ajunseră în siguranță!

Își strânseseră mâinile fericiți. Nici unul nu putea vorbi. Respirau greu și patru cădeau la pământ.

Femea bătrână deschise, făcu repede foc, ca fugarii să-și încălzească încheeturile lor țepene și să-și usuce hainele murdare de lut.

Atunci se culcară pe jos pentru a dormi un somn pe plumb. *Gabriele Petit* se culcă în patul bătrânei.

A doua zi dimineata la orele șapte, apăru în casă un jandarm olandez. El controla hârtiile refugiaților și dacă n'aveau obiecte de echipament militar, nu-i interna. Le dădu însă ordin ca până la ora opt trebuie să părăsiască zona de graniță. La ora opt poriniră toți spre *Terneuzen*.

Gabriele Petit le dădu instrucțiuni cum să se poarte.

„Voi sunteți în siguranță, dar țara e plină de spioni germani.

Nu trebuie să credeți că sunt proști. Din contra. Ei cunosc limbile străine mai bine decât noi, și sunt artiști foarte buni și-i puteți găsi în toate deghizările. Doi dintre ei umblă înapoi și încolo ca șontorogi. Băgați de seamă!

Ea le spuse lor de *Flora* și le povesti ce misiuni avea.

Apoi continuă.

„Mergem despărțiți pe vapor, care ne va duce la *Vlissingen*. Să stați la un loc, cașicum lați fi împreună. În *Vlissingen* vă urcați în partea dinainte a tramvaiului. Francezii se duc imediat la consulatul francez, iar belgienii, la cel belgian. Probabil că trebuie să stați câteva zile în *Vlissingen* pentru că vapoarele de pe linia *Zeeland*, circulă odată numai la patru zile”.

Marina olandeză a pus în cursul războiului un câmp de mine triplat în *Schelde*, care era pe linia dintre *Terneuzen* și *Vlissingen*, lat de aproximativ cinci kilometri.

Numai o fâșie îngustă a rămas pentru ca vapoarele conduse de piloți să poată trece. Prin acest baraj s'a vrut să se evite ca vapoarele germane să se ducă spre *Antwerpen* și flota engleză să debarce la malul *Scheldei*.

Vaporul de pasageri „*Luktor et Emergo*” se afla în micul și vechiul port al orașului *Terneuzen*. Făcea fâșia vesel stindardul olandez, sub al cărui scut stăteau acum fugarii, care se îmbarcaseră.

Bătrânul *Kees Ianssens*, care ca milițian olandez trebuia să controleze hârtiile pasagerilor, nu o făcea prea sever, dar cu inspectorul de poliție *Klassen*, nici nu puteai să stai de vorbă. Acolo se întâmpla câte o interogare și câte o respingere de îmbarcare!

Gabriele Petit și protejații ei sosiră fericiți pe vapor. Mulți oameni suspecti se mai urcară, oameni din toate țările. Refugiații intrară în clasa a treia.

Vaporul se puse în mișcare, și *Gabriele Petit* controla discret vaporul.

Ea căuta pe *Flora* și pe însoțitorul ei.

Amândoi nu erau la bord, după cât a putut ea să vadă. Se duse și în clasa treia; acolo zăceau protejații ei pe bănci și pe jos și dormiau frânți de oboseală.

Da ei sforăiau atât de tare că nici o putere din lume nu i-ar fi putut trezi.

Pentru cei treizeci de kilometri distanță până la *Vlissingen* micul vapor făcea trei ore.

În acest timp se putea odihni și *Gabriele Petit* după atâtea emoții dela trecerea graniței.

Subofiterul aștepta zadarnic la ora 9 la postul de gardă pe *Flora*, cu care fusese însurat cu forța.

Intră în cârciumă și află următoarele detalii:

Cei doi milițieni au luat cu dâșii pe *Flora* și locuiau împreună la un fierar.

Se duse la fierar. Acesta nu știa dacă cei doi soldați au adus cu dâșii vreo femeie. Dimineata ei au plecat grăbiți la serviciu și au încuiat ușa luând cheia.

Fierarul a dus o scară și atunci subofiterul zări prin geam în camera din etajul I.

Acolo dormia pe podea *Flora*, acoperită pe jumătate cu o pătură. Gura îi era deschisă și privirea desgustătoare.

Subofiterul raportă cazul ofiterului de serviciu.

Ziua trecu fără rost, pentru că dură mult până ce doamna *Flora Durieux* se deșteptă din betie. Deabia o doua zi dimineata ciudata pereche își continuă călătoria.

Gabriele Petit sosi în *Vlissingen*. Ea află că vaporul următor va porni deabia după patru zile. Nu știa dacă va trebui sau nu să plece și ea în *Anglia*. În tot cazul aștepta pe *Flora* și pe însoțitorul ei și vroia ca deghizată să asiste și ea la plecarea vaporului.

Dacă *Flora* s'ar duce la *Folkestone*, în acest caz ea a pus totul la cale, ca la sosirea ei pe teritoriul englez să fie arestată.

A doua zi se găsia în apropierea vaporului, care sosise din *Terneuzen* și zări pe *Flora* cu însoțitorul ei. Ea îi supraveghe cu atențiune și observă că au tras la hotelul „*Minerva*.”

Îi urmări mai departe și se duse în restaurantul hotelului. Aci cunoștea pe un chelner, care era din *Flandra de Vest* și în care avea încredere. El a avut grije să dea *Gabrielei* o cameră alături de perechea *Durieux*.

Și așa putu că dimineța să afle noutăți.

Flora îl injura pe subofițer și îi spunea că aci în *Vlissingen* la două ore după masă, se va întâlni cu *Ian*, care ar fi copt pentru un glonț cum se exprima ea.

„Noi nu putem să ne întoarcem cu mâinile goale. Dacă n'o găsim pe *Petit* în orice caz îl voi vedea pe *Ian*. Ne-am dat întâlnire la cafeneaua mică de lângă cinematograf.

Gabriele Petit pentru moment auzise destule. Perechea tăcu. Se culcaseră să se odihniască.

Ea se duse la consulatul belgian, care se găsia pe țarm. De aci află că *Ian* nu putea să fie altul decât *Jean Bordin*. Era un spion desăvârșit, care venia în fiecare lună peste graniță și locuia într'un hotel din piață. A adus eri cu el 14 oameni peste graniță și a predat consulatului importante rapoarte de pe front, pentru a fi înmânate mai departe.

Trebue prin toate mijloacele păzit, ca să nu se întâlnească cu *Flora*. Desigur că ea la trădat.

Gabriele Petit îl găsi în hotel și-i descrie pericolul cel amenință. El nu știa că *Flora* era agentă germană. Avusese în *Bruxelles* cu ea mai multe rendez-vous-uri și i-a dat adresa lui din *Vlissingen*. *Flora* îi promisese că-l va vizita în *Vlissingen*.

Fusese hotărât ca *Bordin* să rămână deocam-

dată în *Olanda*, până ce *Gabriele Petit* îi va da noi instrucțiuni.

Atunci s'au dus amândoi la consulatul belgian consfătuindu-se ce vor face mai departe. Ea a vrut cu toate puterile să înlăture pe *Flora*.

Bordin să meargă liniștit la întâlnirea cu *Flora*, dar să fie precaut, și să o inducă în eroare asupra timpului și locului pe unde va trece granița.

După aceea să convingă pe *Flora* să se ducă la *Folkestone* pentru a urmări pe *Gabriele Petit*, care lucrează acolo. Consulul belgian anunță pe colegul său englez, că dacă s'ar prezenta o pereche *Durieux* și ar cere viza pașapoartelor, să i se dea fără obiecțiune.

„*Henri Durieux* și soția — comerciant din *Bruxelles*. — La *Vlissingen*. — Scopul călătoriei: Aranjarea unor chestiuni familiare importante. — Trecearea graniței: ori unde. — Mijlocul de transport cale ferată, pe jos.”

În acest timp *Flora* făcuse cunoștință în hotel cu doi ofițeri aviatori francezi, cari s'au rătăcit și au aterisat pe teritoriul olandez și acum erau internați.

În cafenea *Flora* avu ocazia să intre în vorbă cu ofițerii. Subofițerul își luase cafeaua în camera lui.

Chelnerul prin semne făcu atenți pe cei doi francezi, care totuși ședeau de vorbă cu *Flora* și-i povesteau multe, ceea ce după părerea ei au fost foarte importante. Unul dintre ofițeri s'a înțeles cu *Flora* ca seara să o petreacă împreună și ea a primit propunerea bucuros.

După amiază *Flora* s'a întâlnit cu *Jean Bordin* la ora fixată și află dela el că se va întoarce în neaptea viitoare. El îi indică timpul și locul trecerei și-i mai povesti că-i cuprins de un dor și vrea să ajungă la mama sa, care locuia în *Peterstraat 35*. Vineri după masă cel mai târziu va fi acolo și atunci va rămâne la ea ascuns vreo câteva săptămâni pentru a se odihni.

Flora fu mulțumită de ceea ce auzise și seara

se întâlnea cu ofițerul francez, cu care rămase toată noaptea împreună.

Acesta recompensa societatea ei agreabilă printr'un document foarte important, după cum afirma el. Ii dădu un plan, în care au fost notate pozițiile bateriilor germane la Sud de Yser.

Acesta a fost documentul prețios pe care i l'a dat.

Subofițerul căută să afle urmele *Gabrielei Petit*. El se întoarse seara înapoi fără rezultat și se culcă devreme.

Dacă așa zisa soție a sa încă nu era acasă sau nu venia deloc, îl lăsa rece.

În dimineața următoare la ora șapte *Flora* sosi foarte enervată la hotel. Deșteptă pe domnul *Durieux* făcând gesturi misterioase.

„Repede scoală-te, repede, *Petit* se află la *Folkestone*. Asta am aflat-o în mod sigur. Vineri după masă *Ian* poate fi arestat în *Peterstraat* No. 35. Dar aici! — Ea ținea un sul de hârtie în aer”. Aici au ceva despre care șeful nostru se va bucura. Acum repede la gară, la ora opt treizeci, pleacă trenul spre *Rozendaal, Antwerpen la Bruxelles*.”

Ea refuză să mai spună ceva mai amănunțit asupra hârtiei și subofițerul se bucură din tot sufletul că avea să sfârșiască această călătorie neplăcută. A fost de acord cu plecarea.

Petermann, șeful lor de secție primise perechea cu diferite sentimente. El știa că subofițerul este puțin capabil pentru asemenea întreprinderi. A fost doar numai o simplă încercare.

De întâmplările din *Bouchout* el era informat.

Flora a fost urmărită și observată printr'un agent acoperit până la graniță.

Hârtia ce *Flora* i-a arătat-o cu mândrie s'a dovedit fără valoare. Subofițerul a fost mutat într'o altă secție. Sublocotenentul care din animozitate personală, a propus pe acest subofițer pentru călătoria asta dubioasă, a fost înlocuit.

Percheziția în *Peterstraat*, a fost după cum știa *Petermann* dinainte fără rezultat. *Jean Bordin* rămăsese în *Vlissingen*. *Flora* nu mai fu întrebuințată în serviciul exterior și cu o profundă mâhnire se dădu din nou la viața ei destrăbălată.

* * *

Gabriele Petit primise dela postul de încredere al Marelui Stat Major englez, știri și instrucțiuni, cari o forțau să se întoarcă imediat la Bruxelles.

Ea aflase totul. Știa că *Flora* și *Domnul Durieux* erau pe drumul spre *Bruxelles*. Se duse după amiazi de la *Vlissingen* la *Rosentdaal*.

De data aceasta trebuia să trecă granița pe la *Hoogstraaten*.

Făcuse un drum de câteva ore, care o obosise și pentrucă nu cunoștea încă împrejurimile avea pre-simțirea nesiguranței.

Se făcuse noapte. Ca semnale prevenitoare, totuși îmbucurătoare, apăreau luminile proectoarelor, cari luminau peste graniță.

Trebuia să fie înainte de ora 1 la locul indicat. Trecerea era aci mai ușoară, după cum părea.

Ea a fost predată unui contrabandist, care avea la postul de graniță legături bune. El pleca la graniță cu o șaretă având asupra lui bilet de trecere, care era valabil și pentru noapte.

Făcea navetă.

Avea permisiunea de a duce în trăsură lui un ajutor. Acesta erau ori nepoata ori o rudă, care regulat se întorceau iarăși înapoi. — Dacă erau sau nu alte persoane, nu se lua în seamă.

Așa a sosit *Gabriele Petit* pentru suma de cinci mărci peste graniță. Contrabandistul n'avea pretenții la mai mult. El câștiga destul la marfa lui, așa că nu vroia să se pricopsească dela niște bieți refugiați.

Intr-o Vineri dimineata o bătrânică pocită, mergea ducând pe braț o cutie cu nasturi și ață în *Peterstraat*.

Gabriele Petit aducea vești mamei lui *Bordin*, dela fiul ei.

În apropierea casei No. 33, ea oferi unui domn care părea că așteaptă pe cineva, lada ei. — El o privi ursuz. Femeea dela No. 24 îi cumpărase ceva. Ea sosi la casa No. 35. *Madam Bordin* vroia tocmai s'o refuze, dar *Gabriele Petit* îi șopti încet numele fiului bătrânei.

Ea îi înmână o scrisoare. Femeea tremura și fiindcă nu era capabilă să o citească, din enervare, se oferi ea.

„Pe repezeală. Trebuie să plec imediat. Casa ta este pusă sub pază, și ar fi imprudent dacă a'și zăbovi prea mult.

Scrisoarea era foarte scurtă:

„Dragă mamă! Sunt sănătos și sunt bine. Eu voi rămâne deocamdată în Olanda. Nu fii îngrijată de mine. Du-te imediat în pod. Acolo se găsește un cufăraș plin cu sdrențe; caută mai departe pe stânga, vei găsi hârtii pe care le vei arde imediat. — Te îmbrățișez. *Jean*”.

Bătrâna femeie fugi imediat sus pe trepte și se întoarse cu un pachet de hârtii pe care le aruncă pe gura sobei.

Toate se întâmplară în cel mai scurt timp.

Se auzi un umblet apăsător la ușe.

Un om trase de clopot.

„Nu-mi trebuie nimic” strigă doamna *Bordin*.

„Deschideți! Poliția germană!”

Doi funcționari intrară înăuntru, unul era omul căruia *Gabriele Petit* cu cinci minute mai înainte îi oferise marfa.

„Trebuie să facem perchezitie”.

Mai întâi o luară pe gazdă la interogatoriu. Inspectoră dulapurile, actele și bobinele cu ată.

Gabriela putu să plece și se prefăcea acum că ar vrea să între în casa de vis-a-vis unde așteaptă pânăce agenții se depărtară.

Când cei doi agenți raportară șefului lor cele întâmplate, acesta făcu un scandal infernal. „Așa pe vânzătoarea ambulantă a-ți lăsat-o să fugă. Voi ați fi fost mai buni de curățitori de latrine, decât de așa o misiune. Ar fi mai bine dacă voi amândoi ați pleca pe front. Acolo ați fi mai de folos patriei! Nu v'ați gândit că, oricine intră în casa *Bordin* are ceva legături suspecte, indiferent dacă e vânzătoare sau un doctor?”

* * *

Gabriele Petit lucră încă multă vreme până își văzu soarta terminată.

Fusese încă de triesprezece ori în *Olanda*. Aducea știri de mare preț. În sudul *Limburgului* tot prin rețea venise și toate le dusesese la bun sfârșit.

Ea auzise de arestarea lui *Edith Cavell*. Cercul lor devenia din ce în ce mai retrâns. Morile germane lucraseră multiple, ceva mai încet, însă sigur.

În ziua de Crăciun ea fusese la consulatul belgian din *Vlissingen*. Acolo a fost onorată ca o eroină. Multe pățise și văzuse.

De patru ori fusese în *Anglia*.

Acolo o considerau cu forțe supraomenești.

Ea aducea material întotdeauna de mare preț. Planuri de aerodromuri noi, da, chiar și schițele tunurilor noi cu bătae lungă.

Era o minune!

Fusese și în *Champagne*. Dela cota șaptezeci în rândurile francezilor trăise o scenă înfiorătoare și grozavă a unui atac de artilerie. — De aci sus spre *Flandra*, *Olanda* prin rețea, înapoi, înapoi și încolo...

* * *

Ca un vis rămâne viața în urma ei.

Era în 20 Ianuarie 1916.

Gabriele Petit se găsea la mătușa ei în *Bruxelles*.

Se sunase la uşe.

Tremurând toată mătuşa deschise uşa.

Un domn intră înăuntru.

„Bună ziua, domnişoară *Legrand*”.

„Vă înşelaţi. Eu nu sunt domnişoara *Legrand*”.

„Nu te gândi că a’şi fi un trădător. Dar ai dreptate să fii precaută”!

Necunoscutul pronunţă cuvântul secret, care era cunoscut numai de conducătorul membrilor organizaţiei „*Familiengruss*”.

Gabriele i-o reteză scurt.

Necunoscutul, ca o fiinţă care venise depe altă lume acţionează:

„Eu ştiu totul. D-voastră aţi fost în călătorie în *Roubaix*, *St. Quentin* şi *Laon*. — De acolo aţi plecat la *Valenciennes*. Am o misiune pentru dumneata. Aci am amplasamente de artilerie importante. Doriţi să le luaţi cu D-voastră. Doar vreţi să plecaţi mâine dimineată la *Arendonk* peste graniţă.

Gabriele Petit, care şi în alte situaţii nu-şi pierduse nervii, acum se neliniştise.

„Cine eşti D-ta, domnul meu de vorbeşti cu accent german”.

„Te rog! Dacă aşi fi un trădător, aşi fi venit cu poliţia. Ai încredere în mine. Ea planurile cu D-ta. Altfel ar trebui să le aduc singur. Mai mult nu pot spune”.

Gabriele Petit luă planurile şi străinul se îndepărtă.

* * *

După amiază la cinci şi jumătate părăsi casa mătuşi ei, ca burgheză bine îmbrăcată.

Merse două colţuri mai înainte.

„Stai!”

Trei agenţi secreţi îi săriră înainte.

„*Gabriele Petit*! Sunteţi arestată!”

Dumnezeul meu! Era căpitanul cu care călătorese în tren şi căruia îi vânduse jurnale.

Gabriele Petit înghiți ceva cu iuțea fulgerului.

„Ce mâncați?”

„O bomboană!”

Ofițerul râse:

„Noi vom primi din nou această bomboană”.

În închisoare i se administrase un purgativ drastic pentru ca în mod natural să scoată bomboana.

S'a găsit o capsulă mică de aluminiu și în ea se afla o notiță în miniatură, cum se uzează în meseria spionajului, a unui raport destul de lung și de important.

Urmă o lună de prevenție în arest. Întrebuințau toate mijloacele ca să poată să iscodească pe această periculoasă spioană. Toate erau de prisos, până când și acuzațiile care au fost introduse în celula ei și pe care *Gabriele Petit* le bănuia, dar nu pe nedrept, nu au putut obține nici un rezultat...

Veni ziua de 3 Martie, în care zi avu loc desbaterile judiciare ale procesului *Gabrielei Petit*.

La desbateri ea nu arăta nici o idee de părere de rău, din contra, ea se bizuia pe dreptatea ce considera că o are de a-și ajuta în orice chip patria.

Ea era violentă și ofensase Kaiserul german și armata.

A fost adusă la tăcere.

Președintele o întrebă printre altele:

„Vei mai continua spionajul dacă te vom lăsa liberă?”

„Negreșit. Imediat!”

Comisarul regal bavarez, D-rul *Stoeber* îi imputa că prin vina ei mii de bravi soldați germani au trebuit să-și piardă viața.

„Sunt fericită că aud aceasta”, răspunse fanatică belgiană. *„Eu nu am nici o vină. Vinovați sunt acei, cari au început războiul și ne-au pustit țara”.*

Se vedea că era cu un scop. Acuzata să fie lăsată să vorbiască și să fie forțată să-și exprime părerea de rău.

Ea explică că tot ceiace i se imputa, o făcea numai din datorie. Ea recunoscuse totul.

Desbaterile luară repede sfârșit. Și nimeni nu se îndoia de condamnarea ei la moarte.

Când condamnată fu condusă în sală se întoarse și strigă: „*Trăiască Regele! Trăiască Armata Belgiană! Trăiască Belgia!*” Sentința nu era încă semnată. Mai era încă timp de gândire pentru a cere grațierea.

I s'ar fi dat grațierea fără îndoială, dacă conștiința să divulge toate drumurile secrete, pe care le-a bătut.

Multe ar fi avut ea de spus, care ar fi fost de o valoare deosebită. Ea refuză categoric toate îndrumările, care o conduceau pe drumurile grațierei.

Și preotul îi vorbi. Toate erau zădarnice.

Executarea sentinței a fost fixată pe data 1 Aprilie.

La 31 Martie milițianul *Otto* fu pus ca supraveghetor în celula ei.

În dimineața acestei zile sosi sora ei *Hélène*, pentru a-și lua rămas bun. Această se văicăra și plângea, și făcea impresia că ea este condamnată. Plină de curaj fanatică și brava fată, care privea moartea cu sânge rece consola pe îndurerata ei soră.

La prânz i se anunțase de comisarul regal *Dr. Stoeber* că executarea sentinței va avea loc a doua zi dimineața.

Primi vizita mătușei sale care-i comunicase că Nuntialul Papal și-a dat osteneala și și-o dă și acum ca să o poată scăpa, pentru ca sentința să nu se execute.

Veni din nou preotul militar. Iar ea constantă refuză din nou spovedania. Doria să-și scrie spovedania, iar preotul să o înmânze unui preot belgian...

Ura pe germani până la moarte!

Condamnată se mai rugă să-i se permită a vorbi cu comisarul *Goldschmied*, care a interogatozile întregi și chiar noptile.

Încercarea lui *Goldschmied*, ca să o îndemne să

facă o cerere de grație, prin care să se poată salva, sau cel puțin să i se acorde o amânare, n'a luat-o în seamă.

Seara *Gabriele Petit* stătea în celula ei și lucra la o dantelă. *Otto* îi comunică că preotul va veni pentru spovedanie. Acum să se odihnească.

Ea dăde milicianului o frunză de vâsc, ca să o dea mătusii ei ca amintire, iar pentru sora sa *Héle-ne* vroia să-i dea o buclă din părul ei, care între timp îi crescuse.

Fiindcă nu avea nici-o foarfecă, *Otto* îi tăie cu atenție cu briceagul lui o şuviță.

Atunci se culcă să se liniștească și spuse lui *Otto* să o deștepte la ora patru.

Când *Otto* sosi la ora patru, se miră că fata dormia atât de adânc. El o lăasă de milă să mai doarmă. Încă o oră. La ora cinci o deșteptă.

Atunci apăru preotul.

Soldatul care condusesese pe preot aduse două lumânări și o pânză albă. — Aceasta a fost întinsă pe masă și cele două lumânări aprinse și în cea mai adâncă pietate primi *Gabriele Petit*, ultima grijanie.

Fu condusă afară în curte unde aștepta un automobil. Sărută crucifixul și plecă cu pași apăsați spre automobil, care o ducea la câmpul de tragere național.

Preotul ședea lângă ea și auzia cum la fiecare „*Ave Maria*” spunea tare: Acum și în ceasul morții.

La locul de execuție descinse fără ajutor din automobil. Ea văzu soldații aliniați și mai văzu și cosciugul negru...

Numai dura mult.

Se rugă ca ochii să nu-i fie legați. Aproape se împotrivi contra regulamentului, care cerea să fie legată de stâlp.

Când văzu că ofițerul ordonase ca soldații să tragă strigă încă odată.

„*Trăiască Regele...*”

Cuvântul „Vive” o înecă, străpungând-o lovitura glontelui care i-a pus capăt vieții.

Sentința a fost executată.

* * *

Cum a fost onorată mai târziu în Belgia *Gabriele Petit* s'a scris la începutul acestei cărți.

Cardinalul *Mercier* a ținut-o predică patetică când rămășițele pământești ale fetei au fost duse la *Schaarbeck* lângă *Bruxelles* unde au fost așezate cu mare pompă.

El spuse la sfârșitul predicii.

„*Scrieți numele ei în toate cărțile! Scrieți-o și în inimile voastre. Cizelați numele ei pe pereții școlilor.*”

Viața eroică a neuitatei noastre *Gabriele Petit* ne învață a muri bine și moartea ei eroică ne învață să trăim bine!

În orașul ei natal *Tournai* fu sărbătorită deasemenea.

Toate clopotelle sunau. Ministrul de războiu belgian ținuse o cuvântare. Numele ei se dădu unei pieți principale. Pe casa ei se puse o placă comemorativă cu următorul text:

„In amintirea Domnișoarei *Gabriele Petit*. Născută în această casă la 20 Februarie 1893. *Impușcată la 1 Aprilie 1916 pentru servicii aduse Patriei*”.

**FRANZ
BINCK**

Ca urmare vom povesti viața unui spion, care a intervenit puternic în cercul vieții oamenilor din clasa de jos. Și în istoria acelor persoane, cunoscute și astăzi de mulți soldați germani, se naște pentru prima dată ideea de „*Eroul necunoscut*”. Ideea cea mare, scumpă tuturor popoarelor, care avu isvorul în infernul de spionaj al Flandrei.

Franz Binck din *Langemark* se încuartiruse la gospodăria „*Ingerul de aur*” din satul de lângă graniță *Eede* aproape de *Maldegem*.

La izbucnirea războiului fusese soldat și a luptat la *Lütich*, precum și la *Löwen* și *Tirlemont*, pe urmă în lupta de la *Antwerpen* primise un glonț german la încheetura piciorului și fusese pus deocamdată în inaptitudine de serviciu, așa că părăsise serviciul militar belgian.

Fusese transportat într'un cartier burghez întrucât spitalele erau pline.

Dar când germanii închiseră cercul în jurul *Antwerpenului*, mai puternic, curseră neîntrerupt șiroaie de fugari prin *Waesland* la granița olandeză.

Așa sosi *Franz* la *Eede* unde credea să locuiască deocamdată, sperând în însănătoșire, ca apoi să intre din nou în serviciul belgian.

Baas Bergouven și femeia lui, cârciumareasa firmei „*Ingerul de aur*”, recunoscură imediat pe *Franz*. Cu doi ani înainte fusese cu fostul lui stăpân, baronul de *Bincke* de la castelul *Hooge*, din *Langemark*, unde făcea slujba de șofer și paznic de vâ-

nătoare și trăsesse în gazdă atunci câteva ore la „Ingerul de aur”.

Deaceia primi cea mai bună cameră, acea cameră unde era granița și din câteva sărituri te puteai găsi pe terenul olandez.

Emerance Bergouven, birtăsoiaca, se ocupă de rănit cu mare drag. Ea a fost cea care la hotărât să facă serviciu Patriei prin altă modalitate, atâta timp cât nu poate lupta.

Și așa intră *Franz* în serviciul de spionaj belgian.

Fiindcă rămăsese cu piciorul înțepenit trebuia să se sprijine în baston.

Peste zi se afla *Binck*, pe stradă principală la cârciuma din *Stroobrügge*.

Aci se mișca curentul nenorociților refugiați pe întreaga graniță a Flandrei. Un control nu se făcuse în zilele pline de enervare. Mii, sute de mii, trecură cărând restul avutului în roabe și căruțe.

Franz avea un permis cu care pleca în fiecare lună la consulul belgian din *Oostbürg* unde trebuia să-și încaseze pensia. Într-una din zile îl luară într'un automobil peste graniță.

Vice consulul din *Oostburg* îl trimise la *Sluis* unde era înființată o centrală de spionaj. Acolo primi *Binck* instrucțiuni și învățături.

Când *Franz* se reîntoarce în ziua următoare de la *Sluis* la *Eede* soarta *Antwerpenului* se hotărâse între timp. Soldații belgieni și vameșii părăsiră granița mai înainte de a se însera și fugiră la *Brügge*.

Fuga populației civile spre *Olanda* dura încă și comunele olandeze dela graniță erau arhipline, încă mizeria războiului amenința satele.

Franz sosise în *Maldegem* și acolo auzise de la refugiații cari veniseră cu trenul industrial dela *Brügge*, că pe drum la *Eeklo*, ar fi zărit ulani germani. Cu ultimul tren fugi *Franz* până la *Stroobrügge*, și aci observând că în depărtare fac raiduri patrulele germane, își începu activitatea.

La 17 Octombrie după amiază, când țărani dis-

cutau aprins în cârciuma „*Ingerul de aur*”, sosi deodată un tânăr care chemă pe tatăl său acasă.

În curtea lui apăruseră soldați germani, cari cereau de mâncare și doriau să rămână acolo!

Inspăimântați de această veste, fugiră toți înspre casă și cârciuma rămase deodată goală.

Chiar și *Franz* plecase înspre ulița satului câteva sute de metri în jos, și când văzu venind o companie de soldați, rezemat de baston, se întoarse la locuința sa.

O fată tânără, care trecea îi oferise ajutorul, el acceptase.

În depărtare se auziau împușcături, — armata dușmană înainta mereu — și acum sosise.

Lydia Masselyn era o fată de o frumusețe remarcabilă cu părul blond și cu genele frizate. Avea 18 ani. Era fata unei femei sărace, care locuia peste drum de „*Ingerul de aur*”.

Franz se miră că nu o mai văzuse până acum. Era doar de 14 zile aci!

Lydia îi explică, că este logodită și că logodnicul i-a interzis de a mai vorbi, cu un alt tânăr. Lui îi place mai mult, când o vede întotdeauna acasă.

„Dacă ași putea să fug în Olanda” spuse ea, — „dar nu pot lăsa singură pe mama mea bolnavă. Tatăl meu este demult mort; cei doi frați ai mei sunt soldați și luptă contra germanilor.”

În fața „*Ingerului de aur*” se despărțiră.

Primul convoiu al batalionului de milițieni din *Potsdam* se opri în fața cârciumei. — Timid se dădeau perdele la o parte.

Ofițerul ședea pe cal și alături de plutonier se afla polițistul satului, care avea o listă în mână. Soldații, cea mai mare parte oameni bătrâni, făcuseră, o bună impresie și chiar *Franz Binck* își spusese, că soldații sunt adevărați oameni solizi. Ei nici nu erau așa de surprinzători, ca dracii cei tineri, pe cari *Franz* îi văzuse la *Lüttich* și *Löwen* și cari fugăriau belgienii înaintea lor ca epurii.

Ofițerul ținu o cuvântare în care recomanda ordinea. Belgienii cari veniseră peste graniță, precum și olandezii auziau cu gura căscată, ei nu puteau pricepe această minune și nu le venia să creadă că *Antwerpen*, puternica cetate a lumii, căzuse.

Polițistul localității trebuia să îngrijiască de cartiruire.

La „*Ingerul de Aur*” apărură un subofițer și patru cameni, cari au fost cazați într’o încăpere lângă cârciumă.

Peste drum, la *Lydia Masselyn*, fuseseră încartiruiți doi soldați, în camera fraților, cari se luptau contra Germaniei.

Franz se duse imediat la căpitan să se prezinte și acesta îi dăduse voie, să locuiască mai departe la „*Ingerul de Aur*”. El putea să se miște liber printre soldați, acesta era unul din avantajele mari ce le obținuse. Nimeni nu-și închipuia, că acel ce se sprijină în baston, săracul om, de care aveai milă, avea o așa periculoasă misiune. Și când bravii milițieni auziră, că este originar din *Langemark*, dintr’o localitate, unde acum câteva zile au fost lupte crâncene, mila se prefăcu în simpatie.

Lydia venia acum în fiecare după amiază, după ce termina cu rânduiala în camera soldaților, și îngrija de mama ei, la „*Ingerul de aur*”; ca să mai tăinuiască cu *Franz*. El povestea de timpul trăit în războiu, ea se gândia cu speranță la cei doi frați ai săi, — din depărtare bubuiau tunurile la Ypres, — gândul și inima se găsiu în dureri comune.

Așa ședeau ei într’o după amiază, când cârciumăreasa veni fugind și-i spuse să plece repede acasă, căci *Bernard* se găsește cu doi soldați acolo.

Sări imediat și fugi printr’o ușe dosnică și prin grădină intră în casa mamei sale.

Bernard Verwilgen era singurul fiu al bogătaşului și sgârcitului țăran din vecinătatea *Polder*. *Mama* lui murise, iar drăcușorul a fost crescut în sălbătăcie. Era brutal, autoritar, și a forțat pe băt-

râni să consimtă la căsătoria lui cu frumoasa *Lydia* din Eede, sărmana fată, care trebuia împreună cu mama ei să se hrăniască din lucrul de mână.

Inima nu vorbea din ambele părți. Fiindcă *Lydia* era cea mai frumoasă fată din tot ținutul, tânărul țăran doria s'o ia de nevastă. Și cu asta basta!

Mama-i vorbi ficei sale blând și cu inima grea fata consimți, deși în sufletul ei îl detesta pe bețivul de *Bernard*.

Și mai presus de toate gelozia lui *Bernard* n'avea nici o margine. Ea nu avea voie să plece nicăiri singură. Pe timpul păcii când se întâmpla să fie joc, ea nu putea să danseze cu nici un alt tânăr și pe lângă chefuri, mai erau câte odată și bătaii!

Bernard avea 25 de ani și în gospodăria desmătată la *Polder* putea să fie *Lydia* de mare folos. Nunta urma să fie făcută de Crăciun. Dar atunci izbucni războiul. Na, războiul o să fie pe sfârșite, iar în primăvară se va putea sărbători căsătoria, zicea adeseori *Bernard*.

Koiten, unde locuia *Bernard* era situat la o depărtare de un sfert de oră de *Eede*, în așa zisa câmpie *Polder*. Ogoarele curții duceau până la graniță. Câteva arendate erau situate pe teritoriul olandez.

Pe moșia lui *Bernard* se găsea o jumătate de companie din batalionul de milițieni din *Potsdam*. Acolo era mult de lucru și așa se întâmplă că *Bernard* lipsi de lângă logodnica lui câteva zile.

Bernard se pricepu să se pue bine cu plutonierul și subofițerii. El avu grijă să-i serviască, cu tot ce aceștia aveau nevoie din Olanda. Și afară de celelalte avea grijă să le procure benzină pe care o transporta într'un loc sigur peste graniță. Ca contra serviciu i se permise bătrânului să-și lucreze moșia ce era pe terenul olandez, pe când ceilalți țărani le era strict interzis.

Bernard povesti plutonierului de logodnica lui frumoasă și acesta îi dădu ordin mai în glumă mai în serios, să-și aducă logodnica la moșie.

li dete cu el doi subofițeri ca recrutul *Bernard* să fie mai cu putere.

„Să nu-mi veniți fără logodnică”, a mai glumit din nou plutonierul.

Și așa au stat cei patru față în față.

Lydia pregătește-te. Trebuie să vii cu mine la *Polder*. Eu am treabă în fiecare noapte în Olanda și tu trebuie să mă conduci. Noi amândoi putem câștiga foarte mulți bani și dela germani avem foarte multe avantagii”.

Lydia îi răspunse foarte liniștită:

„Atâta timp cât nu sunt nevasta ta, nu voi veni la tine. Pentru germani nu pot lucra. Ce ar spune cei doi frați ai mei, dacă ar auzi că eu am grije să aduc hrană dușmanilor! Numai vorbi degiaba. Eu voi rămâne la mama”.

Bernard vru s'o bată, subofițerii îl opriră și-i dădură ei dreptate. După o înjurătură părăsi casa, iar subofițerii salutară prietenos.

Deabia în stradă se înfurie. El simți înfrângerea și vru să se inapoieze, dar subofițerii îl ținură strâns. Doriau să plece fiindcă într'un sfert de oră trebuiau să se prezinte la apel.

Dela „*Ingerul de aur*” se observă scena. Cărciumăreasa, care zilnic ridica din pat pe mama *Masselyn* împreună cu *Lydia*, povestii lui *Franz*, despre legăturile logodnicilor nepotriviți, și *Franz* simți o adâncă milă.

Pe urmă plecă doamna *Bergouven* la *Lydia*, pe care o găsi plângând.

În ziua următoare, era Duminică. *Baas Bergouven*, *Franz* și *Wardge* ședeau la cărciuma „*Ingerul de aur*”, vorbind de îngrozitorul *Orloog*.

Wardge, poate vreun soldat german își va aduce aminte de el, era un om ghebos, care avea încrederea germanilor. El fusese înainte poștaş și știa fiecare casă, pe fiecare om și fiecare localitate dela granița olandeză.

Intră *Bernard* și mai mulți soldați cerând bere.

Cârciumăreasa îi servi. Se cunoștea imediat că *Bernard* băuse cam prea mult. El începu să flecăriască și apoi să facă scandal.

Zări pe *Wardje* și se clătină lângă el:

„He! Micul ghebos e și el aci!” Il bătu peste cocoase. „He! Dacă asta ar-fi o ladă cu aur!”

„N’ăși fi fost așa slut și ași fi fost voinic ca tine și numai eram aci. Ași fi luptat la *Yser*!”

Bernard ridică mâna să loviască pe *Wardje*.

În aceeași clipă sări *Franz Binck*. El se puse între *Bernard* și *Wardje* și strigă:

„Păzește-te! Nu te atinge de *Wardje*!”

„Ce vrei tu șchiopătură străină?”

„Mai bine un șchiop și fost soldat, decât un contrabandist blestemat!”

„Prostule! injură *Bernard*! De mine spui?”

„Sigur că nu spun de altul”.

Vroiau să se repeadă unul la altul, când interveni *Baas* între ei și sfătui pe *Bernard* să se așeze pe scaun, sau să părăsiască casa.

„Bine, atunci plecăm”, strigă flăcăul. Putem bea berea și în altă parte!

„Duceți-vă” răspunse *Baas*. „N’am nevoie de banii tăi”.

„Așa, de ce nu?” strigă *Bernard* pânditor.

„Fiindcă sunt lipiți cu sânge” răspunse *Franz Binck*.

„Asta ai să mi-o plătești!” strigă tânărul țaran cu părul roșu, pe când soldații îl trăgeau cu putere din ușe.

Așa începu ura de moarte între *Franz Binck* și *Bernard Verwilgen*.

Cârciuma se umpluse cu soldați și *Binck* eși în stradă. Îl mâna ceva la *Lydia*. Și iată că o zări. Ea mergea la *Vesper*.

„Știu tot ce s’a petrecut dincolo. Te țineam de mai deștept. *Bernard* o să-și realizeze amenințarea”.

Cu aceste cuvinte lăsă pe tristul *Binck* care

porni încet la drum, bolnav de dragoste, în toată ființa lui.

Porni dealungul graniței fără nici o țintă, se duse spre biserică, zări din depărtare pe *Lydia*, care stătea în penumbră și plecă din nou neliniștit în dureri.

Ce era el, — un prăpădit de schiop! Și dincolo domnia flăcăul bogat, peste slugi și animale!

Se făcuse noapte, când s'a întors la gazda lui. Era ca întotdeauna.

Din nou o noapte de insomnie, unde din depărtare se auziau bubuituri și împușcături.

El se rezemă de un gard viu, care înconjura grădina „*Ingerului de aur*” și plângca. Plângea pentru ași ușura inima sa sbuciumată.

Cârciuinăreasa îl văzu și-i spuse încet, să mănânce ceva. Dar el nu vroia nimic. Îi era rușine fiindcă îl găsisse femeia plângând.

Plecă în cameră și stătu încă multă vreme la fereastra deschisă. Privia spre casa *Lydiei*.

Bernard își căută logodnica spre seară și-i povesti că *Binck* și *Wardje*, l-au insultat pe nedrept spunându-i contrabandist. El știa în ce mod să vorbiască fetei, ca să fie crezut.

Lydia însă nu aflase că *Franz* și *Wardje* văzuseră pe *Bernard* într'o noapte în mlaștină și după sălcii și că *Franz* mai avea și dovezi dela negustorii olandezi unde *Bernard* făcea cumpărături!

Biroul de spionaj din *Sluis* a lărgit serviciul în două direcții.

Wardje avea misiunea să transporte informațiile dela etapele teritoriale, ce se adunau la *Eeklo*, peste graniță la *Sluis*.

Pentru *Wardje* nu era greu; fiind micuț și întotdeauna cu o figură comică prostiască, cu o înălțime de 1,38 metri, era simpatic oricărui german.

Wardje lucra cu *Franz* în comun și întotdeauna schimbând. Cu cât îi vedeau mai puțin împreună cu atât era mai bine. Nu numai în Olanda, dar și la ei

erau trădători și cine știe dacă și *Bernard*, nu era suspect. Amândoi se întâlneau de obicei la tânărul *Lampenaere* în *Eede* olandeză. Acolo luau unul de la altul ordine ce aduceau de la *Sluis* și hârtii și știri din *Eeklo* și *Brügge*. *Franz* era angajat de biroul de spionaj din *Sluis* să plece la *Brügge*. Casele de unde trebuia să ia materialul în primire comunicară între timp la *Sluis*. Acestea se schimbau continuu.

Odată era în *St. Andries*, pe urmă în *Sinte Kruis* și apoi din nou în *Schipsdaele*. Aci primea el cele mai importante rapoarte, fiindcă întâlnia curierul din *Zeebrügge*.

Informațiunile din *Dixmuiden*, *Houthulst* și *Paschendaale*, nu erau mai puțin interesante. Se întâmpla deseori ca *Franz* să primiască o țigare, care conținea mici bucățele de pergament răsucite. Aceste rapoarte conțineau de obicei informațiuni asupra deplasărilor de trupe și ofensive apropiate.

Așa trăiau și lucrau zi de zi.

Năzuiau să fie de folos Patriei și în detrimentul dușmanului.

Zilele treceau. Și tot nu venia pacea. Din zile se făceau săptămâni și săptămânile se îngrămădiau în luni, deodată apărea anul, care trecea și încă mai era războiu!

În vara anului 1915, serviciul acestor doi devenia din zi în zi mai greu. Afară de rețeaua electrică, le dădea foarte mult de lucru și multe oboseli, trecerea canalurilor *Leopold* și *Lee*.

Germanii întrebuițau ca mijloc de apărare contra spionajului belgian, diferite bărci cu motor. Contra plății, *Franz* trecuse câțeva vreme peste canal, într'un butoi procurat de un țăran. Dar și acest lucru era periculos, fiindcă bărcile cu motor erau însoțite de poliția de apă, care apărea ca un trăsnet.

Și oricare se afla într'un butoi, o albie, pe scânduri și pe plute, se juca cu viața lui. Era, o meserie îngrozitoare și într'o vreme năprasnică.

Lydia ședea în pragul casei și lucra la dantelă. Cu aceasta trebuia să-și hrăniască mama. Milicienii

avuți din *Maldegem* și acei cari aveau milă de ea, din împrejurimi, îi cumpărau dantele. Și astăzi poate mai poartă vreo femeie germană, din micile lucruri de artă de ale *Lydiei*.

Ofițerii germani îi comandau garnituri de fețe de mese și perdele, așa că putea să mai dea de lucru și la diferite femei și fete din sat și astfel le procura pâinea.

Ea n'a fost expusă la neplăceri, căci batalionul din *Potsdam* și acel din *Altona*, care schimbaseră pe primul aveau nu renume foarte bun. Se compunea din ofițeri și trupă, care după cele ce au spus belgienii și-au dat ostentia să se poarte omeneste, ca să poată ușura starea aspră de război a populației belgiene — „*versachten*” cum sună proverbul frumos flamand.

Oamenii erau corecți plăteau tot ce cumpărau, domnia o bună înțelegere între ei.

* * *

În după amiaza aceasta de vară era foarte cald. Dinspre marea Nordului adia o briză ușoară, care deabia legăna frunzele plopilor de Canada.

Era liniște în sat. Soldații fuseseră la *Maldegem* în marș și câțiva au povestit, că mâine sau poimâine c să fie liberați.

De aceia lucra pe cât posibil de repede ca dantelele comandate să fie terminate la timp.

Măinile ei fine țineau bobinul tremurând.

Pentru gândit numai era timp.

Bernard era ocupat cu munca pământului. El îi povestise de legătura dintre *Franz Binck* și *Wardje*. Îi mai comunicase că *Franz* este suspectat de germani pentru spionaj.

Deodată apărură *Franz* în fața ușii și *Lydia* simți datoria să-l prevină.

Ea îi făcu semn să intre în casă. Îl urmă și-i comunică, că viața lui este în pericol.

Franz știu imediat că *Bernard* l'a trădat sau îl suspectase. Încă nu putea s'o dovediască. Dar spusese că va rămâne la postul său, până la ultima suflare. Și, că a dus foarte multe știri importante la *Sluis*.

Fata căzu deodată într'un plâns cu hohote. Ea nu avea curajul ca să-l sustragă pe *Franz Binck*, dela lucrul lui aducător de moarte.

Se despărțiră cu sufletul legat.

* * *

În duminica viitoare se oficia un parastas' în vechia biserică. Bisericiuța era plină de credincioși și niciunul nu știa, cărui erou dela *Yser*, din această localitate i se face pomenirea.

Viceconsulul belgian de la *Oostburg* din *Olanda*, primise știrea dela guvernul belgian din *Le Havre*, că *Réne Masselyn*, a fost ucis fiind lovit în cap de un glonte, la apărarea castelului *Hooge* din *Lange-mark*.

Puținul ce s'a găsit la el ca soldat, a fost trimis consului pentru a fi înmănat familiei.

Acesta se compunea din: niște mătănii, două fotografii ale mamei și sorei lui, o scrisoare către *Lydia*, un portofel cu câțiva franci și fotografia lui ca ostas.

Căpitanul lui din regimentul 4 de linie din *Brügge*, îi trimisese mamei câteva rânduri.

Réne era fratele drag al *Lydiei*. Lui îi spunea ea toate secretele și el știa s'o păziască de *Bernard*.

Sfârșitul scrisorii suna cam astfel:

„De la noi au căzut mai toți. Sper să rămân sănătos. Tu surioară dragă, îngrijește de mămică noastră. Vă voi povești totul, când voi fi lângă voi. O să fie iarăși bine, războiul cel înfricoșător se va sfârși cât de curând. La vedere *Réne*”.

Franz primi însărcinarea din *Oostburg*, să aducă scrisoarea și lucrurile ce s'au găsit familiei. Era adânc întristat și nu avu curajul să îndeplinească această misiune. El nu putea să aducă durere ma-

mei și *Lydiei*. Celalt frate *Marcel*, mai trăia încă după cum scrisese *Réne*; el lupta la *Boesinghe*.

Indurerat sufletește, *Franz Binck* plecă la preot.

Nu putea să dea în vileag cine este mortul; fiindcă altfel germanii ar fi avut impresia că este o legătură între armata belgiană și Patrie. De aceea preotul și simplul *Franz Binck*, au păstrat secretul, afirmând că această slujbă se face pentru *un soldat necunoscut* din localitate.

Imediat se și duse vestea prin sat, că un erou a căzut la *Yser*.

Cine era acela? Niciunul nu îndrăznia să spue. Din fiecare casă plecase cineva.

Nimeni, nici mamă, nici tată, nu lipsia dela biserică.

Fiecare se ruga la fel, cu aceiași ardoare. Pomenirea mortului era un secret de nepătruns, care plana asupra localității. Simțămintele comune consistuiau din ei o singură familie îndurerată.

Oftări încete, umpleau încăperea, în care moși și strămoși se rugaseră odată. Vremuri așa de grele n'au supraviețuit niciunul.

La intrare ședeau milițienii germani.

Și ei luau parte la această mare durere. Se gândiau la dragii lor de acasă și sbuciumați de măreția acestei sărbători, plângiau și compătimiau un necunoscut dușman, mort.

Cu vestminte îndoliate apăru preotul și dascălul și rosti cuvinte de încurajare și de durere, locuitorilor.

... „De ce? De ce? să fie lovită iubita noastră Belgie, de războiul crâncen? De ce tocmai țărișoara noastră, să fie băgată în para focului lumii! De ce? Nimeni din noi nu știe ce datorăm. De ce? ...

De ce, de ce... se tânguia orga bisericeii, — de ce, de ce... păreau că răspund clopotele.

Și din cimitirul Europei, se auzia melodia infernală a tunurilor dela *Yser*, până la adunarea cernită.

Franz stătea după un stâlp și gândurile lui sbu-
rau spre Patrie, în *Langemark*.

Se uită într-o parte și privirile lui se încrucișară cu ale *Lydiei*. El căută ochii ei frumoși înlăcrămați. Acum plângea.

Fața ei o ascunsese în mâini.

Ea îl privi înfricoșată și întrebătoare. Avea poate ideea, cu instinctul ce-l au de obicei femeile, al cui era parastasul? Și acum simția *Franz Binck*, pentru prima dată, ce aproape stătea de inima ei și ce mult iubia pe fata aceasta.

În mijlocul bisericii era instalat un catafalc ce era gol. Lumânările, cari îl împrejmuiău pâlăiau în flăcări, — ca și când, prin tremuratul lor, păreau că zic, eterna întrebare: De ce? — vrând să repete: De ce? ...

Parastasul era pe sfârșite și din orgă mugi ca un vifor, cântecul „*Vlamsche Leeuw*”, care nu se obișnuiește să fie cântat decât în biserică.

Asta era mai mult decât o rugăciune. Era un strigăt impulsiv. Era singurul lucru ce le mai rămăsese. Cântecul răsună puternic în biserică bătrână a satului și secolunda bubuiturile tunurilor din depărtare ...

Milițienii eșiră afară în liniște.

Și locuitorii părăsiră acum casa Domnului. Când *Franz* eși afară *Lydia* se găsea lângă el.

„Da, *Lydia* eu o știu. Preotul și cu mine. Noi suntem singurii care o știm și care trebuie să o știm.

Lydia îl privi scrutător. Deodată se auzi un strigăt sfâșietor:

„*Réne! Réne!*”

El a avut puterea să sprijine fața căzută în leșin.

Câțiva locuitori duseră pe *Lydia* într-o casă apropiată.

Acum venise și preotul din altar.

El luă fata și o conduse la mama ei, unde le spuse totul. Chiar în acea seară știa fiecare în sat, că *Réne Masselyn* căzuse pe front. Știau că *Franz* a adus știrea din Olanda. Tot în seara aceea aflaseră și germanii.

În casa mamei *Masselyn* domnia durerea. *Bernard* veni și el. *Lydia* îl îndepărtă de lângă ea. El nu avu voie s'o atingă. Părea că a devenit alta. Un ne-caz orb îl cuprinse. Dădea toată vina pe *Franz Binck* și cuprins de furie strigă:

„Mă voi duce chiar astăzi la comandatura din *Maldegem* să denunț spionul!”

Și eși afară.

Acum își veni *Lydia* în fire. Știa că viața lui *Franz Binck* atârna de o ață. Trebuia să-l salveze. Trebuia să-l trimită de aci, chiar dacă ar fi costat-o ori cât.

La nimic bun se gândia *Franz Binck* stând în grădină „*La Ingerul de aur*”.

Fără ca el să aibă o vină, tot satul era răsculat împotriva lui.

Locuitorilor le era frică de închisoarea de localitate, de pedepse, de amenzi, fiindcă se aflau tocmai pe timpul secerișului.

Unii îl bleștemau pe *Franz* și de aceea trebuia să părăsiască cârciuma și să iasă în grădină. Aci veni *Lydia* care se afla în cea mai mare enervare.

„*Franz! Franz!* Salvează-te!”

Du-te imediat peste graniță! Du-te oa să nu fie prea târziu!

Am terminat cu *Bernard*.

Urăsc pe acest om și când a plecat s'a jurat că are să te denunțe.

Nu te duce la cârciumă înapoi. Lumea are să te înconjoare și are să te predea germanilor. Du-te, fugi! Din dragul meu, fugi pentru mine”

Ea se îndreptă spre altă direcție.

Franz fugi câțiva metri peste ogoare. Intrase într'un tufiș unde se găsea ascunsă o ramă de lemn. Sări prin intervalul dintre două santinele la rețeaua de graniță. Prinse rama între sârme și e era salvat.

Căzură gloanțe, dar santinelele care erau la

patru sute metri depărtare trăgeau dar nu puteau să-l nimeriască.

* * *

Satul era într'o mare tensiune.

Franz dădu de sălbatecul fugar *Wardge*, care între timp şedea la graniţă. Tânărul *Lampenaere* ajută pe fugar dându-i adăpost. *Wardge* merse pe stradă până la graniţă şi înapoi şi iscodi ce se mai întâmpla pe la „*Ingerul de aur*”. El văzuse cum un grup de soldaţi ridicase pe cârciumar, cu toate prostestele şi strigătele femeii. Un locotenent olandez de la paza graniţei reclamă pe cei ce forfoteau, pentru a părăsi graniţa şi deodată se făcu linişte peste reţea. Noaptea de vară căzu peste Flandra.

* * *

Dupăce *Franz* raportă la Consulatul din *Oostburg*, cazul, au vrut să-l treacă în alt sector de graniţă. El voia în ciuda pericolului să rămână aproape de *Lydia*. Ii era deajuns s'o vadă din depărtare, în faţa uşii sau s'o zăriască când ese la fereastra cămăruţii ei privind spre graniţa olandeză.

Când se mai linişti, plecă dealungul graniţii într'un loc unde *Wardge* trebuia s'o aducă pe *Lydia*.

Acolo soldatul care patrula nu-l cunoştea pe *Franz* şi permise celor doi să-şi vorbească. El îi făcu cunoscut că va trebui să-se îndepărteze de îndată ce va apărea un ofiţer şi că nu trebuie să le fie frică, pot să-şi dea liniştiţ mână, fiindcă reţeaua din cauza deranjamentului, nu este electrizată.

Revederea celor doi a fost o sărbătoare.

Mână în mână stăteau lângă reţea: El pe pământul olandez, *Lydia* pe pământul patriei sale.

Ea povesti că *Baas Bergouven* a fost lăsat liber a doua zi de dimineaţă şi că ea a rupt orice legătură cu *Bernard*.

Ea îi ceru iertare că din neprevăderea ei era să cadă el într-o mare nenorocire. Dar în sat merge vorba că *Franz* este un erou, iar *Bernard* un trădător.

Franz o lăsase să vorbească și acum căpătă curajul de ai declara dragostea sa. *Lydia* îi strânse mâinile cu putere, îl privi și din ochii ei picurau lacrimi de fericire. În strălucirea catifelată și binecuvântată a ochilor ei, văzu *Franz* un cer plin de nevinovăție.

Acum venia grăbit soldatul făcându-le semn din depărtare, să se despartă.

Franz strânse iubita lui cum putu la piept printre sârma graniței și o sărută pe gură sfios pentru prima dată. Se despărțiră și când *Franz* se depărta câțiva pași, ea strigă după el dintr-o inspirație momentană:

„*Franz*, nu mai veni nici odată peste graniță!

Fă te rog, te rog din drag pentru mine!

Franz Binck și *Lydia Masselyn*, cari tocmai se logodiseră, trebuiau să nu se mai revadă nici odată în viață.

* * *

Franz nu mai avu timp să spue logodnicii sale, că el acum mergea de două ori pe săptămână la *Brügge* și că datoria lui era deasemenea să-și riște viața jertfiindu-se, după cum e datoria fiecărui soldat.

Într-o scrisoare detaliată pe care i-a înmănat-o *Wardge*, *Lydiei* în ziua următoare, el îi scria tot ce îl apăsa pe inimă.

Din nou se lăsă noapte asupra *Flandrei*.

„Acum te poți strecura” șopti *Wardge*.

El stătea cu *Franz* lângă rețeaua graniței. Un cadru de lemn, înfășurat jur împrejur cu anvelopă de bicicletă, pentru a fi izolatoare, a fost introdus de *Wardge* între sârme, care fiind date înlături, *Franz* a putut să se strecoare.

Nici un sgomot nu întrerupea liniștea nopții. Văzduhul era întunecat și sus pe cer se agitau nori negri.

Cea mai apropiată santinelă se găsea mai departe de acest loc înghețând în fața gheretei sale.

„Noroc bun” spuse *Wardje* încet.

Pe urmă trecură două umbre întunecate în direcții opuse. Încă odată s'a trecut granița.

Chiar ieri, în același loc se găsisse lângă sârmă, un rus fugar carbonizat.

Piciorul lui drept era în întregime ars.

Cu un metru să fi mai înaintat și libertatea de aur, ar fi fost răsplata lui....

Franz rămase o clipă cu răsuflarea oprită și atent în noapte. El îndreptă privirea spre *Eede*. În sat mai ardeau câteva lumini. Salutul lui aparținea *Lydiei*. Toată lumea lui era închisă în satul liniștit.

Deodată îl cuprinse o senzație ce până aci nu mai o simțise.

Îi era frică sau presimțire? El nu știa și își dădea osteneala, să predomine senzația protiască.

Wardje, care mai stătuse câteva minute, în apropierea sârmei, acum se furișa încet ca un jder, spre locuința lui. El nu observase pe *Bernard Verwüngen*, care ghemuit după un pom îi spionase.

Deci numai exista scăpare....

* * *

Lydia nu putuse să doarmă în noaptea aceea. Se rugase îndelungat în fața icoanei *Maicei Domnului*. Și mereu, mereu îngâna cuvintele:

„Dumnezeule! Păzește-l! Îngere păzitor, fii conducătorul lui”.

Când se crăpă de ziuă, *Franz* zări turnurile dela biserica *Liebfrauen-Kirche* din *Brügge*. Lumina roză a dimineții era acoperită parcă de un vâl străveziu....

Când se vor libera bătrânele clopote ale mănăstirii biserici și va triumfa pacea! Când? Când?

Franz mergea prin *Sint Kruispoort*, printre muncitori, țărani și soldați.

El urma să se prezinte în căsuța din *Lange-straat* cu numărul 16. Acolo după ce ar fi recunoscut parola spusă de un bărbat, urma să primiască documente. În cameră se va afla o femeie, care va ține în mână, o cutie cu dantele.

Toate au decurs în liniște și *Franz* predase omului, pe care nu-l mai văzuse niciodată, un plic cu bani. Femeea nu pronunța nici un cuvânt. Ea se făcea că nici nu-i observă deloc. Toată afacerea aceasta nu dură mai mult de un minut.

În alte trei case din oraș, *Franz* a procedat în acelaș mod misterios și aproape romantic. În mahalaua *Schipsdaele*, curierul din *Zeebrügge* îi înmână informațiuni importante, precum și planul *portului U*.

Și aci decurse totul fără greutate.

Franz se duse apoi spre mahalaua *St. Andries* ca să se întâlnească cu ultimul curier. El trebuia să intre exact în casă, după prescripțiunea dată, deci prin *Gisteller Landstrasse*.

Baterii, obuziere, tunuri cu bătae lungă, trase de cai belgieni, uruiau mergând spre front. Automobile ocupate de ofițeri, se îndreptau în amândouă direcțiile. Se simția ceva în atmosferă! Răsboi! Răsboi! Lupte noi, coroane noi în cimitirul Europei, în *Flandra*.

Da, aceasta putea el să și-o noteze, pregătirea puternică pentru o nouă ofensivă și mișcările din sectorul de luptă.

El vru, ca imediat ce va intra în casă, să-și noteze numerele bateriilor și a coloanelor sanitare. Doria ca a doua zi la *Sluis*, să fie mulțumiți de el! Până acum totul merse bine! Nici un german nu observase pe onul schiop, care mergea greoi în baston...

Exact! Aci era casa cu numărul 67. Înainte ca *Franz* să deschidă ușa cenusie, se mai întoarse încă odată privind în toate direcțiile.

Numai soldați, grăbiți, ce porniau spre front.

Un om care-l aștepta pe *Franz* îi dădu câteva notițe și o scrisoare dela familia lui. Acum nu era timp de citit, dar mulțumit le luă toate la el.

Tăcerea dimineții fu întreruptă de glasul unui german. În clipa aceasta *Franz* văzu că o lumină roșie ca sângele, năpădește în cameră.

„Mâinile sus!”

Doi agenți secreți germani, cu revolverele îndreptate, năvăliră pe ușă. Li apucară de umeri, pe amândoi.

Franz scăpă notițele cu scrisoarea jos. Ca prin minune își luară locul în servieta agentului, care le ridicase.

„Cu ce suntem vinovați?” întrebă necunoscutul curier.

„Lăsați-ne liberi!”

Nu urmă nici un răspuns.

„Urmați-ne” — fu singurul cuvânt pe care îl auziră.

Intr'o durere înăbușită executară ordinul.

În stradă locuitorii se uitau țintă la ei.

Soarele strălucia pătrunzător peste vechiul oraș. Dar pentru *Franz* era întuneric. O noapte înăbușitoare, grea și adâncă.

Totul, totul pierdut — astea erau gândurile cele mai grele și mai apăsătoare, cari îi treceau prin creierul chinuit. El auzia vocea *Lydiei* prevenitoare, să numai vie peste graniță, ca într'un vis îndepărtat...

Prea târziu, prea târziu, amenințau pașii soldaților.

Prea târziu, prea târziu, ciripiau păsările ce se adunau pentru sborul lor spre Sud.

Prea târziu, prea târziu, zăngăniau roțile trăsurilor și chiar automobilul amiralului *Schröder*, leul din *Flandra*, cum îl numiseră și în toate recunoștea *Franz* acest veșnic adevăr, ce se repeta în tact.

Ei au fost conduși la comandatură.

Sub arcada porții *Franz* zări pe un avocat, care venia des în vizită, la castelul *Hooge* al fostului său stăpân. Dacă l'ar ajuta? El și-a făcut numai datoria. Și-a servit patria. Nu era posibil... *Prea târziu, prea târziu...*

Avocatul recunoscuse acum pe *Franz*.

El vru să-și urmeze, doria să-i ajute, dar santi-nelele batalionului de marină, executând datoria lor aspră, îl opriră.

La comandatură *Franz* fu despărțit de însoțito-rul său.

El fu condus imediat, pentru a fi interogat.

La percheziție, trebuind să se desbrace, i s'au găsit toate informațiile ce le avea asupra lui.

„*Prea târziu... prea târziu...*

Ofițerii și agenții văzură că au făcut o frumoa-să captură. Planul din *Zeebrügge* era o bijuterie de preț!

Deci foarte simplu. Dacă va trăda organizația, îl vor elibera și îl vor duce peste graniță, în sigu-ranță. Dacă nu va mărturisi, atunci va fi împușcat în câteva zile...

Gânduri chinuitoare îi agitau creierul.

Lydia, Lydia. Ar fi vrut să o vadă cu orice preț! N'ar fi putut să moară, fără să o mai revadă odată.

Și dacă ar vorbi, ar fi scăpat.

Atunci toate ar fi bune.

Lupta lui internă grea, nu dură prea mult.

El tăcu, în mânia lui îndârjită. Și nu scoase nici un cuvânt, când îl amenințau, cu alte mijloace, pen-tru al' face să vorbiască.

Fu dus într'o celulă întunecată.

În hohote de plâns se aruncă pe patul tare de lemn.

* * *

Lydia în după amiaza aceea făcuse câteva cumpărături în sat. Inima ei era strânsă de neliniște. Avea presimțirea unei nenorociri... În seara aceea trebuia să se reîntoarcă *Franz*...

Era în drum spre casă.

În fața ei apărură *Bernard Verwulgen* râzând răutăcios:

„Îl aștepți chiar în astăseară?” întrebă el.

Ea se agăță de brațul lui:

„Vorbește! Ce știi?”

„Eu știu multe și nimic. Cred că ar fi mai bine pentru tine, dacă ai pleca imediat peste graniță ca să te pui în siguranță. Am auzit numai atât. Și ca un bun belgian, vroiam să te previn”.

În felul acesta își manifestă triumful lui. Plecă imediat lăsând în urmă fata disperată.

„*Bernard*” îl mai strigă ea.

Plecă plângând spre casă unde povesti mamei sale cele întâmplătoare.

Și înălăcrămată se îndreptă spre graniță. *Wardje* trebuia să știe! Numai el putea s'o scoată din această înfricoșătoare nesiguranță.

Soldatul avu milă de această fată amărâtă și îi dete drumul pe poarta graniței. Ea fugi la țăranul *Lampenaer*, unde știa că locuiește *Franz* și *Wardje*.

„Unde este *Wardje*?” întrebă *Lydia*.

„La *Wlissingen*, dar trebuie să vie numai decăt.”

„Vaporul din *Breskens* a sosit și fiindcă el este cu bicicleta, trebuie să pice în câteva minute”.

Țăranul căuta să o consoleze.

„Dacă la trădat *Bernard*, atunci îl voi uide în cea mai frumoasă noapte, ca pe un câine răios.

Ce canalie, haimana și dobitoc!”

Puțin mai târziu, apărură *Wardje*.

Lydia sări la el. Cuvintele ei nu aveau șir. *Wardje* o liniști.

„Eu mă duc într'un loc unde trebuie să aștept lui *Franz* întoarcerea. Va veni negreșit. Eu știu.

Va veni. Dumnezeu e cu el. Dar trebuie să aveți răbdare o oră”.

Wardje plecă în noapte și o lasă în urmă, într-o nesiguranță chinuitoare.

Minutarul se mișca încet. Eră îngrozitor: Fiecare minut părea o veșnicie.

Și *Wardje* tot nu mai venia.

În zorii zilei, când *Wardje* se reîntoarse era tăcut și abătut.

„Singur!” strigă *Lydia*.

O lume de dureri vorbea în tipătul ei.

Și tăcerea lui *Wardje*, spunea tuturor ce bănuiau și nu vroiau să creadă.

El afluase totul:

Știa că l’au prins pe *Franz*. Pe el și încă un curier. Trebuie să fie o trădare la mijloc. Și nu poate fi altul decât *Bernard Verwilgen*.

Lydia căzu cu capul pe masa de lemn. Ea întinse mâinile și un plâns convulsiv izbucni.

Plânsetele și vaetele ei rupeau inima micului *Wardje*, care amuțit se repezi afară în curte, unde lumina dimineții, apărea tânără și strălucia așa de puternic, încât ochii lui îmbătrâniți trebuiau să lăcrămeze.

* * *

Eră o dimineață rece încărunțită.

Aerul se lăsă greu peste *Brügge*, iar în zăpada de pe străzi se presau pașii soldaților și copitele cailor.

Intr’o dubă a închisorii fu adus *Franz Binck* la curtea marțială.

Belgianul ce fusese arestat cu el, se găsea în sală, când *Franz* apăru între doi soldați. Era un om în vârstă, tată de familie cu patru copii.

Un vâi des le acoperi fața la amândoi. *Franz Binck* privia și nu zicea nimic. *Lydia, Lydia*, singurele lui gânduri, cei martirizau creierul.

Eră un caz simplu. La ordinea zilei și fără greutate. Dovezile materiale erau înșirate pe masă.

Acuzații nu contestau vina lor. N'ar fi avut nici un rost.

Ca dintr'o țară îndepărtată auzia *Franz* vocea apărătorului. *Lydia, Lydia*. El auzi sentința curții marțiale: Condamnat la moarte. *Lydia, Lydia*.

Nu mai auzi și nu mai văzu nimic.

Nici nu se discutasese despre grațiere, deoarece se avusese în vedere îndărătnicia tăcerii lor și gravitatea actului de spionaj.

Amândoi fură conduși înapoi la închisoare și au fost lăsați împreună întrucât nu mai aveau mult de trăit.

La ora două veni preotul la ei pentru a-i prepara la călătoria lungă, la liniște și unde nu e nici o durere.

Amiralul *Schröder* confirmă chiar în aceeași zi sentința de moarte. Ziua trecu. Veni noaptea. Și veni și dimineața.

În această dimineață friguroasă amândoi fură aduși în cazarma *Lancier*. La intrarea din *Langestraat* stăteau doi jurați ai orașului, ei plecară capul la trecerea cortegiului. Un maior german salută deasemenea.

Câți-va pași mai departe stătea o căruță cu cele două sicriuri.

Soldații erau gata...

Cei doi condamnați fură legați de doi stâlpi.

Insoțitorul lui *Franz* ceru tare grațierea și propunță numele nevastei și al copiilor lui.

Preotul german spunea cuvinte de îmbărbătare. Dar *Franz Binck* nu le auzia. El întoarse capul cât putu mai bine spre Nord-Est.

Cu ochii împăinjenți și luciul lor transfigurat trimise cu duhul, un ultim salut către *Lydia*...

Corpurile lor fură aduse la *Steenbruegsche Wandeling*.

Până la armistițiu o cruce simplă neagră fără nume și inscripții, împodobia mormintele lor.

* * *

Ne aflăm în casa țăranului *Lampenaer*. *Lydia Masselyn* ședea lângă masă. Ea plângea liniștit, în durerea ei care părea pentru vecie.

Wardge veni la ea și-i desfășură o hârtie. Mâinile lui tremurau. Vocea lui era caldă când spuse:

„Am rupt-o dintr'un perete la *Brügge*. Aci stă numele său. Poți citi că sentința a fost executată. Ia-o *Lydia*. Tie îți aparține.

În lacrimi și doliu răsuna vocea lui *Wardge* ca o justiție. Micul cocoșat se înalță. El ținea în mână un cuțit și îl îndreptă spre direcția *Biesen Polder* unde locuia *Bernard*.

„Eu sunt un biet cocoșat, dar voi avea puteri uriașe când îi voi împlânta acest cuțit în inimă.

El nu mă va vedea când voi sări din șanț. Asta se va întâmpla ca un trăznet! Blestemat să fiu de nu o voi face”.

După câteva zile veni la mama *Masselyn* în *Eede* un pachetel din *Brügge*. Il aduseseră soldații. Era adresat mamei, ea însă îl expediase peste graniță. Conținea un ceas, o fotografie a lui *Franz Binck* și o scrisoare.

„*Scumpa mea Lydia*”!

„Fiindcă mâine duminică îmi va suna ceasul morții, îți scriu tie iubita mea *Lydia* acest ultim rămăi cu bine. Când mă gândesc la tine, la părinți și frații mei, atunci îmi pare moartea grea. Te-am iubit neînchipuit de mult, dar trebuie să fiu curajos, că mi-am făcut datoria.

Ași fi vrut așa de mult să mai fi vorbit, cu tine, dar poate că e mai bine pentru tine așa.

La rețeaua graniței îți declarasem dragostea mea, pe care o port demult în sufletul meu și tu nu ai respins un olog. Eu știu că și tu mă iubești și te

vei gândi mereu la mine. Curând va fi în lume pace și îți doresc un bărbat bun.

Tu ai viața înaintea ta și îți doresc din suflet noroc.

Eu știu. Tu mă vei plânge mult scumpă *Lydia*. Dar ai încredere. Voința Domnului este și a noastră. Dacă el' vrea ca eu să mor, atunci trebuie să ne plecăm.

Salută pe mama ta din partea mea, precum și pe *Baas Bergouwen*, soția lui și familia *Lampenaer*.

Mulțumește-le în numele meu pentru grija ce mi-au avut-o. Vei face tu asta scumpo...

Mă gândesc și la acela care m'a adus aci, dar fără dușmănie; crede-mă că eu sunt mai liniștit decât el.

Curaj deci, iubită *Lydia*. Rămâi cu bine. Tu ești în ultimele mele ceasuri un înger consolator.

Icoana ta plutește înaintea mea și ochii tăi ca-tifelați privesc în ai mei, ca-și când am fi împreună. Acum e liniște în sufletul meu. Rămâi cu bine. Iubita inimii mele. Dumnezeu să te binecuvânteze și să te ocrotiască. La revedere în cer, care pentru mine se va deschide imediat.

Franz al tău.

Wardge citi cu glas tare scrisoarea.

Cu vocea tremurândă și oftând. El trebui să se opriască în mai multe rânduri. De *Lampenaer* plânse ca un copil și nevasta lui o belgiană din *Tourhout* ținea pe *Lydia* în brațe.

„De mine nu pomeneste în scrisoare” spuse micul *Wardge*, dar eu înțeleg dece. El nu vroia să mă trădeze, bunul *Franz*. De gândit, s'a gândit într'una la mine”.

Când războiul cel mare se terminase și ultimele trupe germane părăsiră la 17 Octombrie 1918 *Eede*, se întoarse și *Lydia* îndărăt la mama ei.

Fratele ei veni înapoi acasă. Și căutară să clădiască o nouă viață.

Dar trădătorul nu se mai întoarse. El căzuse de mai înainte în disgrația germanilor. A fost trimis la

lucru pe frontul francez. Dacă a fugit dincolo, sau își găsisse moartea, nu s'a știut și nu se știe nici până astăzi.

Lydia plecă cu *Wardge* și fratele ei la *Brügge*. „Aci odihnește *Franz*” spuse *Wardge* și fata se aruncă în genunchi pe pământul umed, rugându-se îndelungat.

Dinspre mare, bătea un vânt rece de Noembrie,

El mătură orașul bătrân și porni mai departe în țara germană, ca să aline mizeria și durerile ș'apoi să se dea uitării.

Aceasta ca-și oricare țară a suferit grozav în crâncenul războiu, jertfind milioane de tineri gata să arate la toate popoarele cu care s'a luptat și suferit, că poate să construiască o viață nouă, într'o țară fericită.

* * *

Noi am dat acestor fapte întâmplare, din nou viața povestirii, ca să putem oferi cititorilor germani, o idee despre simțămintele și gândurile dușmanului de ieri.

Scrisoarea lui *Franz Binek*, este tradusă cu vânt cu cuvânt după original.

Ea ne arată că acești oameni au crezut să realizeze fapte mărețe, servind patria lor în modul acesta.

Cunoșteau sfârșitul când se expuneau pericolului și pedepselor. Ei muriau conștienți, ca eroi, jertfă a unui îngrozitor timp.

Trebue să cunoaștem această mișcare de gânduri ca să înțelegem marea jertfă ce s'a adus în această țară. Deasemenea și fanatismul lor arzător, cu care noi permanii am trebuit să luptăm mult după izbucnirea războiului și chiar când eram în mizeria lui.

Cititorii vor recunoaște mirați, că soldații noștri germani, au suferit, că trebuiau să-și păziască pielea și că toate aceste lupte liniștite și tenace, trebuiau duse până la cuțit.

Belgienii se ajutau între ei contra germanilor.

Bineînţeles aşa trebuia să fie. Peste tot belgienii arătau pe faţă duşmăria lor de moarte.

Ce fel de dezolare era aceasta!

Nici o ţară din lume n'a avut de răbdut sub bi-ciul războiului ca belgienii.

Locuitorii deveniră prin războiu fără patrie. În grupuri, cu mic şi mare plecau cu puţinul avut pe care-l puteau duce, înaintând pe şosele.

Mergeau ca primitivii în triburi, biată populaţie pribegită.

Se refugiau toţi de spaima războiului.

Şi când se reîntorceau încet îndărăt, găseau în oraşe şi satele lor lupte furioase. Multe sate dispăruseră sub pământ din cauza bombardamentului.

Câteva resturi din ziduri, câteva culise de pietre înegrite de funingine, mai rămăseseră din belşugul ce se întindea în vremea păcii.

Ei nu mai găseau localităţile lor unde trăiseră fericiţi, ei nu mai vedeau căminul unde se adunau ia clacă.

Lumea lor era nimicită.

Găsiţi o minune că ei îndreptau ura lor spre duşmanul puternic, care înarmat până'n dinţi mergea cu paşi greoi, prin ţara lor?

Nu vorbim de vinovăţie şi ispăşire.

Dar trebuie să le fi fost scris de soarta lor aşa. Este adevărat că aceşti oameni, care n'au vrut să ştie şi n'au ştiut niciodată de Dumnezeu şi de restul lumii şi care-şi trăiau viaţa în fericire, că acest mic popor a fost surprins de războiul crâncen, din a cărui cauze deveniră fugari.

Nu se găsea un cetăţean belgian care să nu aibă convingerea susţinând cu tărie, că lui, ţării lui şi Regelui i s'au făcut cele mai mari nedreptăţi.

Nu era unul care să nu fi văzut în poporul german, hoţi asasini, ostaşi groaznici şi distrugători ai lumii.

Şi aşa acţionau împreună pentru a se bate cu duşmanul. Armele li se confiscaseră şi atunci în-

trebuințau alte mijloace pentru răfuire. *Armele spiritului*. Femei, copii, bătrâni, toți căutau cu dușmănia lor de moarte să aducă pagube germanilor. Insinuându-și în luptă și dezarmare, cu tot ce se putea inventa de Dumnezeu și de oameni.

Moarte Germanilor! Aceasta era deviza lor!

Mii de belgieni și-au găsit moartea.

Soldații au declarat pe față, înainte de a muri după dreptate și lege, că străzile și piețele erau acoperite de cadavre de femei și de bărbați, cari luptaseră furioși cu armata germană la începutul războiului.

Că puterile dușmane atâtau disprețul și ura, și cu toate mijloacele întărâtau pe belgieni în lupta lor disperată, este fapt adevărat, după cum credem că a fost și o mare greșală.

Acest popor mic și fanatic lupta cu sălbătăcie, de multe ori, cu furie absurdă, contra puternicului dușman. Și numai câțiva luptau după lege și dreptate. În războiu de obicei este recunoscut că întotdeauna cel puternic cunoaște legea.

Lupta pentru glia patriei trebuie ispășită cu moartea.

Și ca să se prăpădiască în așa un cazan vrăjitoresc vinovații cu cei nevinovați, este că în lupta furioasă pentru viață să știi și să mori.

În tumultul luptei pe față și în ascuns, nu se poate apăra după alegere.

Și așa s'a întâmplat că după spaima produsă a luptelelor depe străzi și din casele belgiene, să ia naștere apărarea noastră contra spionajului, care nu ținea seama de nimic.

**ANGELE
CLEMENT**

~~~~~

Așa se ajunsese să se prindă spioni după spioni.
Numai la *Gent* au fost executați 52 de spioni belgieni.

Din nenorocire au fost și trei femei: *Mathilde Desmet* (34 ani), *Emile D'Hondt* (18 ani), și *Marie Rammeloh* (19 ani) originare din *Bouchhoute*.

De ce erau învinovățite? Ce ar fi făcut orice belgiană, care s'ar fi alăturat de „*Familiengruss*”, dacă ar fi fost sub ordinele lui *Edith Cavell* și influențată și răpită de *Gabriele Petit*.

Ele au murit jertfa tăcerii lor.

Au fost prinse când vroiau să se strecoare peste graniță.

Aveau asupra lor informațiuni importante. Dintr'un raport rețea că tânărul *Peters* a înfipt cuțitul în pieptul unui milițian. La una s'a găsit o copie după planul siguranței și închisorii din *Thielt* și la cealaltă informația despre *Angele Clement*, că ar fi fost germanofilă.

Pe acesta nu trebuia să ne bazuim.

Asta a fost una din cele mai rafinate mișcări de șah ale spionajului inamic, fiindcă intenționat a denunțat forțele lor de preț.

Așa că conducătorul spionajului apără pe neașteptate *Angele Clement*!

Mulți din ofițerii garnizoanei *Gent* vor fi poate mirați când vor citi aceste rânduri.

Cazinoul pentru ofițeri dela inspectia etapelor, se afla în hotelul *De la Poste*. Frumoasa *Angela* era fida proprietarului. Veșnic elegantă, drăguță și cu mișcări grațioase. Ea întorcea capul ofițerilor.

Era dealtfel credincioasă. Avusese legături cu un locotenent din poliția militară, care din gelozie eră veșnic de pază la ea. Totuși prea credincioasă nu era, fiindcă *Angela* fusese înainte membră în *Familiengruss* și acum era o pisicuță rafinată și spioană.

După războiu a fost decorată pentru serviciile aduse armatei belgiene!

În Mai 1916 se ivi printre ofițerii din „*Hotel dela Poste*” o epidemie de tifos.

Dracul știe cum se întâmplase.

Apa fusese analizată și toate mijloacele igienice fură organizate. Bacteriologii stăteau în fața unei enigme.

Apa din casele vecine și din oraș nu conținea nici un germen.

Angela îngrijea bolnavii cu cea mai devotată energie. Ea nu lăsa să se întrevadă că inima ei bătea de bucurie, când un altul cădea la pat răpus de boală. Și starea bolnavilor devenia din ce în ce mai rea. Febra îngrozitoare!

Moartea ar fi făcut multe victime dacă minuțiozitatea, igiena și știința germană nu ar fi luat măsuri în pripă. Totuși șeful de stat major, locotenent colonel *Von Ostertag* și căpitanul *Von Humbert*, muriră din cauza tifosului, care curând după aceea nu mai avu efect.

Amândoi locuiau în hotelul *de la Poste* și acolo au mâncat și au băut.

Nimeni n'a putut concepe nici până azi cum acești baccili aducători de moarte și-au făcut drumul lor în sângele ostașilor.

Doliul a fost pretutindeni. Chiar și *Angela* a fost

tulburată, că a trebuit în felul acesta să piară cei doi ofițeri atât de simpatici și bine crescuți.

Oh. Ea avea un suflet bun! '

Dar numai pe unul l'a compătimit din inimă. Avea prietenul ei care între timp fu avansat în grad ca polițist militar. Din dragoste și afecțiune într'o noapte ursită l'a chemat la ea acasă când căzuse zarul ca trupele germane să se retragă.

Ea știa exact că la ora 6 dimineța, orice german care ar fi zăbovit în *Gent*, era irevocabil pierdut.

Ura ascunsă a populației l'ar fi pâlpâit în flăcări. Chiar nici intrarea trupelor aliate nu ar fi putut apăra pe germanii prinși....

Germanul în toată viața lui poate n'a avut atâta prudență, ca într'o zi. Noaptea fiind cu ea, înspre dimineța s'a despărțit cu toate vorbele dulci, mângâierile și dragostea cu care voia *Angela* să-l reție.

Intrebuintase toate forțele lui ca soarele să nu-l mai găsiască la ea...

La orele patru părăsise camera *Angelei*...

La orele șase trupele belgiene făceau sgomot prin *Hotelul dela Poste* și căutară dela pivniță și până la hambare după dușmanii rămași. Și fata era mâhnită adânc că nu poate să le procure măcar o jertfă.

Acesta este unul din o mie de cazuri, nu, din zece mii de cazuri.

Cazuri care sunt câte odată groțesti, încât cititorul rămâne mirat și cu îndoială se întreabă dacă nu joacă aici fantezia, sau războiul este condus de aparențe ce sgudue imaginațiile.

Trebue să fim drepți și să amintim că la zece milioane de soldați, sunt destui cari la invenția pulberii n'au participat cu nimic, și trebue să recunoaștem azi că în unele posturi importante erau unii oameni a căror acțiune era la înălțime.

Eră de condamnat sistemul prostesc pe care unii îl aveau când ne dădeau ordine.

Noi nu vrem să aducem vreo învinuire, dimpotrivă vrem să accentuăm că oamenii noștri conducători excelau în inteligență și educație.

Dar toți acei care ne comandau aveau un sistem condamnat, se credeau semizei și critica lor de multe ori atrăgea pagube imense.

Cititorii vor înțelege că nu oamenii erau vinovați ci din păcate sistemul pe care-l întrebuițau.

PATRU ANI DE SPIONAJ
PRIN
CONSULATUL GERMAN
DIN
TERNEUZEN

De exemplu în consulatul german din *Terneuzen* patru ani de-a rândul pe timp de războiu s'a făcut spionaj. Această faptă grotiască de necrezut, ca în romanul „*Hintertreppen*”, răsunătoarea tragi-comedie, va fi descrisă aci la lumina povestirii, foarte obiectiv, fără ură și părtinire.

Numele autorilor germani îl vom trece cu vederea. Ei dărau din simțământ de datorie numai binele și'n fond nu știau ce fac.

După ocuparea orașului *Gent* de inspectia etapelor armatei IV-a care s'a instalat în palatul de justiție, și când restul armatei, comisiunea administrativă, centrala de trecere, etc., au ocupat clădirile în jurul lui *Kauter (Place Darnes)*, apărură într'una din zile reprezentantul firmei engleze *Iohn P. Best* din *Londra*, la conducătorul armatei locale rugându-l să-i încredințeze postul de consul german.

Prin cunoștințele sale în limba germană, și atitudinea lui jovială se introduse repede. Respectabil în aparență, aducea cu un inspector silvic. Barba lui albă și lungă, ochii lui lucitori, îi asigurară mai repede decât se crede încrederea Inspecției Etapelor Germane.

Terneuzen este situat la o depărtare de 30 Km. de *Gent*. La îmbucătura canalului *Gent* — *Terneuzen*, se găsește un mic dar important port maritim olandez, în care mai toate statele europene sunt reprezentate prin un vice consulat.

Numai Germania înainte de războiu n'a avut un reprezentant consular.

După ocuparea *Belgiei*, întresele armatei reclamau înființarea unui viceconsulat; aprovizionarea armatei își procura hrană din *Olanda* prin *Terneuzen*.

Pe lângă aceasta trebuiau supravegheați călătorii olandezi ce intrau în Belgia și refugiații belgieni și luptat contra spionajului dușman și a propagandei.

Cele de mai sus impuneau o reprezentanță consulară.

Numirea domnului *Blankers* la consulatul imperial german produse uimirea tuturor.

Nu fiindcă se îndoiau de personalitatea lui. Dar, pentru că știau că e însurat cu o belgiană, care la începutul războiului se manifestase ostil Germaniei, din sentimente naționaliste și că în biroul domnului *Blankers* lucrau doi funcționari, din care unul secretarul consulatului era înscris ca membru în „*Familiengrus*” și șoferul deasemenea membru în biroul de spionaj belgian.

Trebue să credem că domnul *Blankers* avea cunoștință de acțiunea inferiorilor lui. Dar ca să afirmăm ar fi imprudent și nedrept, căci prin aceasta l'am pure pe consul într-o lumină urâtă.

Nu avem nici o dovadă că domnul *Blankers* a știut de acțiunile întreprinse de cei doi spioni belgieni în biroul său.

Poate că azi va râde când va citi aceste rânduri poate se va apuca de cap strigând: „Cum puteam eu să fiu așa de orb, ca să nu văd și să nu aud nimic din ceia ce se petrecea în jurul meu!”

În tot cazul Domnul *Mathieu Blankers*, ca vice consul imperial german la *Terneuzen* lucra în strânsă legătură cu armatele germane.

Secretarul, pe care se baza toate lucrările consulatului era domnul *Jean Reniers*, fiul comandantului unui vapor din *Terneuzen*, al unui funcționar belgian.

După demisia consulului francez și belgian von *Cantfort*, care era un dușman periculos Germaniei, tânărul *Reniers* intră în serviciu la domnul *Blankers*. *Cantfort*, care era în relații cu Doamna *Blankers* era omul de legătură al „*Familiengrus*”-ului pentru *Gent* și era bine văzut și simpatizat în cercurile belgiene. El săvârșia diferite minuni contra odioșilor germani. Se putea înțelege că avea tot interesul să aibă un om de încredere, într-o armată germană!

Iar domnului *Blankers*, propriu zis, trebuia să-i bată la ochi, că din partea acestuia a primit recomandarea tânărului *Reniers*. Și mai mult trebuia să-i pară curios, că acest tânăr apt pentru serviciul militar, în loc să alerge la apelul Regelui la front, făcea serviciul de secretar. El și direcțiunea spionajului belgian știau că în modul acesta e mai de folos patriei sale, decât dacă ar fi stat în tranșeele umede dela *Yser*.

Și așa rămase *Reniers* patru ani în șir, secretarul consulatului german. După războiu a fost imediat decorat pentru serviciile dovedite, aduse patriei sale, Belgia, și totodată numit secretar la consulatul belgian. Un post pe care îl ocupă și azi.

Este prea departe de noi, ca să mai muștrăm, tânărul pentru faptele sale. El și-a servit țara procedând în felul său, dar noi suntem de compătimit fiindcă i-am pregătit terenul pentru ași exercita misiunea.

El cunoștea documente importante, avea influență și libertate în mișcări. Ce înseamnă aceasta, știu numai aceia, care au cunoscut din propria experiență, importanța infernului de spionaj.

În anul 1917, consulul *Mathieu Blankers* a fost pedepsit de stăpânirea olandeză, din cauza contrabandelor de animale și expuizată din provincia *Zee-land*. Nici asta nu este permis să se ia în tragic în timpul războiului. Războiul îți întoarce ideile.

Din pricina acestor fapte rămase doamna con-

sul *Blankers* să conducă mai departe împreună cu domnul *Reniers*, consulatul german.

Sigur că amândoi au făcut serviciul lor după cum le-a dictat știința și conștiința și noi nici nu vrem să punem la îndoială activitatea lor.

Tot așa de activ a fost și șoferul de *Witte*, care până în mijlocul anului 1917 conducea cu mașina lui pe consulul *Blankers* și pe mulți ofițeri germani. Era de origină olandez.

Domnul *Blankers* fiind înlocuit din pricina faptelor sale, *Witte* fu mutat la parcul de automobile al armatei IV-a. Echipat cu uniforma trupei dela automobile, pe care o purta cu mândrie, i se ușurase în-deletnicirea de spion activ belgian.

Am greși, dacă am trage astăzi pe cineva la răspundere. Așa a fost să fie. A fost război. A fost ordin. Și ordinul se execută.

Niciodată nu se făcea percheziția automobilului său, când uruia peste graniță. Și nici măcar nu era oprit de vreo santinelă.

Cuvântul fermecat: „Consulatul german”, uniformă lui de *Witte* ca șofer german, îi deschidea drumul.

Ar fi fost dat drăcului, dacă cineva ar fi îndrăznit să aibă vreo bănuială!

Și cu toate acestea se găseau ofițeri, cari nu prea vedeau cu ochi buni afacerea asta. Erau de obicei din acei întorși de pe front, ofițeri de rezervă, psihologi; dar structura militarismului german, opria pe oricine de a se amesteca în chestiuni, cari nu erau de resortul lor.

Eram în plină desfătare; marea armată înaintase în 14 zile, 150 Km în adâncime, în țara dușmană și în iuțiala trimfului nemaiauzit, răsturna centura de fortificație și armatele mari ale inamicului hoinăreau în țara lor ca epurii.

Asta nu trebuie s'o uităm.

În sistemul neînchipuit de regulat al armatei ce înainta în forță, trebuia totuși să fi existat și o gre-

sială și această eroare a fost în cel mai important punct: Cunoașterea psihologică a popoarelor, imaterialitatea adâncă a unora și cunoașterea propriilor greșeli.

Aceasta o datorăm domnului *Blankers* și celor din jurul lui.

Șoferul de *Witte* a aprovizionat ani de-a rândul cu veștile cele mai importante direcțiunea spionajului belgian. Specialitatea lui era întăriturile granițelor. Dacă atacul din spate belgian contra armatei IV-a, ar fi fost norocos, de *Witte*, ar fi avut un merit personal.

Aceasta au declarat-o pe față, după război, ștate majorității belgieni și englezi.

Witte știa cum să procedeze. Consulul care se-dea în mașină, bineînțeles nu trebuia să afle. N'avea voie însă să-l compromită în caz că se făcea vreo percheziție, a mașinei.

El avea următorul sistem:

La drumurile ce le făcea, una din roțile din față ale mașinei lui, era umplută cu informațiuni.

Conducea mașina, acum de mare valoare, cu multă atenție în zonele periculoase, ca să nu survie ceva neplăcut.

La esirea din orașul *Gent*, prin bătrâna poartă frumoasă a aceluia splendid oraș, se află un restaurant vechi.

„*La Sluisken*” se numește.

De *Witte* venia aci mereu. Consuiul cobora întotdeauna și pleca înapoi în oraș cu tramvaiul. De ce, asta o știu poate zeii.

De *Witte* gara mașina în garajul ce se găsea acolo și schimba regulat roata automobilului cu o alta nouă. Această roată se umplea întretimp preparată de ajutorul său.

Nu e de mirare că *Witte* a cules merite servindu-și țara, având ocazia să lucreze în toată liniștea.

Dar automobilul domnului *Blankers* nici cu aur și nu era destul de prețuit. Era o minune de auto-

mobil. Și ce s'a săvârșit cu el, vor afla cititorii pentru prima oară, în aceste rânduri.

Poate e o jucărie? că în curs de câteva luni s'a transportat cu el 50 de milioane! Acestea sunt sume importante, de cari din păcate, nu avem nici o idee azi.

Mulți funcționari dela căile ferate belgiene, refuzau să facă serviciu pentru germani. Se opuseră la semnarea declarației de credință, plecând dela următoarele idei logice: dacă căile ferate nu funcționează, războiul se va sfârși. Dacă ei nu lucrează, atunci pentru fiecare belgian, va trebui un înlocuitor ceferist sau soldat german. În tot cazul căile ferate vor fi în activitate.

Și nu știau nimic mai bun decât să se odihniască.

Totuși trebuiau să trăiască. A trăi și a mânca nu este așa de simplu, când totul e ocupat, păzit și raționat. Puțini, bani erau pe isprăvite — de mâncare căpătau numai cei ce munciau. Și aceasta era foarte logic. Germanii aveau foarte multă dreptate

Guvernul belgian destină pentru șomerii dela drumul de fier, din teritoriul ocupat, 50.000.000 de franci.

Repartiția în sine este simplă. O trăsătură de condei a unui ministru. Bani erau cu ghiotura. — Anglia, Franța, America — 50 milioane era un nimic. Dar urmau să fie aduși peste graniță, *peste rețeaua electrică a morții* și dacă era posibil aur. Cât mai mult aur.

Oricine a lucrat și a luptat în acest cazan vrăjitoresc, cunoaște această enigmă. Era curios să vezi, pe cei dela căile ferate, cari flămânziu și cu toate acestea trăiau ca mici zei în Franța.

Nu erau toți inițiați asupra acestei chestiuni.

Treptat au aflat organele conducătoare germane, că cârmuitorii belgieni erau sprijiniți bănește.

S'a răscolit pământul, s'a înăsprit apărarea graniței, se căuta ziua și în nopțile întunecate, se căuta pretutindeni. Și când se găseau câțiva pungași și

vreun spion îndrăznet erau percheziționați până la piele, pe când noaptea pe lângă santinelele de pază, trecea cu zgomot mare automobilul consulatului german, prin bariera ridicată. Cuvântul fermecat: „*Consulatul german*” răsuna în noapte, un fulger scurt a lămpii pe pașapoarte și figuri, un salut... și din nou se rula câteva milioane peste graniță.

Conducerea acestui transport de bani nu era încredințată lui *Witte*, ci vice consului american *Van Hée*. El era belgian și prin colegul său *Blankers* se introduse bine la autoritățile germane. Avea chiar câțiva maiori ca prieteni. Era ajutorul comitetului de ocrotire american și rămase în acest post și după ce America intrase în războiul popoarelor. Pașaportul lui avea observațiunea: „Mijloc de transport: Automobilul viceconsulatului german la *Terneuzen*”.

O plimbare scurtă, dar frumoasă din *Gent* până la *Terneuzen*. Aci era teritoriul olandez. Aci erau ci acasă.

Automobilul trecea prin fața hotelului intitulat „*Hotel des Voyageurs*” — Regulat.

La o măsută din stânga intrării aștepta procuristul *Ruyters* al lui „*Nationalen Bankvereinigung*”. *Van Hée* iscălia o chitanță, de multe ori milioanele erau numărate pe față, se introduceau în cufăr și apoi erau duse peste graniță la *Gent*, unde se împărțiau banii.

Germanii se sbăteau pe viață și pe moarte ca să descopere acest secret. Pașapoartele și dispozițiunile de călătorie erau până la absurditate îngrădite și la urmă interzise.

Aprobări de import și export, se puteau elibera în cele din urmă numai decătre, viceconsulul german *Mathieu Blankers*. La comisiunea economică nu i se dădea deplină încredere, dar protectorul lui german, care se găsea într-o poziție militară conducătoare era mai tare decât bănueliile comisiunei.

Relațiunile lui trebuiau să fie foarte puternice, deoarece se întâmpla, ca de multe ori santinelele de

pază dela *Selzaete*, să priniască ordin ca poarta graniței să fie deschisă la o oră precizată, ca să poată trece automobilul vice consului. O glumă. Dar una groaznică fiindcă aceasta ne-a costat sânge.

Da, se putea să coste viața *Kaiserului* și a lui *Hindenburg*, dacă printr'o întâmplare nu s'ar fi dat un contra ordin în ultimul ceas...

Intr'o dimineață de Iulie, din anul 1917, veni o doamnă din societatea bună din *Gent*, într'unul din birourile inspectoratului de etape.

„Știți noutatea? Astăzi după amiază vin oaspeți înalți. *Kaiserul* va sosi cu *Hindenburg* cu mașina. Vor descinde la „*Hotel dela Poste*” ca să ia masa cu ofițerii. Ei vor dormi la noapte, într'un vagon de cale ferată, în gara *Meirelbeke*”.

Nu se aflau încă ofițerii în biurou. Subofițerul întrebă pe doamnă de unde e așa de bine informată. Ea nu vru să spue.

Din întâmplare s'a știut că valetul ei era prietenul lui de *Witte*...

Subofițerul fu destul de priceput să raporteze cazul.

Vizita putu să mai fie revocată.

În timpul nopții, puțin după ora 12, gara *Meirelbeke* a fost bombardată cu bombe de calibru mare, de o escadrilă engleză, care a provocat pagube enorme și a aruncat trenurile cu aprovizionări în aer...

Dar a venit și ultima călătorie a lui *Witte*.

Intr'o zi el primi ordin să ducă cu automobilul pe un ofițer german la *Bruxelles*.

Consulul nu era atunci cu ei. Ofițerul se așezase lângă șofer.

Ofițerul, care credea că *Witte* este șofer german, îl întrebă dacă nu cunoaște cumva, pe șoferul consulului *Blankers. De Witte*, care la această întrebare devenise neliniștit, avu prezența de spirit să spună că nu.

„N'ai putea dumneata să afli când vine pușlama din nou la *Gent*?

De Witte fusese ingenios și ofițerul îi comunică că afurisitul de șofer, e păzit, suspectat și că la prima sosire a lui în *Gent*, va fi arestat.

Ofițerul trebuia să fie condus în *Rue de la Lot*, unde *Witte* urma să-l aștepte.

Dar în bulevardul des *Bothaniques*, *Witte* invocă motivul că mașina numai poate merge. Strada aci urca cam sus și ofițerul o văzu aceasta singur. Să-i dea voie să se ducă pentru două ore într'un garaj și pe urmă se va reîntoarce.

„Bine, fie. Acum e ora două. La orele patru să fii negreșit înapoi”.

„Foarte bine!”

La orele 4 de *Witte* a fost dincolo de graniță.

Mașina lui mersese admirabil. Pe tot timpul războiului el n'a mai călcat pe teritoriul german.

El trăește azi, având slujbă și demnitate; a fost decorat și răsplătit și *a făcut mai mult pentru țara lui decât acei cari l'au echipat*.

Domnul consul *Matheiu Blankers* trăește pe mărețele lui domenii la *Princenhagen*.

Autorului acestor rânduri i-a scris în Iulie 1927, o scrisoare: Eu nu pot pătrunde așa bine scrisoarea dumitale, fiindcă nu pot face corespondența așa de ușor în germană, ca în olandeză. Vrei să'mi comunici te rog, de unde știi adresa mea? Ori ai aflat-o din ziarul „*Berliner 8 Uhr Abendblatt*” care susține că eu locuiesc în Austria, și trăesc ca Dumnezeu în Franța, unde mi-am cumpărat un castel superb”.

* * *

În orice caz a fost capitalul lui *Blankers*. Noi ținem să-i aprobăm neștiința întâmplărilor. A fost un membru important și destul de interesant, al lanțului de fier pe care serviciul de spionaj, la atașat pe lângă trupele noastre.

Întâmplări de necrezut erau câteodată în joc, nenorocirea apărea ca vrăjită.

Mai departe vom arăta un exemplu grotesc ca multe altele.

Printul R. sosi in luna Martie a anului 1917 noaptea târziu la *Gent*, spre a aduce la Inspectoratul Etapelor câteva documente din partea cartierului general din *Thielt* — care trebuiau predate *Kron-prințului bavarez*.

Fiind prea târziu, numai putu să înmâneze comandatului documentele. Plecă de acolo la „*Eintra*” o cârciumă o ofițerilor situată în *Place d'Armes*, unde se prducea, una din cunoscutele cântărețe „*Titi cea roșie*”, cocotă din *Gent*, care își avea în acest local, câmpul principal de activitate.

Era doar război!

Printul înmână servieta cu actele, unei ordonanțe, cu ordinul strict, de a nu o scăpa din ochi.

Titi observă mișcarea. Pricepu că trebuie să intre în posesia servietei, cu documente și deci procură o servieta neagră identică și cu iscusința ei feminină, o schimbă cu cea prețioasă.

Servieta fu dusă la centrala de spionaj din *Gent*, unde planurile și documentele au fost fotografiate, iar după două ore servieta originală era din nou la locul ei.

Nu știm care a fost conținutul servietei. Belgienii afirmă că au obținut documentele de valoare. Este un neadevăr. În acest caz nu ar fi dat printul așa de repede din mână o asemenea valoare.

A doua zi diminiată de *Witte* transporta în mașina lui planurile, iar către prânz cartierul general inamic, era în posesia lor.

**Diferite cazuri
de
spionaj**

**Propaganda contra
germanilor prin presă**

Un caz `din o mie, — nu din zece mii.

Mai ales „*Cavaleria ușoară*” belgiană eră toată înhămată în serviciul de spionaj. Li se spusese spioanelor, că dacă vor fi în bune relații cu germanii, în niciun caz nu vor fi urmărite.

Politicianii sociali și psihologi au mers până acolo, cu ideia, încât au declarat că monstruosul val de boli lumesti, care pătrunsese în etapele armatei germane și se întinsese până în front, a fost provocat cu intenție. Fapt este că la armata IV-a câteodată se tratau până la 3000 de soldați din pricina acestor boli ce bântuiesc deobicei în război.

Se ușura viața cocotelor, din partea belgienilor, prin toate mijloacele. Multe erau dovedite că făceau parte din serviciul de spionaj al organizației „*Familiengruss*”. Deci se folosiau de activitatea lor. Și dacă vom urmări câteva evenimente vom constata, că au lucrat cu sisteme drăcești.

* * *

Nu trebuie să credem că aceste mii de ființe, ce acționau în neobosita lor meserie, zi și noapte și făceau lucruri auzite și neauzite, lucrând contra Germaniei, erau toți eroi și oameni.

Sunt indivizi gata să se angajeze în serviciul de spionaj, — spărgători, nelegiuiți, cari pentru bani se expun la tot. Astăzi denunță concetățeanul lui, mâine pe dușmanul care l-a plătit.

Trebuie însă remarcat că dușmanul, care a făcut spionaj, jertfindu-și viața a săvârșit-o din dra-

goste pentru patrie. Și aceasta este un act de eroism. Mulți și-ar fi salvat viața dacă ar fi declarat tot.

În orașe apărea aproape în fiecare săptămână un anunț, care purta numele de „*Placarda sângelui*”.

Mai au fost câteva procese speciale, unde condamnații au înmormântat cu ei secretul, chiar dacă li s'a oferit viața și bani.

Un an după crâncenul război, se găsisse afișat, un anunț de către locuitorii orașului *Lille*, cu următoarele informații. Afișul eră datat 22 Septembrie 1915.

„Curtea Marțială a condamnat la moarte pe toți, cari au făcut spionaj și au favorizat inamicul, deaceia s'au împușcat astăzi în citadelă următoarele persoane:

Eugène Jacquet, cârciumar.

Ernest de Coninck, sublocotenent.

Georges Maertens, negustor.

Sylvère Verhulst, muncitor.

Cei executați, au mijlocit trecerea peste granița olandeză în *Olanda*, a unui ofițer aviator englez, care a trebuit să ateriseze forțat în 11 Martie la *Wattignies*; l'au ascuns dându-i ospitalitate și apoi l'au trecut granița pentru ca acesta să poată lupta din nou în front.

Locuitorii din teritoriul de operații din *Nordul Franței*, sunt din nou avizați și încunoștințați de către guvernatorul militar, că încă de la 7 Aprilie 1915, li s'a atras atențiunea că asemenea fapte, se vor considera cazuri de spionaj”.

Acuzații au protestat, contestând dreptul germanilor de a-i judeca. Această pretențiune au avut-o și organizațiile lor, cari au cerut grațierea.

Fapta lor a fost dovedită în împrejurări pe cari trebuie să le menționăm.

Ofițerul aviator englez aruncă la vizita lui următoare peste *Lille*, bilete unde batjocoria armata germană și mulțumia pentru ospitalitatea ce o găsisse acolo.

O belgiană cunoștea persoanele cari au ajutat englezului. Ea denunță secretul germanilor.

* * *

O mare senzație a provocat deasemenea, cazul *Parenté* sau spionajul telegrafistilor.

Repetatele atacuri de aeroplane dușmane, pe aerodromul *Zepeplinului* în *Evere la Bruxelles*, conduse la descoperirea unui rafinat sistem de spionaj, care aparținea mai ales funcționarilor dela căile ferate belgiene, poștă și telegraf.

După multă trudă, contra spionajul german, răuși să prindă întreaga organizație.

Treizeci și șase de membri conducători au fost arestați. Procesul lor a durat dela 2—6 Mai 1916 și s'a judecat în sala cea mare a Senatului.

Și aci păstrară secretul treizeci dintre acuzați. Ceilalți curieri tineri, îngroziiți de spaima morții sigure, denunțară totul.

Nu se putea admite nici o indulgență și *Dr Stoeber*, care și aci trebuia să acuze, propuse nouă condamnări la moarte, iar pentru restul inculpaților, munca silnică pe viață.

La 16 Mai se executară trei condamnări la moarte (*Parenté, Lefevre și Krické*). Ceilalți șase fură condamnați la muncă silnică pe viață.

* * *

Nimic nu ajută la stârpirea spionajului.

Pentru fiecare împușcat sau închis, alți zece apăreau.

La 19 și 20 Iulie avu loc procesul contra lui *Colson* și a complicilor lui.

Aci erau 23 de acuzați, în majoritate funcționari la căile ferate. Și aceștia au fost denunțați de concetățenii lor. Cei trei acuzați principali *Colson, Roland și Deblocq*, fuseseră șefi de stație la gările *Ottignies, Schaarbek și Ath*. *Colson și Roland* au fost

condamnați la moarte și după trei zile executați, ceilalți primiră pedeapsa închisorii grele.

* * *

În procesul următor contra lui *Mus* și a compliciilor, care a avut loc la 29 August, stăteau în fața judecăței 13 acuzați. Nouă dintre ei au fost condamnați la moarte. Trei sentințe au fost executate în zorii zilei de 4 Septembrie și aceștia erau *Mus*, *Jacquet* și *Neyts*.

* * *

Urmă procesul de spionaj contra lui *Dubois* și complicitii lui. Șăizeci și doi de acuzați. Șaptesprezece sentințe de moarte au fost pronunțate. Și aci mai toți fuseseră funcționari. Patru sentințe (*Dubois*, *Kusters*, *Wanters* și *Massart*) au fost executate.

* * *

Apoi veni procesul lui *Kugé* și a tovarășilor lui. *Kugé* conducea spionajul în zona *Philippeville--Aerschoet--Meheln*. Șaptesprezece acuzați, șapte condamnări la moarte, din care patru (*Kugé*, doi frați *Descaps* și *Vergauven*) executați.

Urmă procesul *Granprez*. *Constant Granprez* fika sa *Elise* și feciorul său *Gregorie* au fost condamnați la moarte și împușcați.

* * *

Se judecă apoi procesul lui *Léon Parent*, un tânăr conducător de 17 ani, care se strecura prin rețeaua morții, ca o nevăstuică, încoace și încolo, în tinereția lui fără cunoștință de pericol.

Cu acest proces au făcut o propagandă de ură contra germanilor neînchipuită. Germanii și-au păzit pielea lor iar pe făptuitori i-au judecat la curtea marțială.

Léon, neavând încă 18 ani a trebuit să se aștepte termenul de împlinirea majoratului, ca apoi să-l poată executa. El scrisese o scrisoare de adio, care a fost fotografiată și reprodusă în mii de exemplare, ce au fost răspândite în țările dușmane.

Scrisoarea avea următorul text:

„Dragă tată și dragă măicuță, dragi frațiori și și scumpă surioară! Eu trebuie să mor, căci împăratul german ține în mână viața mea ticăloasă. Mătușa *Augustina* n'a mai venit să mă vadă, ce mai e cu vitele noastre? Eu va trebui să mă duc acum la *Märtyrerplatz*, la revedere, dragă mamă. M'am gândit mereu la tine și la tata. La revedere, dragă *Ernest* și *Mariechen*, vă îmbrățișez pe toți. Leonel al vostru vă strigă pe voi toți. Încă o sărutare pentru tata, mama, *Ernest* și *Maria*.

Mamă și tată rămâneți fericiți. La revedere peste cinci minute voi fi mort. Vă sărut și îmbrățișez pentru ultima oară. Mă voi ruga pentru voi. Preotul vă va vizita.

Fiul vostru Léon.

S'a rezervat pentru mai târziu publicarea cazurilor de spionaj ce s'au desbătut.

Ar trebui să umplem pagini peste pagini, ca să descriem senzaționalele știri, cari au apărut în presa dușmană din teritoriul ocupat. La *Bruxelles* apăreau zilnic în ciuda a multor condamnări la moarte, a multor procese și interziceri, urmăriri și arestări două ziare inamice germanilor „*La libre Belgique*” și „*De Vrye Stem*”. Numărul *Bismarck*, numărul *Kaiserului*, numărul cu fotografia guvernatorului, care ținea un exemplar cenzurat în mână, fiind interesante le-ai colecționat.

În pînățele mănăstirilor și în mansarde, acolo au fost tipărite. Fiercasele aventuri și urmăriri în-tâmplăte cu această ocazie, n'au fost descrise mai puternic nici într'un roman detectiv.

În Iunie 1915 apăruse numărul 30 al ziarului „*Libre Belgique*” într-o ediție de 10.000 exemplare.

Fiecare casă din *Bruxelles* a fost perchiziționată în căutarea editurii. Era în zadar.

A fost o vânătoare sălbatecă.

Ziarul „*Vrye Stem*” avea tipărite și răspândite până în mijlocul anului 1916, aproape 160.000 exemplare. După doi ani de vânătoare editorul *Buerbaum* a fost în sfârșit arestat în luna August împreună cu 78 de lucrători.

Un ziarist, *Richard van Hemeldonck*, care scrisese despre lucrătorii belgieni deportați, a fost condamnat la 20 ani închisoare.

Această vânătoare sălbatecă va fi descrisă în viitor.

* * *

În tot cazul cititorii după ce au aruncat un moment privirea, în cazanul vrăjitoresc al spionajului, vor înțelege ura belgienilor, care isbucnia ca o flăcără, atârțată de inevitabila durere a războiului. Această ură a constrâns pe germani ca prin toate mijloacele să-și feriască pielea și cu toate acestea noi apăream cei brutali.

Ceiace ne ducea la nelegiuire și severitate fiecare cititor va recunoaște, era: instinctul de conservare.

* * *

Nici până azi n'am putut înțelege, cum belgienii puteau scoate ziarele, când se întrebuinta contra lor atâtea măsuri aspre. Cu toate acestea apăreau mereu la orizont, adresându-se celor interesați și procurându-le noutăți.

Cele două ziare, ce apăreau sub numele de „*De Vrye Stem*” și „*Libre Belgique*” se vindeau în folosul copiilor bolnavi, ce se aflau în garnizoanele ocupate de trupele germane.

Aceste două ziare ce se tipăreau la *Antwerpen* și *Bruxelles*, unde se și răspândiau, au dat mult de lucru germanilor.

Desigur că au procedat drăcește, deoarece organizația noastră și serviciul nostru bine condus n'a putut să-i înfrângă.

Unu și ani întregi n'am putut să dăm de urma lor.

În „*Vrye Stem*”, care apăruse în limba flamandă, erau articole unde germanii au fost înjurați și batjocoriți pe nedrept. În ziarul „*Libre Belgique*” se putea vedea bine că colaborează fruntaii țării, întrucât se puteau extrage în afară de articole diferite, comentarii și analize ale legilor de război și a decretelor.

Toate decretetele de războiu erau cercetate de juriști cari arătau că germanii au provocat războiul călcând „*Dreptul popoarelor*” și „*Convenția dela Haga*”.

Și noi eram obligați să citim tot, fără a putea reacționa, ca să închidem isvorul secret, suprimând ziarele.

Protectorul acestor două ziare era, cardinalul *Mercier*, care în 1914 de Crăciun, a publicat o scrisoare pastorală, îndemnând pe intelectualii țării, la o rezistență pasivă.

Cu toate acestea, scrisoarea pastorală a fost confiscată imediat ce apăru. Totuși nu s'a putut împiedica ca să nu fie citită în toate amvoanele țării. S'a dat fiecărui preot, prin mijlocitori, câte două exemplare: unul pentru paracliser și celalt unei persoane neutre, ce nu era suspectă și care locuia în sat.

Cardinalul arată în scrisoare intrarea ilegală a germanilor în Belgia și aceasta documentată prin cunoscuta maximă a lui „*Bethmann-Holwegs*” din 4 August 1914: „*Tratatetele sunt simple petice de hârtie*”....

„Când cel mai de valoare funcționar german a caracterizat, tratatul de neutralitate belgiană, ca o simplă zdreanță de hârtie, prin urmare, fără nici un drept au intrat trupele germane în Belgia — avem nu numai dreptul dar și datoria de a pregăti acestui intrus toate dificultățile imaginative”.

Aceste cuvinte ale cardinalului erau pentru belgieni poruncă și lege. Toate privirile se îndreptau spre viteazul principe al bisericei, care stătea liber în fața poporului său și care îndrăznia să arunce vorbe ca cu praștia, germanilor cari le ocupase țara.

De ce să ne mai mirăm că belgienii intraseră într'un vârtej de ură. E de mirare că această mică țară fanatică a pierdut măsura. Era de mirare că clocotiau în cazanul vrăjit, că sângele curgea, că se spiona și că cu miile se jertfiau voluntar și durerea și ura numai lua sfârșit?

Și așa ocrotia cardinalul *Mercier* nu numai organizațiile secrete, dar punea la contribuție înțelepciunea și voința sa neplecată, care era un isvor adânc de unde în ascuns apăreau ziarele.

Mâna conducătoare a acestor idei era a editorului *Buerbaum*.

El publică mai întâi diferite manifeste contra germanilor, ce se aruncau din aeroplanе numite „*Droogstoppel*”.

Pentru aceste „*Droogstoppel*” germanii întreprinseră o continuă urmărire, dar totul era în zadar.

Era nevoie de cea mare atențiune, căci printre belgieni erau o sumă de trădători, cari nu prea se dădeau în lături să trădeze, contra plată sau avantagii, pe concetățenii lor, la germani.

Și *Buerbaum* trebuia să fie precaut și să nu caute colaboratori prin toate cercurile, cum a pățit cu doctorul *Borcus*, care mai târziu s'a aflat că activa în mișcarea separatistă flamandă.

Acțiunile lui *Buerbaum* erau descompuse fiindcă lucra fără un plan.

El urmăria batjocorirea germanilor și căuta să pună la stâlpul infamiei, pe câțiva belgieni, cari erau în bune relații cu germanii.

Redactorii ziarului „*Vrye Stem*” au fost la început un farmacist și un iezuit pater *Boonen*. — Dar *Boonen* a fost curând denunțat și l'au condamnat la 12 ani muncă silnică.

Buerbaum își juca viața, când începu sistematic să răspândiască ziarul. El tipăria în ascuns 15000 de exemplare săptămânal, cu toate că tipografiile nu funcționau, fiind interzise.

Distribuirea ziarelor se făcea prin oameni de încredere, cari le împărțiau pe ascuns, în biserică Duminicile, sau erau aruncate de *Buerbaum* și fiul său, noaptea, în cutiile de scrisori ale caselor.

Și fiindcă n'avea frică de moarte, introducea regulat ziarul unde putea ajunge la autoritățile germane, chiar și în cutia de scrisori a comandaturei, dovedind astfel fanatismul.

Primele numere de ziare stârniră o mare senzație printre germani.

În ziarele lor era descrisă istoria germanilor, într'un mod foarte urât; se vedea că nu cunosc lucrurile puse în cauză. Azi râdem, când privim înapoi și citim descrierile copilărești, dar trebuie să fim și mirați de un om, care găsi atâta curaj să tipăriască asemenea utopii sub ochii germanilor.

Într'un prim articol scria textual:

„Cetățeni mai îndurați, aveți încredere, întreaga înfrângere germană este sigură și poate se apropie distrugerea lor definitivă, după cum presimțim toți. Nu vă lăsați asupriți de inamic, care contra legii și dreptății a atacat pe neașteptate scumpa noastră *Belgie*, care nu intrase în luptă. Numai câteva luni ne desparte de comemorativa de 100 ani a bătăliei dela *Waterloo*, care la 11½ dimineața s'a desfășurat iar la 6½ după amiază, s'a sfârșit nimicind nu mai puțin de 65555 de oameni. Cine știe dacă *Kaiserul Wilhelm* nu vrea să-și vadă *Waterloo* la 18 Iunie 1915! *Kaiserul*, care prin cuvântul său mare a stârnit întreaga lume la dușmănie, a uitat versetul biblic: Morile lui Dumnezeu macină încet, dar sigur.

Poporul german nu trebuie să creadă pe suveranul lor, care a fost până mai ieri un trântor și care azi are nebunia de a afirma că *Franța*, *Anglia* și *Rusia* vor fi învinse, iar trupele sale victorioase își vor face intrarea în capitalele acestor țări!

Belgieni, fraților, vă chem pe toți la rezistență contra asupritorilor germani. Nu uitați că mii de frați ai voștri zac în închisorile germane și că dușmanul a prefăcut orașele și satele noastre înfloritoare, în cenuse. De aceea „*Sursum Corda!*”

Sus inimile! Voi ați jertfit sângele fiilor voștri, de aceea e de datoria voastră, să opuneți rezistență brutalilor intruși și să luptați contra acellora cari au asasinat preoți pe nedrept și au pus pe atâția în lanțuri. Fraților, gândiți-vă că e aproape semnul lui Dumnezeu, după cum s'a arătat lui *Napoleon* la *Berezina* așa va fi și azi la *Yser*. E necesar sprijinul vostru la *Yser*, chiar dacă ar trebui să lupte un belgian, contra a zece germani!”

Pe acest ton vesel se proceda, iar autoritățile germane găseau necesar să cunoască pe acest viteaz editor al ziarelor și să i se dea întreaga atenție...

Urmau apoi numere cu minciuni protesti, unde se susținea că s'a procedat de noi în mod barbar, tăindu-se mâinile copiilor și înjunghindu-i.

Era destulă mâhnire ca să vezi un popor împins spre moarte și mizerie, din cauza propagandei mincinoase.

Cine purta răspunderea?

Sângele mult care curgea câteodată pe nedrept să cadă pe capetele diferiților iștigatori, cari atâtau mulțimea prin propaganda aceasta mincinoasă.

Dar aceasta nu ca o sentință ci ca o constatare istorică.

În orișice caz trebuia să fie găsit acest onorabil *Ian Droogstoppel* cu orice preț.

Pamfletele lui aveau indicată localitatea de tipărire *Amsterdam Lauriergracht 37*.

Instanțele germane nu erau convinse dacă aceste foi se tipăreau sub ochii lor sau veniau din *Amsterdam!*

Prin urmare serviciul de graniță trebuia să supravegheze și în această direcție.

Și când toate semnele dovedeau că tipografia

secretă trebuia să fie în *Antwerpen* sau *Bruxelles*, avură loc percheziții ziua și noaptea.

Între timp *Buerbaum* găsisese un mare stat major, care conlucra cu el, care provenia din toate clasele sociale. Prin *Ioan Breydel* și *Pieter de Coningh* fuseseră făcuți atenți toți locuitorii din cartierele muncitorești și din port asupra fraților lor dela *Yser* și se conta pe ei la repartiția gazetelor.

Și care nu putea conlucra altfel pentru Patrie era îndemnat să plece la front.

Prin puterea vorbeii lui flamande, *Buerbaum* a împins mii de belgieni peste sarmă și nu este de mirare dacă țara lui sărbătorește aceste acțiuni ca fapte eroice.

Bauerbaum a procedat copilărește în ziarul lui din 1 Aprilie 1915, dar pentru flamanzi a fost necesar ca el să consacre acest număr lui *Bismark*.

Articolul de fond purta titlul:

„*Wilhelm al II-lea la poarta cerului*”.

S'a descris cum *Kaizerul Wilhelm* îmbrăcat în una din cele 89 uniforme ale lui, împrumutate dela sultan, stătea în fața porții cerului.

Sfântul *Petru* deschise și întreabă:

„Cine ești tu?”

Kaizerul mirat de această întrebare apostrofă pe *Petru* într'un ton mândru: „Îmi face impresia că nu mă cunoști, deși întreaga lume știe cine sunt!” ... Aci în fața dumitale stă *Kaizerul Wilhelm* al II-lea al Germaniei, Regele Prusiei, protectorul Belgiei prin tratatul din 1839, stăpânitorul din *Togo* și *Helgoland*, al arhipelagului *Bismark*, *Transval*, *Oranje*, *Freistaat* și așa mai departe.

Flotele mele încrucișează mările dela *Marea Nordului* până la *Hellespont*; submarinele mele torpilează vapoarele tuturor națiunilor; omenirea ține seamă de toate poruncile mele. Am dat încuviințarea comandanților pentru părăsirea vapoarelor timp de cinci minute, dar de se va întâmpla ca trupele să se inece atunci eu ca Împărat am dreptul ca pe fiecare

în parte să-l cufund în adâncul mării. Mai sunt apoi cavaler al ordinul *Vulturul Negru*, ordinul *Jaretierei*, ordinul *Leopold*, al *Semilunei* aurite și al *Soarelui din Persia*”.

„O clipă” îl întrerupse *Petru*, care până atunci ascultase liniștit pe *Kaizer*. Ce ceri tu în definitiv dela mine?”

„Ce cer eu” spuse *Kaiserul*, dacă se poate intra în cer, unde să fiu tratat așa după cum se cuvine rangului și poziției mele”.

Petru se uită la mosafirul lui din cap până’n picioare mirat și îi spuse:

„Tu nu știi că în cer nu există nici o deosebire între sărac și bogat și că e imposibil să poți locui aci în cer, fiindcă conștiința ta este prea încărcată. Pentru mine e o mirare că un om așa de împovărat de vinovății ca tine, a putut să se târască până la poarta cerului!”

Kaizerul se apără și consolată spuse că el trebuia să-și sprijine poporul său. Atunci *Petru* îi spuse din nou:

„Ascultă, nimeni n’are dreptul să se apere dacă mai întâi nu este atacat. Si la urmă ce să ne mai certăm atât, îți voi da imediat cel mai bun argument!”

Petru apăsă pe un buton și imediat apărură o înfațișare cenușie, care pe semne reprezenta pe portarul cerului.

„*Gavrilă*, adu-mi imediat registrul de păcate al *Hohenzollernilor*”.

Arhangelul se întoarse după câteva clipe aducând lui *Petru* o carte groasă. La întoarcerea curierului *Petru* își puse ochelarii lui cei mari și începu să răsfoiască cartea și spuse:

„Ascultă *Wilhelm*, acum îți voi stabili identitatea și apoi voi citi ultimele tale păcate de moarte”.

După ce *Kaizerul* fu de acord *Petru* începu:

„Semne particulare: Înălțimea 1,74 m., barbă cu cioc. Îți dă impresia că la mijlocul ei spune „s’a ajuns”. Cu toate că mai dă din mâini, e paralizat, nebun și

încezut. La 1888 se sui pe Tron. Registrul păcatelor cu începere dela 1914: El puse prin *Austria, Serbiei* și chiar *Franței* și *Rusiei* condiții inacceptabile, ca războiul să fie inevitabil. Ei atacă *Belgia* fără motiv și pentru toate nelegiurile făptuite de soldații lui și de tot sângele vărsat este responsabil...

Ești nebun *Wilhelm* să crezi că cu toate aceste păcate vei putea intra în cer. Sângele celor o sută de mii căzuți în luptă strigă răzbunător spre cer. Mai ales invalizii de război pe care-i porți pe conștiință, fiindcă i-ai purtat nouă luni în războiu, deasemenea văduvele și orfanii care te văd ca pe un călău, blestemându-ți și ziua când ai văzut pământul. Crezi tu *Wilhelm* că cu toate țipetele victimelor războiului, vei putea intra în paradis fiindcă ești încălțat cu cisme și cu piteni. Nu *Wilhelm*, tu ai o idee curioasă despre loialitate”.

Wilhelm privi un moment în jurul său și parcă i se părea că întrevede timpul, când pe întreaga lume și chiar pe poporul său a putut să-i înșele și se gândea la un mijloc acum ca *Petru* să cedeze și să-l primească în cer.

El vorbi lui *Petru*:

„Nu este absolut nici un mijloc pentru a putea intra în cer?”

Petru îi răspunse: „Ascultă odată *Wilhelm*, eu sunt credinciosul serv al Domnului, al tot mărețului Rege ceresc și tu ca un fost împărat trebuie să știi că eu am de ascultat ordinele Împăratului meu. Afară de toate, faptele tale sunt atât de grozave, că ai pierdut dreptul pe vecie să privești spre Atotputernicul”.

„Pentru vecie” spuse Kaiserul plin de groază „această pedeapsă e prea aspră pentru mine”.

„Ce” spuse *Petru* cu glas răstit, tu vrei să spui că pedeapsa e grea, tu mizerabile. să dai socoteala ce ai făcut cu săracul popor belgian care n'a fost contra ta nici măcar cu un pai. Tu ai martirizat acest

popor, ai asasinat preoți, ai distrus bisericile și vrei să mai ai pretenția la cer?"

Un bubuit. „Afară!” și *Petru* îi goni strigând: „Din partea mea mizerabile încearcă și la Iad, nici acolo nu vei fi primit”.

După multă căutare *Wilhelm* sosi la poarta iadului unde găsi pe *Contele Von Molke*, care făcea de pază în ziua aceea.

Feldmareșalul dela 1870, care ședea pe un scaun de fier avea ordin să nu primească pe Kaizer. După ce-i povesti *Molke* că el va trebui să mai sadă în purgatoriu încă 68 de ani, 11 luni și 21 de zile, pentru ca să fie apoi ars, Kaizerul o porni la drum. După multe ore urcând tot pe dealuri pietroase, zări deodată în apropiere flăcări de foc ce apăruseră și bucuroș Kaizerul strigă: „Ah *Essen* prietenul meu *Krupp*!”

Se înșelase însă.

Kaizerul, care-și închipuise poate că va fi condus de toți arhanghelii și în strigătele de „*Deutschland, Deutschland, über alles*” să intre în cer fuse deodată atras ca de un magnet.

Un uragan puternic și un viscol nemaipomenit începu. Kaizerul se pomeni în mijlocul dracilor, cari sbierau și cari îl înconjurașera. Se afla în iad puternicul împărat.

Înainte lui stăteau vagoane nenumărate de cărbuni și diavolii cei negrii erau ocupați cu aruncarea brichetelor în foc și cari purtau emblema „Dumnezeu să pedepsească Anglia”.

La vederea Kaizerul-lui dracii rămaseră încremeniți și vroid să contemple pe musafirul distins se apropiară, de el. Atunci unul din ei îl recunoscă.

Era *Bismark*.

Kaizerul fu deasemenea impresionat de revedere și ar fi dat bucuroș mâna cu *Bismark* dar mânușile lui albe și mâna înegrită de funingine nu se potriveau.

Bismark coborî din vagonul lui și îi vorbi:

„Când ne-am luat rămas bun în anul 1890 eu ți-am spus cum să domnești țara pe care eu și tatăl tău ți-am mărit-o, dar n'ai luat vorbele mele în seamă...”

Kaizerul intrerupse pe fostul cancelar și privind spre celelalte arătări negre răspunse: *Bismark* gândește-te că sunt și alții în apropiere”.

Bismark râse sgomotos: „Lucrători îmi dați voie să vă prezint; *Nero*, vechiul împărat roman, *Napoleon I*, *Generalul Boulanger*! Cred că vedeți că vă găsiți într'un mediu militar. Dar povestiți de prostiile cari le-ați făcut pe pământ una după alta și apoi de prostia cu brichetele „*Gott Strafe England*”.

Cu aceste brichete se va încălzi focul tău propriu. Nici un soldat englez nu va călca aci, mai cu seamă belgienii vor merge drept la cer. Pe de altă parte germanii, un milion de soldați sunt chiar acum în iad. Pe vremea mea asta nu s'ar fi întâmplat”.

Kaizerul deveni furios și se răsti la cancelarul său: „Așa nu se vorbește cu Împăratul”.

„Ha! ha” râse *Bismark*, încă nu te-ai lăsat de nerozie? Privește *Nero*, era pe vremea lui o pușlama. Acum este aci șeful fochist. Apoi *Napoleon*, care de pe când era un mic locotenent aspira la împărăție și din când în când doria să stăpânească întreaga Europa. Nu observi că nu te onorează nici cu o privire. Dumneata a-i triumfat 9 luni și ai albit trupele pretinzându-le să între la *Paris* și când colo ele nu pot trece nici măcar îngustul *Yser*. Acolo va sângera întreaga armată germană și restul în subordinele fiului dumitale la *Verdun* vor primi lovitura de grație”

Kaizerul care pentru prima dată în viața lui, observă ce fel de om mărginit a fost în realitate, spuse lui *Bismark*: „Dacă sunt blestemat du-mă imediat la *Scaraoschi*”.

„Foarte bine” răspunse *Bismark*, „asta este cea mai rațională idee din viața dumitale și un surâs sarcastic îi încreți gura. Apoi încheie: „O plăcere

valorează cât alta"! Așa am gândit și eu în 1890 când m'ați concediat. Urmați-mă vă rog!

Bismark conducea pe Kaizer intenționat pe un drum cu un foc din cel mai grozav așa că împăratul trebuia cu mâinile sale să-și feriască frumusețea de mustață ca să nu se pârliască.

„E de prisos” îl asigură *Bismark*. Acesta e drumul spre iad, mai vin și altele mai grozave!

În sfârșit ajunseră amândoi la *Scaraoschi*, tartorul dracilor și *Bismark* făcu recomandările cu cuvintele:

„Aci majestatea sa *Wilhelm* al II-lea împăratul Germaniei!”

Diavolul începu:

„Decorațiile duminale cu care s'ar putea umple o găleată, puteai să le fi lăsat liniștit la *Berlin* sau poate ți-ai închipuit că a-i putea și aci domni peste inferni. Din contra pentru dumniata am luat măsuri speciale, fiindcă ești cel mai mare nelegiuit ce mi-a căzut în mână vreodată”.

Kaizerul tresări cuprins de fiori în tot corpul, dar *Scaraoschi* adăogă:

„Dacă de acum ai început să tremuri, ce ai să faci când te voi arunca în mijlocul focului *Gheenei*.”

Kaizerului începu să-i clănțâne dinții, *Scaraoschi* stătea lângă el nemișcat:

„Deci *Wilhelm*, așa te vei chema de acum, înainte de toate va trebui cu o roabă să cari cinci miliarde de brichete, cam o mie vagoane, în magazia iadului. Ca să nu faci vre-o prostie, te va supra-veghia fostul tău cancelar, care a fost ceva de capul lui. După ce vei fi încărcat cele o mie de vagoane de brichete cu inscripția „*Gott strafe England*” atunci te voi frige în acest foc și voi îngriji de cazanul acesta să aibă continuu cel puțin 147 de grade.

Ei acum deci la treabă”.

Bismark bătu pe fostul lui stăpân pe umeri zi-

cându-i: Vino tinere dar dă-mi întâiu decorațiile și coiful cel mare că aci nu e nevoie de ele, e destul de cald.

Bismark smulse o decorație după alta, le aruncă pe rând în focul iadului, deasemenea și uniforma lui strălucitoare și din momentul acela, din puternicul *Kaizer*, deveni unul din obișnuiții draci”.

* * *

Acest pamflet plin de ură trebuie să-l etalăm și azi sub unghiul vizual. Asemenea lucruri au putut fi tipărite și împărțite sub ochii trupelor de ocupație germană.

Din așa zisul „*Bismarknummer*” care dovedește caracterul poporului Belgian și ura lor copilăria-scă comandatură din *Antwerpen* a prinit zece exemplare!

Poliția secretă a fost neobosită, zi și noapte în picioare ca să poată descoperi origina acestor periculoase scrieri.

Acest număr a fost din cele mai îndrăznețe și obraznice ce apăruse până atunci. Chiar colaboratorii lui *Buerbaum* începură să dea înapoi dela activitatea lor, temându-se, și protestând că nu mai poate merge mai departe așa.

Dar la sfârșitul lunei Aprilie *Buerbaum* găsisse din nou alți colaboratori, care lucrau cu bucurie împreună.

Erau vecinii lui *Joseps Moerman*, profesorul *Richard van Hemeldonck*, pastorul *Dockx* și vecinul sau *Joseph Stevens*.

Împăștiitorii acestor ziare împuținându-se din cauză că și copii erau percheziționați pe stradă, pentru răspândirea acestor *Droogstoppels* se oferiseră mai multe doamne.

Madame *Hamels*, Domnișoara *Cools* și *Gabriela Daems* umblau în fiecare noapte pe străzile bătrânului oraș *Schelde*, ca să împartă ziarele.

Pentru a avea putința să meargă mai sigur, își puseră semnul crucii roșii, care le servia și ca mijloc de ascundere a activității lor.

Era o goană pe viață și pe moarte!

Între timp se angajaseră și doi preoți ca colaboratori: pastorul *Beernaerts* dela biserica *Sfântul Carol* și pastorul *Lestens*.

După două articole ale lor au și fost arestați și condamnați la doi ani închisoare.

În locul acestor doi se ridicară alți zece.

Dacă se descoperea vreun colaborator sau răspânditor al presei interzise și îl arestam, el nu divulgă pe autorul principal. Spunea doar că a găsit ziarul în cutia lui, că a citit și a crezut că este datoria lui să-l lanseze mai departe.

* * *

Din partea germană trebuia acum să se ia energice măsuri!

Dar unde era tipograful?

Unde se aflau mașinile de tipărit?

Cine era temerarul, făcătorul de minuni, care aducea toate acestea la îndeplinire deși se făceau percheziții prin toate colțurile pentru a putea fi găsit ziarul!

Suspecții au fost cu sutele arestați, dar înzadar, editorul nu putea fi descoperit.

S'au instituit premii; zi și noapte se cutreera orașul pentru a se auzi vreun șgomot de tipografie -- toate erau înzadar.

Mănăstirile au fost percheziționate, pivnițele căutate. În părțile vechi ale orașului s'a săpat la un gang subteran crezând că mica tipografie se află acolo.

Orice ordonanță a guvernatorului general *von Vissing* s'a comentat batjocoritor și obraznic. Enevările se țineau lanț.

Funcționarii au fost concediați sau ca pedeapsă.

trimiși pe front, pentrucă la descoperirea rebelilor nu s'au arătat destul de isteți.

Era continuă urmărire.

Când *Vissing* publică într'o zi o declarație poporului belgian prin care le imputa că nu vor să-și cunoască interesul, apăru în numărul din Decembrie următoarele replici textuale:

„Domnule guvernator!

Toate ordonanțele domniavoastră sunt nedrepte și nelegale. Toate stau în cea mai aprigă contradicție cu convențiunea dela *Haga*!

Nu se poate Domnule Guvernator cere dela un lup ca să aibă virtutea mielului! Cum vă puteți baza pe convenția dela *Haga*, când trupele germane după cum a declarat și Cancelarul Imperial personal, au intrat în *Belgia* fără nici un drept. Dumniavoastră ați dispus ca populația belgiană să plătească o contribuție de războiu în valoare de patruzeci de milioane franci lunar și vreți să justificați acest furt scriind că în timpul războiului populația țării ocupate trebuie să întrețină trupele dușmane, în conformitate cu convențiunea dela *Haga* și *Geneva*. Chiar dacă ați avea un astfel de drept, ca să vă bazați pe aceste convențiuni și dacă s'ar găsi armata germană cinstită în stare de războiu cu *Belgia*, numai atunci ați avea dreptul de a pretinde suma, care a fost prevăzută de guvernul belgian în bugetul de război aprobat, care a fost anual cincizeci de milioane franci.

Dar acum după spusele Dvs ținutul guvernământului este ocupat cu trupe egale cu un sfert din armata belgiană. Prin urmare ați avea dreptul de a cere numai douăsprezece milioane franci anual. Dumnevoastră însă pretindeți ca o dovadă de recunoștință specială de patruzeci de ori douăsprezece milioane, sau patru sute optzeci de milioane franci și pentru această recunoștință țineți să vă mulțumiască populația belgiană.

Eu consider inutil, ca să mai discutăm aceste lucruri, pâră ce nu ați învățat deosebirea între al meu și al tău.

Și cu acest mod de ațâțare procedau tot mai departe.

Dar cercul lor devenia din ce în ce mai restrâns.

Activitatea lui *Buerbaum* a continuat până la sfârșitul anului 1916.

Bineînțeles toată acțiunea lui pornia dintr'un instinct de mâhnire suflătiască și din ura mare ce o avea contra germanilor. Deci germanii cu drept cuvânt trebuiau să acționeze contra lor nu numai pentru ai face inofensivi, dar și pentru a lua contra acestor elemente cele mai drastice măsuri!

La sfârșitul anului 1916 *Buerbaum* avusese tipărit și împărțit un stok de 160.000 exemplare. Până la aceeași dată din personalul redactional se aflau închiși 28 de colaboratori. În același timp s'au pronunțat și pedepse mari contra următoarelor persoane: Domnișoara *Marie Kobsteren* 10 ani închisoare, *Paul Possemier* 7 ani și *L. Riffaert* 5 ani.

Mai erau arestați afară de colaboratori încă 50 de partizani ce sprijineau și împărțiau ziarul.

Richard van Hemeldonk, care scrisese articolul contra Kaizerului și a lui *Bismark*, fusese deasemenea arestat și condamnat la douăzeci și unu de ani închisoare.

La 1 August 1916 apăru la *Buerbaum* un belgian care îl preveni că va fi arestat.

În ziua următoare la orele 11 seara sună cineva la locuința lui. El se gândi că poate au și venit soldații să-l ridice.

Deschise fereastra și în fața lui stătea un domn necunoscut, ce-i cerea să-l primiască, spunând că are să-i comunice știri importante.

Buerbaum îi primi și domnul care părea că face parte din lumea bună și era belgian, nu vru să-și divulge numele, dar îl preveni din nou că arestarea lui se va face a doua zi dimineața. Să se pună imediat în siguranță deoarece germanii au aflat că el este editorul și acela ce a tipărit ziarul.

Buerbaum întâi refuză să fugă, dar când ref-

lectă asupra pedepsei, ce i s'ar aplica dacă germanii l'ar descoperi și de frică că ar putea fi pedepsită și soția lui cedă.

Chiar în noaptea aceea el, cu fiul său și un preot, transportară la un prieten, nu departe de ei, tot materialul compromițător: zăturile, manuscrisele, uneltele etc. Ei duseră aceste lucruri pe rând, pe străzile animate.

Toate acestea fură ascunse la prietenul lor într'un grajd plin cu vechituri. Într'un colț murdar al grajdului montaseră presa de tipărit și *Buerbaum* dădu instrucțiuni credinciosului său, cum trebuie să procedeze. Mai trecu o zi ca și cealaltă fără nici un eveniment.

La 4 August dimineata la orele 7 apăru în tipografia *Buerbaum*, care era în legătură cu o mică librărie, un agent secret al poliției de războiu, care se numia *Quentin*, cu patru soldați.

În timp ce soldații pătrundeau în tipografie, tânărul *Buerbaum* putu dispăre. *Buerbaum* însuși și ajutorul său *Lawa* fură arestați. La percheziție în casă nu se găsea nimic suspect. Cele două mașini ale tipografiei au fost demontate regulat și sigilate. Aci nu s'a executat tipăritura.

Buerbaum recunoscă că el a tipărit gazetele oprite, dar nu a scris articolele și refuză orice lămurire.

Cei doi fură transportați la închisoare, *Buerbaum* în celula 44 și *Lawa* în celula 46.

Se încercă ca prin agenți germani, care cunoșteau orașul să se descopere ceva. Chiar *Kuenting* și *Weghe*, doi germani care trăiseră înainte de războiu în *Antwerpen* își dădură toată obosiala, dar înzadar.

După fiecare interogator, *Buerbaum* cu ajutorul lui se înțelegeau prin *Morse*, cu ajutorul țevei caloliferului. *Lawa* rămânea la cele spuse adică că nu știa nimic.

La 6 Decembrie 1916 începu procesul contra lui

Buerbaum în fața Consiliului de războiu din *Antwerpen*.

Desbaterile decurgeau fără nici un incident. *Buerbaum* fu condamnat la 15 ani muncă silnică. Pedepsa cu moartea nu i se putea aplica, până ce nu se putea dovedi că el scrisese articolele insultătoare. *Buerbaum* rămase încă câteva zile în celula sa și apoi fu transportat cu încă patru înși la Închisoarea din *Werden*.

Dacă în cursul războiului spionii și saboteorii belgieni, în închisorile germane n'au fost mângăiați cu mânuși de catifea, nu ne putem mira.

Dar cu ce mijloace se făcea propaganda anti-germană mai târziu și astăzi încă se vede în povestirea lui *Buerbaum*, care a confirmat în scris subsemnatului toate detaliile, în plus le-a mai și publicat prin broșuri, care și astăzi sunt cele mai căutate broșuri populare belgiene.

Cititorii să privească ca un ghid aproximativ cum descrie *Buerbaum* șederea în *Werden*. A fost necesar peste tot să retușem unele chestiuni.

* * *

Prizonerii politici au fost deținuți la un loc cu criminalii.

Chiar și medicul i-a înjurat ca pe spioni și i-a tratat scandalos. Șeful închisorii și paznicul *Fink* ar fi fost bestii în trup omenesc. Chiar la intrarea în închisoare șeful le-a declarat că se găsesc într-o colonie de criminali.

El a spus că orice reclamație va avea ca urmare cele mai grele pedepse. Spionii belgieni și francezi ar fi cu mult mai răi decât criminalii, pentru că aceștia ar avea pe sufletul lor numai o singură ființă omenească, pe când ei sute și mii.

Au fost douăzeci de prizonieri politici belgieni în

Werden, care au trebuit să mănânce și să doarmă la un loc cu criminalii.

Din cauza gerului din 1916—1917 ar fi înghețat picioarele prizonierilor. Li s'a dat ca încălțăminte numai sandele de lemn cu niște cârpe.

Mâncarea a fost așa de rea încât prizonierii amestecau în supa lor subțire pap făcut din făină de cartofi pentru lipit hârtia cu care confecționau pungi. Aceasta era oprit și pedepsit, dar foamea îndemna prizonierii la acest mijloc. Mulți se îmbolnăveau pentru că în acest pap au fost substanțe chimice amestecate, cari erau dăunătoare sănătății. După patru săptămâni prizonierii au ajuns schelete. Ei aveau impresia că-i torturează ca să-i omoare pentru că fapta lor pentru care au fost pedepsiți n'a fost așa de gravă ca să fie condamnați la moarte.

De nepriceput le-a fost și măsurile ce s'au luat ca să fie culcați pe o masă și să li se radă părul de pe spate și picioare.

Ca motiv s'a arătat ca prin dureroasa creștere a părului s'ar nimici orice încercare de evadare.

Procedura aceasta ar fi avut loc în toate duminicile și criminalii ar fi înconjurat masa și s'ar fi bucurat de priveliștea aceasta.

Nici unui n'ar fi avut curajul să se prezinte bolnav, căci criminalii le-ar fi povestit că transportați într'un lazaret ar avea ca urmare moartea sigură.

În ziua nașterii Împăratului, au trebuit să asiste, deși gerul era mare la un tedeum în biserică. S'a arătat că Împăratul ar fi un domn al păcii plin de grație. Din această cauză au primit prizonierii în această zi câte douăzeci și cinci de grame de slănină.

Dacă la apel s'ar fi rezemat din cauza bolii și oboseli, ar fi fost bătuți cu bice de către paznici. În felul acesta un francez, tată de opt copii ar fi fost bătut până la moarte, la data de 16 Februarie 1917.

Între prizonieri se găseau și doi preoți belgieni, paterul dominican *Nuyens* și pastorul *Ticlemans* dela biserica *Sfântul Anton* din *Antwerpen*. Acești doi și

Buerbaum ar fi încercat să ridice prizonierii sufletește și înainte de toate le-au atras atențiunea, asupra pericolului amestecării papului în supă.

Sinucideri ar fi fost la ordinea zilei și într-o zi au fost toți martori când un francez și-a tăiat beregata cu un cuțit, pe care l'a luat pe ascuns din tâmplărie.

Acest om a suportat șederea în închisoare 15 luni. Nebunia l'ar fi împins la moarte.

În fiecare Miercuri se ținea o slujbă religioasă pentru cei morți în *Werden*. Se poate jura că săptămânal au murit 14, 17 și câte odată 18 prizonieri.

Buerbaum și unul din preoți au reușit să obțină o audiență la șeful închisorii. Directorul a luat cu mirare cunoștință de reclamații și a garantat imediată îndreptare.

El a promis că va îngriji ca prizonierii politici să fie transportați în alte închisori, la *München*, *Rheinbach*, *Erfurt*, sau *Kassel*.

După această audiență și discuție soarta lor a fost și mai rea.

În primele trei săptămâni ale lunii Februarie 1917 ar fi murit din 500 de deținuți în *Werden*, patruzeci și nouă.

Intr-o noapte au fost treziți deținuții la orele trei și la orele patru au fost legați în lanțuri câte doi laolaltă și transportați la gară.

După amiază la orele trei *Buerbaum* și alți deținuți sosiră la *Kassel*. Ei au trebuit să aștepte o jumătate de oră în fața gării unde au fost insultați de mulțime.

(Observațiunea scriitorului.)

Această provestire produce mirare. În cazul contrar nici un spion german n'ar fi scăpat cu viață în *Belgia*. Mulțimea i-ar fi omorât pe toți. Să amintesc numai cei patrusprezece schilozi de războiu din *Reims* cari au fost omorâți cu pietre și hârlete de populația franceză la refugierea lor din catedrală.

Aceasta nu este un raport șovinist ci un fapt dovedit prin declarațiile Episcopului din *Reims* și martorilor oculari și s'a publicat în revista franceză *L'illustration*.

Ei au fost transportați pe jos la *Wehlheiden* unde se găsea închisoarea. Față de infernul din *Werden, Kassel* — după spusele lui *Buerbaum* — a fost un rai.

El primia toate scrisorile pe când în *Werden* îi erau reținute. Mâncarea era mai bună, munca suportabilă și tratamentul omenesc.

Putea primi și pachete dela familia sa. După vre-o câteva săptămâni l'a anunțat să se pregătească pentru transportul la *Antwerpen*. Asupra motivelor nu-i s'a putut da nici-o deslușire.

Acum vom lăsa să vorbiască *Buerbaum* însuși întrucât descrierea lui este de un interes omenesc și psihologic.

„În dimineața zilei următoare se afla în curtea închisoarei o trăsură frumoasă cu un cal. Un plutonier și un soldat mă întovărășiau. Nu-mi părea că sunt deținut. Eu nu purtam lanțuri, ci mă distram cu plutonierul, care era foarte cult și care se dovedi un cunoscător profund al muzicii lui *Wagner, Beethoven, Chopin* — *Gounod, Donizetti* și *Verdi*. Însoțitorul meu a fost un adevărat cosmopolit pe terenul muzical. Cu o mare stimă vorbea despre compozitorii flamanzi *Benoit, Tinel, Blocks, Wambach* și alții. Dela închisoare mi s'a dat numai o bucată de pâine, dar pentru aceasta nu trebuia să mă neliniștesc căci paznicul meu împărția totul cu mine, cași când aceasta s'ar fi înțeles dela sine.

La orele șase seara am fost la *Köln* unde am rămas 5 ore, până ce am putut călători mai departe spre *Antwerpen*.

În cealaltă zi către orele patru dimineața sosi-răm la *Aachen* și aici am avut o oprire mai îndelungată, astfel că numai către amiază sosirăm la *Bru-xelles*.

La gara plutonierul mă trată cu cafea și prăji-

turi, căci alimentele se isprăviseră și eu n'avam nici un ban. Ca urmare făceam însoțitorului meu propunerea că la sosirea noastră în *Antwerpen* să vină mai întâi cu mine în locuința mea, pentru a mă putea revanșa cu o butelie de vin.

M'am așteptat să mă refuze plutonierul, dar am fost mirat când mi-a spus că despre sosirea noastră în *Antwerpen* nu ar ști nimeni și n'ar avea nici-o importanță dacă sosiam cu o zi mai târziu.

Am avut deci siguranța că înainte de a intra la închisoarea din *Begynenstraat* — voi sta câteva ceasuri la familia mea.

După ce se terminaseră formalitățile, la sosirea noastră în gara *Antwerpen*, mă îndreptam cu însoțitorul la *Moretuslei*, locuința mea. Bucuria soției mele pentru revederea aceasta neașteptată a fost imensă.

Însoțitorul meu militar se simția foarte repede ca acasă. Arma și mantaua au fost puse deoparte și aveam o zi de libertate deplină.

Cunoscuții și vecinii veniră în fugă și în scurt timp a fost în casa mea totul într-o dispoziție îmbucurătoare.

Cumnatul meu aduse cu el un epure pentru masă și plutonierul lăsă la aprecierea mea când să ne ducem la închisoare. Noi dormiram în casa mea, după ce am stat împreună până după miezul nopții. Eu aveam doar doi soldați germani la masa mea și purtarea lor merita onoarea aceasta. Însoțitorii mei au fost doi corbi albi.

În dimineața zilei următoare mi am luat rămas bun dela ai mei. După ce am mai făcut o plimbare prin oraș și am arătat însoțitorului meu *Antwerpen*-ul ne-am prezentat la închisoare, unde nu se știa nimic de sosirea mea.

Deastădată fui dus în celula 73, care trebuia s'o împărțesc cu un alt deținut. Ca și mai înainte mă se aducea zilnic mâncarea mea și deoarece n'am fost supus nici unui interogator am fost mai bucuros la *Antwerpen* decât la *Kassel*.

După câteva zile regulat aveam un nou tovarăș

în celulă, deoarece transportau pe cel care fusese mai înainte cu mine în *Germania* sau la moarte.

În tot cazul atât la transportul spre *Germania* cât și atunci când o jertfă a fost dusă la împușcare pe coridorul închisorii, începând dela orele 2 noaptea, întotdeauna a fost o mare mișcare.

Deținuților, nu le-a mai fost posibil să doarmă căci nici unul nu știa dacă nu-i venea rândul.

De când a venit Căpitanul K. la conducerea închisorii, nu se mai făcea afișarea la timp.

Dar se întâmpla câteodată, ca un soldat din cancelaria închisorii să comunice din milă deținuților vești importante și aceasta deobicei numai atunci când era vorba de o grațiere pe care căpitanul o ascundea uneori opt zile, celor condamnați la moarte. Căpitanul avea obiceiul de a cerceta pe cei condamnați la moarte în celula lor și printre țipete și injurături să le pună în vedere sentința.

El comunica acestora, că va îngriji ca cererile de grațiere a lor către guvernator, să nu fie admise și ca atare sentința să fie executată mâine sau apoi-mâine. În felul acesta ofițerul avea un șir de jertfe pe conștiința sa.

Mie însu-mi căpitanul nu mi-a strâmbat niciun fir de păr, din contra dacă mă zăria între deținuți, mă saluta. Nu am știut niciodată de ce, dar părea totuși că avea un oarecare respect fața de arestați, cari nu se lăsau înfricoșați de orice amenințări.

Ultimul deținut, cu care am împărțit celula mea în *Antwerpen a fost Vernärts din Mecheln*. El a fost condamnat la moarte pentru spionaj și cinci din complicitii săi fuseseră împușcați.

Sentința nu o cunoștea încă.

Două zile, după intrarea mea în celulă, apărui la orele trei noaptea căpitanul K. cu un plutonier și pătruzând înăuntru, ordonă plutonierului să rămână afară.

După regulament trebuia să sărim din pat și să stăm în poziție militară în fața lui. El rosti un noian

de injurături la adresa lui *Vernärts*. Apoi spuse: „Dacă ar fi după mine, atunci toți spionii ar fi tăiați în bucăți, căci pedeapsa cu moartea e prea ușoară. „Căine afurist mâine sau poimâine te vom lua și transporta la fortul *Edegem* și te vom trimite în eternitate. Ai priceput, mizerabile?”

Vernärts dela această oră n'a mai vrut să mă-nânce, deoarece urma să fie împușcat, vroia mai bine să moară de foame. A doua zi dimineața părul lui *Vernärts*, care avea aproximativ treizeci ani, era înțărunit, atât la înfricoșat atacul nocturn.

El trăia în continuu în frica de moarte. Noptile erau îngrozitoare, căci la fiecare sgomot săria în sus, incredințat că vin după el. Era aproape nebun și când soția sa îi comunică că a născut un copil, n'a mai încetat din plâns.

La plimbările zilnice *Vernärts* numai putea lua parte, rămânea în celula sa și eu nu m'ași fi mirat nicidecum dacă-l găsiam într-o zi mort.

Aproximativ opt zile mai târziu, când eram în curte, un furier, îmi șopti, *Vernärts e grațiat*. Dvs însă nu-i spuneți, căci dacă se află voi fi aspru pedepsit. În timpul plimbărei mă ardeau tălpile picioarelor la gândul dacă nu va fi prea târziu; secunde pareau o eternitate.

Deabia se închise ușa celulei după mine și am luat mâinile acelui om aproape neînsufletit, care zăcea pe salteaua sa și mă privia cu ochii fără viață. Atunci uitai promisiunea dată soldatului, că nu-i voi spune, căci aci era vorba de o viață omeniască.

Din acest motiv nu puteam ascunde lui *Vernärts* grațierea de care aflasem. Deși am căutat să-l conving de faptul împlinit, n'a vrut să creadă decât atunci când după câteva zile mai târziu a fost chemat în cancelarie, unde K printre injurături, îi punea în vedere grațierea și pedeapsa cu muncă silnică pe viață. Numai atunci *Vernärts* se mai învioră puțin.

A fost deportat în Germania.

întrucât *Vernärts* vomita sânge de câteva săptămâni numai credeam că va vedea vreodată soția și copii săi.

* * *

„La 15 Ianuarie *Buerbaum* fu transportat din nou la *Kassel*, fără să-i ajungă la cunoștință vreodată motivul pentru care a fost ținut șase luni la *Antwerpen*.

La *Kassel* tratamentul a fost acelaș. *Buerbaum* găsi cunoscuții lui. La muncă n'a fost forțat nimeni, deși regulamentul prescria, că în fiecare săptămână să confecționeze un oarecare număr de cutii de hârtie.

Maistrul *Brendel* a fost un superior plăcut sub toate raporturile, cu cari deținuți au fost foarte mulțumiți.

Și așa treceau lunile anului 1918 și cu cât trecea timpul cu atât funcționarii erau mai serviabili.

În sfârșit la închisoare domnia o libertate desăvârșită. Puteau citi ziarele și fiecare scria acasă de câte ori a vrut.

La 27 Noembrie sosi ziua în care cei arestați, erau transportați prin *Köln*, *Frankfurt* la *Strassburg*, de unde francezii îi trimiseră în patria lor.

* * *

Tipărirea acestor rânduri a fost necesară pentru a da cititorilor o vedere în sufletul belgianului. Numai pe așa un pământ au putut să fie săvârșite faptele lui *Gabriele Petit* și energia care i-a, dus la moarte, a silit ca *Germania* să condamne la pedeapsa capitală 284 de spioni, fără să se țină seamă de o armată întreagă, cari au fost pedepsiți cu închisoare.

Cu o jumătate de an înaintea lui *Gabriele Petit* a mers *Edith Cavell* pe acelaș drum la moarte.

De ce se auzia până acum așa de puțin de *Gabriele Petit* și așa demult de *Edith Cavell*, care n'a făcut nici pe sfert din cele săvârșite de tânăra și viteaza spioană?

Dacă asemenea fapte sunt făcute din fanatism și iubire de patrie — la noi sau la dușmanii noștri de eri — nu putem să răpim acestor oameni recunoștința și admirația — mai ales dacă faptele lor au fost isvorâte din motive înalte.

În *Germania* s'a evitat întotdeauna de a se vorbi asupra acestor chestiuni.

Noi nu vom vorbi superficial ca acei cari cred că există fanatismul numai în patria lor proprie și deasemenea oameni capabili de a se jertfi.

Cazul *Edith Cavell* a fost ca atare exagerat din partea foștilor dușmani ai *Germaniei*, deoarece pentru prima oară în războiu o femeie de oarecare însemnătate a fost împușcată.

Și dacă ea a fost o fică a mândrei *Anglii*, o fică a poporului cel mai puternic de pe pământ, acesta a fost primul motiv pentru colosala propagandă mondială, care se făcea cu numele *Cavell*.

Al doilea motiv este sistemul german de a nu vorbi asupra acestor chestiuni. Și așa s'a întâmplat că chiar în cercurile germane, să se considere executarea pedepsei cu moartea pronunțată contra lui *Edith Cavell*, ca un omor nedrept și să se publice mult cu caracter tendențios și neadevărat.

Propaganda politică a dușmanilor noștri de eri n'a încetat nici până astăzi să exploateze executarea sentinței de moarte a surorii de caritate *Edith Cavell*. Monumentul *Cavell*, care s'a ridicat în 1918 în *Londra*, se cercetează de mulțimi, cari cunosc numai numele *Cavell* și care nu sunt informați asupra vinovăției acestei femei.

Noi am descris amănunțit cazul *Cavell*.

Trebue să ne reamintim infernul spionajului în cari soldații germani trebuiau să trăiască și să lupte, pe a cărui pământ cazul *Cavell* eră numai un mic, un mic istoric.

Și noi germanii desuniți prin certurile partidelor trebuiam să ne luăm pildă de iubire de patrie din partea dușmanilor noștri de eri. Sacrificiu și moarte pentru patrie, netrădarea fratelui și ura contra duș-

manului oriunde s'ar afla --- acest spirit domnește și în țările germane. — Dar când s'a arătat, atunci trădătorii de același sânge au sugrumat pe acei care ar fi gata și astăzi din iubire de patrie să jertfiască avutul și sângele.

Și dacă unul din ai noștri moare cu strigătul pe buze „*Să trăiască Germania*” atunci alții de același neam îl batjocoresc.

Atâta timp cât ne vom frământa desbinați nu vom putea citi aceste însemnări neimpresionați adăugând dorința ca mizeria de astăzi ca să uniască și pe cei din *Germania*.

Ce bine ar fi dacă ar învăța acei mulți la cari cuvântul Germania este un sunet gol, câteceva din isprăvile acelor oameni pe cari i-am întâlnit în internul Flandrei ca dușman, gata pentru sacrificiu.

Fine.

